

בְּמִזְמוֹר "לְדוֹד הַגּוֹי אוֹרִי" שְׁאוּמְרִים בְּחֹדֶשׁ אֱלוֹל³, בהתאם
 למנהג לומר פרק זה מתחילת חודש אלול עד הושענא־רבָּה (ועד בְּכָלֵל),
 (פעמיים ביום, בשחרית ובמנחה) וּמִוֶּבֶן מִזָּה מִזֶּה שֶׁהַפָּרוֹק נִאֲמָר בְּמַהֲלֶךְ
 חֹדֶשׁ אֱלוֹל שֶׁפֶל הַפְּסוּקִים הַנֶּאֱמָרִים בְּמִזְמוֹר זֶה, גַּם הַפְּסוּקִים
 "לֵךְ אָמַר לְבִי בִקְשׁוּ פָנַי",
 הֵם מְעַנְיֵנִי הָעֲבוּדָה ד'חֹדֶשׁ
 אֱלוֹל, וְהֵינּוּ שְׁעֲבוּדַת חֹדֶשׁ
 אֱלוֹל הִיא בִקְשַׁת וְחַפְשׁוֹ
 בְּחִינַת "פָּנַי". וְכִיּוֹן שְׁמִזְמוֹר
 זֶה אוֹמְרִים כֹּל יְמֵי חֹדֶשׁ
 אֱלוֹל, גַּם בְּיוֹם הָאֲחֵרוֹן שֶׁל
 הַחֹדֶשׁ, לְמִרוֹת שְׁבוּדָאֵי מִיּוֹם לַיּוֹם,
 מִתְחִילַת הַחֹדֶשׁ וְעַד סוֹף הַחֹדֶשׁ,
 הָאֵדָם הוֹלֵךְ וּמִתְקַדֵּם בְּעֵינָיו עֲבוֹדַת ה'
 שֶׁל חֹדֶשׁ אֱלוֹל וְהוֹלֵךְ וּמִתְעַלָּה הַרְי
 מִיּוֹךְ, שְׁגַם לְאַחֲרֵי כָלִלוֹת
 הָעֲבוּדָה בְּמִשְׁפָּחָה כֹּל יְמֵי חֹדֶשׁ
 אֱלוֹל, אֲשֶׁר "כֹּל יוֹמָא וְיוֹמָא
 עֲבִיד עֲבִידְתָּהּ"⁴, [בכל יום ויום,
 הָאֵדָם עוֹבֵר אֶת הָעֲבוּדָה הַנְּדֻרְשָׁת לַיּוֹם
 זֶה]. וּבְכָל זֹאת, לְמִרוֹת שֶׁבְכָל יוֹם וְיוֹם
 בְּמַהֲלֶךְ הַחֹדֶשׁ עֲבִיד הָאֵדָם אֶת ה'
 בְּעֵינָיו חֹדֶשׁ אֱלוֹל כְּרֹאיוֹ, בְּכָל זֹאת
 לֹא הִגִּיעַ עֲדֵין לְבַחֲיַנַּת
 'פָּנַי', שֶׁלֹּכֵן כִּיּוֹן שֶׁלְּמַעֲשֵׂה לֹא
 הִגִּיעַ לְכֹן הִגָּה גַּם בְּיוֹם הָאֲחֵרוֹן
 שֶׁל חֹדֶשׁ אֱלוֹל הוּא עֲדֵין צָרִיךְ
 לְבַקֵּשׁ וְלַחֲפֹשׂ בְּחִינַת 'פָּנַי'.
 וְכִיּוֹן שֶׁכֵּן, מוֹדַגְשֵׁת עוֹד יוֹתֵר הַעוֹבֵדָה
 שְׁמִדוּבָר בְּמִי שְׁעִידִין לֹא הִגִּיעַ לְבַחֲיַנַּת
 'פָּנַי', וְאֵם כֵּן מִתְחַזְּקַת הַשְּׂאֵלָה מִנִּין
 נוֹבַעַת הוֹודָאוֹת שֶׁהַחִיפּוֹשׁ אֲכַן יִבִּיא
 אוֹתוֹ בְּסוֹפוֹ שֶׁל דְּבַר לְמַטְרָה הַמִּיּוּחַלַּת
 וְכֵן יִשְׁיַג אֶת הַבַּחֲיַנָּה הַזֹּאת?
 וְיִתְרָה מִזָּה, כִּיּוֹן שֶׁפְּסוּקִים זֶה
 אוֹמְרִים גַּם לְאַחֲרֵי רֹאשׁ־
 הַשָּׁנָה וְעֲשָׂר־יְמֵי־תְּשׁוּבָה
 עַד הוֹשַׁעְנָא־רַבָּה (וְעַד
 בְּכָלֵל), הַרְי מוֹבָן, כִּי לֹא זֶה

1 בספרו ספר ה"תהלים" אומר דוד המלך, בפרק כ"ז המתחיל במלים "לדוד,
 2 ה' אורי וישעי" (שנוהגים לאומרו מתחילת חודש אלול עד הושענא־רבָּה (ועד
 3 בְּכָלֵל), (פעמיים ביום, בשחרית ובמנחה):
 4 לֵךְ אָמַר לְבִי בִקְשׁוּ פָנַי, אֶת פָּנַי הַגּוֹי אֲבַקְשֵׁי. לפי פשוטו,
 5 כוונת הכתוב היא אמירה כלפי
 6 הקדוש־ברוך־הוא: לֵךְ, כלומר
 7 בשליחותך ובשמך, אומר לי ליבי –
 8 בקשו פני, לבקש ולחפש את פני ה'.
 9 ואני שומע לליבי ומבקש את פני ה',
 10 ובלשון רש"י בפירושו על הכתוב:
 11 "בשבילך, בשליחותך אומר לי ליבי,
 12 בקשו כולכם ישראל את פני ואני
 13 שומע לו, את פניך ה' אבקש".
 14 וְצָרִיךְ לְהַבִּינֵי מַהוּ עֲנִין
 15 "בִקְשׁוּ פָנַי", שֶׁיֵּשׁ בָּזֶה
 16 לְכַאֲרֵה שְׁנֵי עֲנִינִים הַפְּכִיִּים,
 17 דְּמִזָּה שְׁצָרִיךְ לְבַקֵּשׁ וְלַחֲפֹשׂ
 18 בְּחִינַת "פָּנַי", מוֹבָן, שֶׁעֲכָשׁוּ
 19 אֵין לוֹ עֲדֵין עֲנִין זֶה וְהוּא
 20 רְחוֹק מִמֶּנּוּ, שֶׁלֹּכֵן צָרִיךְ
 21 לְבַקֵּשׁוּ וְלַחֲפֹשׂוּ, כְּלוּמַר מְדוּבָר
 22 בְּמִי שֶׁלֹּא שִׁיךְ עֲדֵין ל"פָּנַי" אֲמָנָם
 23 לְאִידָךְ גִּיסָא מוֹבָן שְׁבִירוֹ
 24 הַדְּבָר שְׁעַל־יְדֵי הַבְּקִשָּׁה
 25 וְחַפְשׁוֹ יִמְצָא זֹאת וְאֵם כֵּן אֵין
 26 סִפְקָ שְׁהוּא כֵּן שִׁיךְ לְבַחֲיַנָּה זֶה.
 27 הַשְּׂאֵלָה ("צָרִיךְ לְהַבִּינֵי") הִיא, אִפּוֹא,
 28 מִמַּה־נִּפְשָׁךְ: אֵם מְדוּבָר עַל כֵּךְ שִׁישׁ
 29 לְבַקֵּשׁ וְלַחֲפֹשׂ אֶת בַּחֲיַנַּת "פָּנַי", מוֹבָן
 30 שֶׁהָאֵדָם נִמְצָא בְּמַעֲמַד וּמַצַּב כֹּזֵה
 31 שֶׁטֶרֶם הִגִּיעַ ל"פָּנַי" וְהוּא רְחוֹק מִכֵּךְ,
 32 וְלֹכֵן עֲלֵיו לְבַקֵּשׁ וְלַחֲפֹשׂ זֹאת
 33 וְלַהֲשַׁדֵּל לְהַשִּׁיג אֶת הַדְּבָר, וְבִירוֹ
 34 שֶׁלְפִי מַצַּב כֹּזֵה הָאֵדָם לֹא שִׁיךְ
 35 (עֲדֵין) לְבַחֲיַנַּת "פָּנַי". וְאֵם סִגְנוֹן
 36 הַדְּבָרִים מוֹרָה כִּי אֵין סִפְקָ שֶׁהַבְּקִשָּׁה
 37 וְהַחִיפּוֹשׁ יִשְׁיַגוּ אֶת מִטְרַתָּךְ, בְּרוֹר
 38 שְׁמִדוּבָר בְּמִי שֶׁלְּמַעֲשֵׂה כֵּן שִׁיךְ
 39 לְדוּרְגָה הַזֹּאת, וּבְכֵן, מִמַּה־נִּפְשָׁךְ, הָאֵם
 40 מְדוּבָר בְּעֵינָיו שֶׁלְּמַעֲלָה מְדוּרְגָתוֹ שֶׁל הָאֵדָם אוֹ בְּעֵינָיו בְּרֵה־שְׂגָה לְאֵדָם
 41 הַמְּבַקֵּשׁ?
 42 וְיֵשׁ לְהוֹסִיף בָּזֶה וְלַחֲדַד אֶת הַשְּׂאֵלָה יוֹתֵר, דְּהִנְהָ, פְּסוּקִים זֶה הוּא

בס"ד. שבת פרשת נצבים-וילך, כ"ה אלול, ה'תשי"ז

(הנחה בלתי מוגה)

לֵךְ אָמַר לְבִי בִקְשׁוּ פָנַי, אֶת פָּנַי הַגּוֹי אֲבַקְשֵׁי.
 וְצָרִיךְ לְהַבִּינֵי² מַהוּ עֲנִין "בִקְשׁוּ פָנַי", שֶׁיֵּשׁ
 בָּזֶה שְׁנֵי עֲנִינִים הַפְּכִיִּים, דְּמִזָּה שְׁצָרִיךְ לְבַקֵּשׁ
 וְלַחֲפֹשׂ בְּחִינַת "פָּנַי", מוֹבָן, שֶׁעֲכָשׁוּ אֵין לוֹ
 עֲדֵין עֲנִין זֶה וְהוּא רְחוֹק מִמֶּנּוּ, שֶׁלֹּכֵן צָרִיךְ
 לְבַקֵּשׁוּ וְלַחֲפֹשׂוּ, אֲמָנָם לְאִידָךְ גִּיסָא מוֹבָן
 שְׁבִירוֹ הַדְּבָר שְׁעַל־יְדֵי הַבְּקִשָּׁה וְחַפְשׁוֹ יִמְצָא
 זֹאת. וְיֵשׁ לְהוֹסִיף בָּזֶה, דְּהִנְהָ, פְּסוּקִים זֶה הוּא
 בְּמִזְמוֹר "לְדוֹד הַגּוֹי אוֹרִי" שְׁאוּמְרִים בְּחֹדֶשׁ
 אֱלוֹל³, וּמִוֶּבֶן מִזָּה שֶׁפֶל הַפְּסוּקִים הַנֶּאֱמָרִים
 בְּמִזְמוֹר זֶה, גַּם הַפְּסוּקִים "לֵךְ אָמַר לְבִי בִקְשׁוּ
 פָנַי", הֵם מְעַנְיֵנִי הָעֲבוּדָה ד'חֹדֶשׁ אֱלוֹל, וְהֵינּוּ
 שְׁעֲבוּדַת חֹדֶשׁ אֱלוֹל הִיא בִקְשַׁת וְחַפְשׁוֹ בְּחִינַת
 "פָּנַי". וְכִיּוֹן שְׁמִזְמוֹר זֶה אוֹמְרִים כֹּל יְמֵי חֹדֶשׁ
 אֱלוֹל, גַּם בְּיוֹם הָאֲחֵרוֹן שֶׁל הַחֹדֶשׁ, הַרְי מוֹבָן,
 שְׁגַם לְאַחֲרֵי כָלִלוֹת הָעֲבוּדָה בְּמִשְׁפָּחָה כֹּל יְמֵי חֹדֶשׁ
 אֱלוֹל, אֲשֶׁר "כֹּל יוֹמָא וְיוֹמָא עֲבִיד עֲבִידְתָּהּ"⁴,
 לֹא הִגִּיעַ עֲדֵין לְבַחֲיַנַּת 'פָּנַי', שֶׁלֹּכֵן הִנְהָ גַּם
 בְּיוֹם הָאֲחֵרוֹן שֶׁל חֹדֶשׁ אֱלוֹל צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ
 וְלַחֲפֹשׂ בְּחִינַת 'פָּנַי'. וְיִתְרָה מִזָּה, כִּיּוֹן שֶׁפְּסוּקִים
 זֶה אוֹמְרִים גַּם לְאַחֲרֵי רֹאשׁ־הַשָּׁנָה וְעֲשָׂר־יְמֵי־
 תְּשׁוּבָה עַד הוֹשַׁעְנָא־רַבָּה (וְעַד בְּכָלֵל), הַרְי
 מוֹבָן, שְׁגַם לְאַחֲרֵי עֲבוּדַת עֲשָׂר־יְמֵי־תְּשׁוּבָה
 כו' לֹא הִגִּיעַ עֲדֵין לְבַחֲיַנַּת 'פָּנַי', עַד לְשִׁמְיַנִּי־

(1) תהלים כז, ח. (2) ראה גם רד"ה לך אמר לבי תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' תה). (3) סידור האריז"ל להר"ש מרשקוב סדר כוונת ר"ח אלול. סידור האריז"ל קול יעקב וסידור אדה"ז אחר שיר של יום. ועוד. (4) ראה זח"ג צד, ב.

לך אמר ליבי

ביאור בדרך אפשר

1 עֲצַרְתָּ וְשִׁמַּחְתָּ תוֹרָה, שָׂאזוּ דוֹקָא נִמְשָׁךְ בְּחִינַת 'פְּנִים', אָבָל
 2 קִדְּם זְמַן זֶה הָרִי בִּמְשָׁךְ כָּל חוֹדֶשׁ אֱלוּל, עֶשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה וְכָל יָמֵי חַג
 3 הַסּוּכוֹת צָרִיף עֲדִין לְבָקֵשׁ וּלְחַפֵּשׂ בְּחִינַת 'פְּנִים'.
 4 וּבְעֵנֶיךָ זֶה יִשְׁנֶם שְׁנֵי הַהֶפְכִּים הַנ"ל, שְׁנוּכְרוּ בַתְּחִלַּת הַמַּאמֵר
 5 מִחֵד גִּיסָא הָרִי זֶה מוֹרָה
 6 שְׁעַד שְׁמַחְתָּ תוֹרָה רְחוּק הוּא
 7 עֲדִין מִבְּחִינָה זוֹ. וְלֹאֲיִדֵךְ
 8 גִּיסָא, בְּרוּר הַדְּבָר שְׁעַל-יְדֵי
 9 עֲבוּדְתָּ בְּבְחִינַת "בְּקִשׁוּ פְּנֵי"
 10 מִתְּחִלַּת חוֹדֶשׁ אֱלוּל וְעַד סִיּוּם חַג
 11 הַסּוּכוֹת בְּטוּחַ הוּא שְׁבִשְׁמִינֵי-
 12 עֲצַרְתָּ וְשִׁמַּחְתָּ תוֹרָה כִּן יִגִּיעַ
 13 לְבְּחִינָה זוֹ. וְכַאמֹר, דְּבַר זֶה צָרִיךְ
 14 בִּיאֹר: אֵיךְ מִשְׁתַּלְּבִים יַחַד שְׁנֵי
 15 הַהֶפְכִּים, כְּאִשֶּׁר מֵצֵד אֶחָד מְדוּבָר
 16 בְּעֵנֵי רְחוּק מֵהָאֵדָם שֶׁגַם עֲבוּדַת ה' שֶׁל
 17 חוֹדֶשׁ אֱלוּל, הֵימֵינָה הַנּוֹרְאִים וְחַג
 18 הַסּוּכוֹת לֹא מְבִיאָה אוֹתוֹ לִידֵי כֹן,
 19 וּמֵצֵד שְׁנֵי אֵין סִפֵּק שְׁבִשְׁמִינֵי-עֲצַרְתָּ
 20 וְשִׁמַּחְתָּ תוֹרָה כִּן יִגִּיעַ לְבְּחִינַת 'פְּנִים' ?
 21 וְגַם צָרִיף לְהַבִּין אוֹמְרוֹ "לֵךְ
 22 אָמַר לְבִי בְּקִשׁוּ פְּנֵי" גו',
 23 מֵהִי שְׂיָכוּת עֵנֶיךָ "בְּקִשׁוּ פְּנֵי"
 24 גו' הַבְּקִשָּׁה וְהַחִיפּוּשׁ אַחֲרֵי בְּחִינַת
 25 "פְּנֵי" לְלַב דְּוִקָא, כְּלוּמֹר, מֵה
 26 הַקֶּשֶׁר בְּמִיּוּחַד שֶׁל הַשְּׁגַת בְּחִינַת "פְּנֵי"
 27 לְלֵב ?
 28 (ב) וְלְהַבִּין זֶה צָרִיף לְהַקְדִּים
 29 תְּחִלָּה מֵה שְׁנַתְּבָאָר בְּמִאָמֵר
 30 הַקְּוֹדֵם⁵ שְׁנֵי מִשְׁבַּת פְּרִשְׁתָּ רֵאָה
 31 (וְהוּבֵא ב'דְּבַר מְלָכוֹת' לְשַׁבַּת פְּרִשְׁתָּ
 32 רֵאָה שְׁנֵי זו - ה'תשע"ו - עַם בִּיאֹר
 33 בְּדֶרֶךְ אִפְשָׁר) עַל הַפְּסוּקִים רֵאָה
 34 אָנֹכִי נִתֵּן לְפָנֶיךָ הַיּוֹם גו',
 35 אֵת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּ גו',
 36 עַל יְסוּד דְּבָרֵי הַמְּדַרְשׁ⁷ עַל
 37 הַפְּסוּקִים⁸ שְׁמָעוּ דְּבַר הוֹי' בֵּית
 38 יַעֲקֹב. מִשָּׁל לְמַלְךְ שְׁהִיוּ לוֹ
 39 שְׁתֵּי כּוֹסוֹת כּוֹ' פֶּךָ אָמַר
 40 הַקְּב"ה: שְׁתֵּי כּוֹסוֹת מִזְגָּתֶם
 41 לִי בְּסִינֵי, נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע, שְׁבַרְתֶּם נַעֲשֶׂה, הִזְהָרוּ
 42 בְּנִשְׁמָע כּוֹ'.
 43 וְזֶה לְשׁוֹן הַמְּדַרְשׁ: מִשָּׁל לְמֶלֶךְ שְׁאֵמֵר לְעַבְדָּיו: שְׁמָרוּ לִי ב' כּוֹסוֹת הַלֵּלוּ וְהִיא

ביאור בדרך אפשר

דיאטריטא [כלי זכוכית יקרים]. אמר לו: הוי והירי בהם. עד שהוא [המלך] 44
 נכנס לפלטיין [לארמון], היה עגל אחד שרוי על פתח הפלטיין, נגח [העגל את] 45
 העבד ונשבר אחד מהם [מהכוסות], והיה העבד עומד ומרתת [ורועד ומפחד] 46
 לפני המלך. אמר לו: למה אתה מרתת? אמר לו: שנחנני עגל, ושבר אחד 47
 משני הכוסות. אמר לו המלך: אם כן, 48
 דע והיזהר בשני. כך אמר הקדוש 49
 ברוך-הוא: שני כוסות מוגתם בסיני, 50
 נעשה ונשמע. שברתם נעשה, עשיתם 51
 לפני עגל, ויזהרו בנשמע. הוי, שמעו 52
 דבר ה' בית יעקב. 53
 וזהו מה שכתוב בתחילת פרשת 54
 ראה - ראה אנכי נתן לפניכם היום 55
 "את הברכה אשר תשמעו", 56
 שעשעשו לאחר שה' כוס' של בחינת 57
 'נעשה' נשברה תובעים רק 58
 העבודה ד'תשמעו" 59
 ("הזהרו בנשמע") שהיא 60
 עבודה בדרגה נמוכה יותר מהעבודה 61
 של 'נעשה' (כפי שיוסבר להלן), 62
 אמנם, כיון שתכלית המכון 63
 הוא שיגיעו לבחינת 'נעשה' 64
 כי סוף סוף ברור שגם עכשיו הדישה 65
 לעשות בעינה עומדת, וגם בחינת 66
 'נעשה' בעבודה הרוחנית (שהיא דרגה 67
 גבוהה ונעלית בעיני הביטול של 68
 המציאות והישות העצמית, כדלהלן 69
 וכפי שהוסבר בהרחבה במאמר הנ"ל 70
 דיבור-המתחיל "ראה") נדרשת גם 71
 עתה, הנה על-זה נאמר "את 72
 הברכה אשר תשמעו", 73
 שהוא ענין המשכת ברכה 74
 ונתנית פת בעבודה 75
 ד'תשמעו", שעל-ידי 76
 העבודה ד'נשמע' יגיעו בסופו 77
 של דבר לבחינת 'נעשה' הנעלית 78
 יותר מבחינת 'תשמעו'. 79
 ונתבאר פנה, במאמר הנ"ל דיבור- 80
 המתחיל "ראה" שהעבודה 81
 ד'נשמע' אינה רק ענין 82
 ההשגה וההסברה, מלשון 83
 "דבר כי שומע עבדך"⁹, שפירושו (לא שמיעה כפשוטו אלא שמואל 84
 הנביא עונה לקול ה' הקורא אליו ואומר:) דבר כי עבדך מקשיב ומבין אלא 85
 העבודה ד'נשמע' הוא ענין הבטול וקבלת על, מלשון 86

(5) ד"ה ראה אנכי גו' דש"פ ראה מבה"ח אלול (תו"מ ח"כ ע' 216 ואילך). (6) פ' ראה יא, כו. (7) שמו"ר פכ"ז, ט. (8) רמ"י ב, ד. (9) שמואל-א, ג. י.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

10 דכברי שמואל הנביא לשאול המלך "הֲגַה שְׁמוּעַ מִזְבַּח טוֹב" (לאחר ששאול הִצְדִּיק את אי הריגתם של הצאן והבקר של עמלק בנימוק שיקריבו מהם קרבנות, כאשר לפי פשוטו הכוונה היא שהקדוש-ברוך-הוא מחשיב יותר את הציות למצותיו מאשר קרבנות. ולפי המשמעות הפנימית, הכוונה היא להרגיש את מעלת הביטול וקבלת עול, לעומת ההבנה וההשגה (משום שבעבודת ה' מתוך ביטול וקבלת-עול אין מעורבות של המציאות האישית והשכל האישית, שעלולים לגרום לטעות וסטייה מהדרך הישרה).

11 אָמַנְם מצד שני, הַעֲבֹדָה 12 ד'נִשְׁמָעוּ, עִם הַיְהוּתָה בְּטוֹל 13 וְקִבְּלָתָ עַל שֶׁהוּא יִתְרוֹן גְּדוֹל, 14 כַּאֲמֹר, מִקְּל־מְקוֹם יֵשׁ בְּכֵן גַּם 15 חֲסֹרֹן, כִּי הַבְּטוֹל הוּא רַק 16 לְרִצּוֹן הַגְּלוּי, מְדוּבָר בְּבִטּוֹל 17 בְּדִרְגָה נְמוּכָה יִחִסִּית, שֶׁכֵּן הַבְּטוֹל הוּא 18 כְּלִפֵּי הַרְצוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּפִי 19 שֶׁהִתְגַּלָּה בְּאִמְצָעוֹת הַמְצוּוֹת 20 הָעֲנִיָּן ד'נִשְׁמָעוּ שִׁיף רַק 21 כְּאֲשֶׁר יִשְׁנֹו כְּבָר עֲנִיָּן שִׁיף 22 לְשִׁמְעַ אֹתוֹ, כַּאֲשֶׁר הַרְצוֹן שֶׁכְּלִפּוֹ 23 מִתְבַּטְּלִים כְּבָר גְּלוּי וְיֹדֵעַ וְאָז הִיא 24 עֲבֹדַת הָאָדָם שְׁעוֹמֵד הַכֵּן 25 עִם חוֹשׁ הַשְּׂמִיעָה שְׁלוֹ 26 לְשִׁמְעַ וְלִקְיָם כָּל מָה 27 שִׁישְׁמָעוּ, וּמָזָה מוֹכֵן, שֶׁהַבְּטוֹל ד'נִשְׁמָעוּ שִׁיף לְרִצּוֹן כְּפִי 28 שְׂכָבָר בָּא בְּגִלּוּי.

29 כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאָר בְּמֵאֵמֶר הַגִּיל (על הפסוק "ראה אנכי"), בעניין הביטול וקבלת-עול יש דרגות שונות. ובדרך כלל, הביטול שבבחינת "נשמע" הוא ביטול לרצונו של הקדוש-ברוך-הוא כפי שבא לידי גילוי, לאחר שהקדוש-ברוך-הוא גילה את רצונו ונתן לבני ישראל ציוויים והוראות, שכן המושג שמיעה (הן במוכּוּן של שמיעה בחוש השמיעה, והן במוכּוּן של ציות לפקודה) ייתכן רק לאחר שכבר היה גילוי של הדבר הנשמע. גילוי זה נקרא רצון גלוי, והביטול וקבלת-עול כְּלִפֵּי הַרְצוֹן הַגְּלוּי נמשלו לביטול של עבד כְּלִפֵּי הַהוֹרָאוֹת וְהַצְוִיִּים שֶׁל אֲדוֹנָו, עַד כִּדֵּי כֵךְ שֶׁאֵין לוֹ מְצִיאוֹת מִשְׁלוֹ. וְעַם זֹאת, קיים ביטול נעלה עוד יותר –

38 וְלִמְעַלָּה מִזֶּה הוּא הַבְּטוֹל ד'נִעְשָׂה, שֶׁהוּא עֲנִיָּן הַבְּטוֹל 39 לְבַעַל הַרְצוֹן, הֵינּוּ, שְׁעוֹד טָרָם שִׁישְׁנֹו אִיזוֹ הַמְּשַׁכֵּת רִצּוֹן 40 גְּלוּי, הֵרִי הוּא פִּטְל פִּעְצָם נִפְשׁוֹ לְבַעַל הַרְצוֹן עֲצָמוֹ.

41 כְּלוֹמֵר, בְּבִטּוֹל אֶל הַרְצוֹן, הַיְהוּדִי מִתְבַּטֵּל לְצִוּוִּים וְהוֹרָאוֹת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ- 42 בְּרוּךְ-הוּא כְּמוֹ עַבְד שֶׁמְצִיֵּית לְהוֹרָאוֹת וּלְפִקּוּדוֹת שֶׁל אֲדוֹנָו, וְהַבְּטוֹל מִתְבַּטֵּא 43 בְּכֵךְ שֶׁהוּא לֹא מְעַרְבֵּ אֶת שִׁכְלוֹ וְאֶת מְצִיאָתוֹ הַעֲצֵמִית אֲלֵא מִסוֹר לְחִלוּטִין 44 לְמִלּוּי רִצּוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲבָל הַבְּטוֹל אֶל בַּעַל הַרְצוֹן הוּא בִּיטוֹל

הרבה יותר עמוק, כי כאן לא מדובר בביטול וציות לפקודות ולהוראות אלא בהתבטלות מכל-וכל כְּלִפֵּי בַעַל הַרְצוֹן, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ, בְּדִרְגָה שְׁקוּדַמַּת וְגִבּוּהָ יִתְרוֹ מִהֲדִרְגָה שְׁבָה יֵשׁ הַתְּגַלּוֹת וְהַמְשַׁכָּה שֶׁל רִצּוֹן גְּלוּי. וְגַם מִבְּחִינַת הַיְהוּדִי הַבְּטֵל, הַבְּטוֹל לְבַעַל הַרְצוֹן הוּא בִּיטוֹל בְּעֲצָם וּבְפִנִּימִיּוֹת נַפְשׁוֹ. (אפשר אולי לתת לזה קצת ביאור ממשי יותר, והוא: כאשר הבן קָטָל רַק לְצַד הַחִיצוֹנִי שֶׁל הָאֵב, וְאִשֶׁר בָּא לְיַדֵּי בִּיטוֹי רַק לְאַחַר שֶׁהָאֵב מְצוּוֶה אוֹתוֹ לְעִשׂוֹת כֵּךְ, הִרִי הַבֵּן עוֹשֶׂה זֹאת בְּתַכְלִית הַשְּׁלִימוֹת אֲבָל רַק אֵת מָה שְׁצִוּוֶה הָאֵב, וּבִאֲמַת בְּמִלּוּא מִסִּירוֹת הַנֶּפֶשׁ, אֲבָל זֹאת רַק לְמָה שֶׁכָּבַר צִוּוֶה הָאֵב וּבִיקֶשׁ. וְאִילוֹ כַּאֲשֶׁר בִּיטוּלוֹ שֶׁל הַבֵּן כְּלִפֵּי הָאֵב אֵינוֹ רַק לְמָה שֶׁהָאֵב מְצוּוֶה אֲלֵא לְגוֹפּוֹ וְעֲצָמוֹתוֹ שֶׁל הָאֵב, הִרִי הוּא מִחֲפַז מַה לְעִשׂוֹת יִתְרוֹ וְיִתְרוֹ שֶׁלֹּאֲבָא יִהְיֶה עֲתוּנָו וְנַחֲת־רוּחַ מִבְּלִי שֶׁהָאֵב צִוּוֶה אוֹתוֹ בְּפוֹעַל מַמְשׁ).

וְעַל-יְדֵי-זֶה עַל-יְדֵי הַבְּטוֹל שֶׁל הַיְהוּדִי אֶל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, בַּעַל הַרְצוֹן, בְּעֲצָם נַפְשׁוֹ, הוּא מְמַשֵּׁיף וּמְגַלָּה אֶת הַרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן, כְּמֵאֵמֶר 11 "עוֹשֵׁין רִצּוֹנוֹ שְׁל מְקוֹם" אֲמֹר חֲכָמֵינוּ ז"ל בְּגִמְרָא (ברכות לה, ב): "כתיב 'ולקחתי דגני בעתו וגו' וכתיב ואספת דגנך". כְּלוֹמֵר, לְכַאֲרוֹה יֵשׁ סְתִירָה בֵּין שְׁנֵי הַפְּסוּקִים. כְּתוּב אַחַד אֲמֹר "ולקחתי דגני בעתו וגו'" (כְּלוֹמֵר, הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לּוֹקַח אֶת הַדָּגֵן הַצּוֹמַח כְּדִי לְהוֹכִיחַ שֶׁהוּא שְׁלוֹ), וְכְּתוּב אַחַר אֲמֹר "ואספת דגנך" (כְּלוֹמֵר, הָאֵדָם יֹאסֹף אֶת הַדָּגֵן שְׁלוֹ בְּעֲצָמוֹ)! וְהַגְּמָרָא עוֹנָה: "לא קשיא, כֵּאֵין בּוֹמֵן שִׁישְׂרָאֵל עוֹשֵׁין רִצּוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם" - בְּפִסּוּק "ואספת דגנך" מְדוּבָר בּוֹמֵן שִׁישְׂרָאֵל עוֹשֵׁים רִצּוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, וְאֵז הַדָּגֵן שֶׁלֵּהֶם. "כֵּאֵין בּוֹמֵן שֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל עוֹשֵׁין רִצּוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם" - בְּפִסּוּק "ולקחתי דגני" מְדוּבָר בּוֹמֵן שִׁישְׂרָאֵל לֹא עוֹשֵׁים אֶת רִצּוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, וְהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אוֹסֵף אֶת הַדָּגֵן. בְּפִשְׁטוֹת כּוֹנֵת הַבִּיטוֹי "עוֹשֵׁין רִצּוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם" הוּא שְׂמִיקִימִים אֶת רִצּוֹן ה' בְּפוֹעַל, אֲבָל לְפִי פְּנִימִיּוֹת הַדְּבָרִים הַכּוֹנֵה – שְׁ"עוֹשֵׁים" וּמְחַדְּשִׁים וּמְעוֹרְרִים, כְּבִיכּוֹל אֶת הַרְצוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, שֶׁהִרִי אֵינ־סוֹף בְּרוּךְ-הוּא מְצַד-עֲצָמוֹ הוּא לְמַעַלָּה גַּם מִהַרְצוֹן ד'מְצוֹת, וְצָרִיף לְחַדֵּשׁ לְפַעוֹל וּלְעוֹרֵר אֶת הַרְצוֹן ד'מְצוֹת, וְהַמְשַׁכֵּת וְהַתְּעוֹרֵר הַרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן לְמַצוֹת הִיא עַל-יְדֵי הַעֲבֹדָה ד'נִעְשָׂה, שֶׁהוּא עֲנִיָּן הַבְּטוֹל לְבַעַל הַרְצוֹן.

וכפי שמבואר במאמר הנ"ל, הצורך לעורר את הרצון העליון למצוות, נובע מזה שהקדוש-ברוך-הוא בעצמו הוא למעלה מהרצון (כשם שבנפש האדם, הרצון הוא כוח חשוב ונעלה, אבל עצם הנפש היא למעלה מהרצון) ו"וכל

10 דכברי שמואל הנביא לשאול המלך "הֲגַה שְׁמוּעַ מִזְבַּח טוֹב" (לאחר ששאול הִצְדִּיק את אי הריגתם של הצאן והבקר של עמלק בנימוק שיקריבו מהם קרבנות, כאשר לפי פשוטו הכוונה היא שהקדוש-ברוך-הוא מחשיב יותר את הציות למצותיו מאשר קרבנות. ולפי המשמעות הפנימית, הכוונה היא להרגיש את מעלת הביטול וקבלת עול, לעומת ההבנה וההשגה (משום שבעבודת ה' מתוך ביטול וקבלת-עול אין מעורבות של המציאות האישית והשכל האישית, שעלולים לגרום לטעות וסטייה מהדרך הישרה).

11 אָמַנְם מצד שני, הַעֲבֹדָה 12 ד'נִשְׁמָעוּ, עִם הַיְהוּתָה בְּטוֹל 13 וְקִבְּלָתָ עַל שֶׁהוּא יִתְרוֹן גְּדוֹל, 14 כַּאֲמֹר, מִקְּל־מְקוֹם יֵשׁ בְּכֵן גַּם 15 חֲסֹרֹן, כִּי הַבְּטוֹל הוּא רַק 16 לְרִצּוֹן הַגְּלוּי, מְדוּבָר בְּבִטּוֹל 17 בְּדִרְגָה נְמוּכָה יִחִסִּית, שֶׁכֵּן הַבְּטוֹל הוּא 18 כְּלִפֵּי הַרְצוֹן שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא כְּפִי 19 שֶׁהִתְגַּלָּה בְּאִמְצָעוֹת הַמְצוּוֹת 20 הָעֲנִיָּן ד'נִשְׁמָעוּ שִׁיף רַק 21 כְּאֲשֶׁר יִשְׁנֹו כְּבָר עֲנִיָּן שִׁיף 22 לְשִׁמְעַ אֹתוֹ, כַּאֲשֶׁר הַרְצוֹן שֶׁכְּלִפּוֹ 23 מִתְבַּטְּלִים כְּבָר גְּלוּי וְיֹדֵעַ וְאָז הִיא 24 עֲבֹדַת הָאָדָם שְׁעוֹמֵד הַכֵּן 25 עִם חוֹשׁ הַשְּׂמִיעָה שְׁלוֹ 26 לְשִׁמְעַ וְלִקְיָם כָּל מָה 27 שִׁישְׁמָעוּ, וּמָזָה מוֹכֵן, שֶׁהַבְּטוֹל ד'נִשְׁמָעוּ שִׁיף לְרִצּוֹן כְּפִי 28 שְׂכָבָר בָּא בְּגִלּוּי.

29 כְּפִי שֶׁנִּתְבָּאָר בְּמֵאֵמֶר הַגִּיל (על הפסוק "ראה אנכי"), בעניין הביטול וקבלת-עול יש דרגות שונות. ובדרך כלל, הביטול שבבחינת "נשמע" הוא ביטול לרצונו של הקדוש-ברוך-הוא כפי שבא לידי גילוי, לאחר שהקדוש-ברוך-הוא גילה את רצונו ונתן לבני ישראל ציוויים והוראות, שכן המושג שמיעה (הן במוכּוּן של שמיעה בחוש השמיעה, והן במוכּוּן של ציות לפקודה) ייתכן רק לאחר שכבר היה גילוי של הדבר הנשמע. גילוי זה נקרא רצון גלוי, והביטול וקבלת-עול כְּלִפֵּי הַרְצוֹן הַגְּלוּי נמשלו לביטול של עבד כְּלִפֵּי הַהוֹרָאוֹת וְהַצְוִיִּים שֶׁל אֲדוֹנָו, עַד כִּדֵּי כֵךְ שֶׁאֵין לוֹ מְצִיאוֹת מִשְׁלוֹ. וְעַם זֹאת, קיים ביטול נעלה עוד יותר –

38 וְלִמְעַלָּה מִזֶּה הוּא הַבְּטוֹל ד'נִעְשָׂה, שֶׁהוּא עֲנִיָּן הַבְּטוֹל 39 לְבַעַל הַרְצוֹן, הֵינּוּ, שְׁעוֹד טָרָם שִׁישְׁנֹו אִיזוֹ הַמְּשַׁכֵּת רִצּוֹן 40 גְּלוּי, הֵרִי הוּא פִּטְל פִּעְצָם נִפְשׁוֹ לְבַעַל הַרְצוֹן עֲצָמוֹ.

41 כְּלוֹמֵר, בְּבִטּוֹל אֶל הַרְצוֹן, הַיְהוּדִי מִתְבַּטֵּל לְצִוּוִּים וְהוֹרָאוֹת שֶׁל הַקְּדוֹשׁ- 42 בְּרוּךְ-הוּא כְּמוֹ עַבְד שֶׁמְצִיֵּית לְהוֹרָאוֹת וּלְפִקּוּדוֹת שֶׁל אֲדוֹנָו, וְהַבְּטוֹל מִתְבַּטֵּא 43 בְּכֵךְ שֶׁהוּא לֹא מְעַרְבֵּ אֶת שִׁכְלוֹ וְאֶת מְצִיאָתוֹ הַעֲצֵמִית אֲלֵא מִסוֹר לְחִלוּטִין 44 לְמִלּוּי רִצּוֹנוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, אֲבָל הַבְּטוֹל אֶל בַּעַל הַרְצוֹן הוּא בִּיטוֹל

ביאור בדרך אפשר

1 עניין הרצון הוא ירידה והמשכה, והינו שגם הרצון דמצוות הוא רק המשכה
2 ממנו יתברך, לפי שעצמותו ומהותו הוא למעלה גם מהרצון... בכדי לפעול
3 את הרצון הרי זה על-ידי הביטול דנעשה, שהוא הביטול שבפנימיות הנפש
4 לבעל הרצון.

5 ונתבאר, במאמר הנ"ל, שְׁזָהוּ

6 עֲנִין הָעֲבוּדָה ד"בְּכָל 1 הָרָצוֹן. וְנִתְבָּאָר, שְׁזָהוּ עֲנִין הָעֲבוּדָה ד"בְּכָל
7 מְאֹדָךְ"12, שעניינה אהבת ה' 2 מְאֹדָךְ"12, שְׁהוּא הַבְּטוּל שְׁמַצַּד עֲצָם הַנְּפֶשׁ.
8 וביטול לקדוש-ברוך-הוא בלי גבול 3 וְזֶהוּ שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל13 שְׁפָרְשָׁה שְׁנִיָּה
9 שְׁהוּא הַבְּטוּל שְׁמַצַּד עֲצָם 4 דְקָרִיאַת-שְׁמַע הִיא "בְּזִמְן שְׁאִין עוֹשִׁין רְצוֹנוֹ
10 הַנְּפֶשׁ ועבודה שהיא בלי-גבול, 5 שֶׁל מְקוֹם", דְאָף שְׁנֶאֱמָר בָּהּ "וְהִיָּה אִם שְׁמַע
11 בכוחה להמשיך ולגלות את רצונו של 6 תְּשַׁמְעוּ"14, וְהָרִי עֲנִין הַשְּׁמִיעָה אֵינוֹ רַק עֲנִין
12 הקדוש-ברוך-הוא שלמעלה מ'סדר 7 הַהֲשָׁגָה אֲלָא גַם עֲנִין קְבַלְתָּ-עַל פְּנֵי, וְכִסְיִים
13 ההשתלשלות' ועשר הספירות 8 הַפְּתוּב "וּלְעֲבֹדוֹ בְּכָל לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם",
14 העליונות, כשם שכוח הרצון שבנפש 9 מִכָּל-מְקוֹם הָעֲבוּדָה הִיא רַק בְּכַחוֹתָיו הַגְּלוּיִים,
15 הוא כוח כללי ונעלה ועמוק יותר 10 כַּחוֹת הַפְּנִימִיִים וְכַחוֹת הַמְּקִיפִים, הֵינּוּ בְטוּל
16 מעשרת הכוחות של השכל, המידות 11 כַּחוֹתָיו הַגְּלוּיִים לְרָצוֹן הַגְּלוּי, מֵהַ-שְּׁאִין-בֶּן
17 וכו'.

18 בהמשך אותה סוגיה בגמרא, נאמר:

19 "בזמן שישראל עושין רצונו של מקום,

20 מלאכתן נעשית על-ידי אחרים, שנאמר

21 ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו'. ובזמן

22 שאין ישראל עושין רצונו של מקום,

23 מלאכתן נעשית על-ידי עצמן". גם כאן

24 מדובר על סתירה, לכאורה, בין שני

25 פסוקים. פסוק אחד אומר "ועמדו זרים

26 ורעו צאנכם", כלומר שבני ישראל היו

27 פטורים מעבודה, ואחרים יעשו את

28 מלאכתם במקומם. ופסוק אחר אומר

29 "ואספת דגנך" שמשמעו ואספת

30 בעצמך, ללא סיוע של אחרים!

31 והביאור – אם בני ישראל אינם עושין רצונו של מקום, הם אוספים את דגנם

32 בעצמם, ואם הם כן עושים רצונו של מקום, הדבר נעשה בידי משרתים זרים.

33 שואלים על כך בחסידות: איך יתכן שפרשה שניה של קריאת-שמע שנאמר

34 בה "ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם" מדברת באין עושין רצונו של

35 מקום? ועונים: כיון שבפרשה זו לא נזכר "בכל מאדך" כמו בפרשה ראשונה,

36 הרי למרות שמדובר בה על עבודת ה' "בכל לבבכם ובכל נפשכם", עדיין

37 הדבר נחשב "אין עושין רצונו של מקום" וְזֶהוּ שְׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ

38 ז"ל13 שְׁפָרְשָׁה שְׁנִיָּה דְקָרִיאַת-שְׁמַע הִיא "בְּזִמְן שְׁאִין

39 עוֹשִׁין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם", דְאָף שְׁנֶאֱמָר בָּהּ "וְהִיָּה אִם שְׁמַע

40 תְּשַׁמְעוּ"14, וְהָרִי עֲנִין הַשְּׁמִיעָה אֵינוֹ רַק עֲנִין הַהֲשָׁגָה אֲלָא

41 גַם עֲנִין קְבַלְתָּ-עַל פְּנֵי, וְכִסְיִים הַפְּתוּב "וּלְעֲבֹדוֹ בְּכָל

42 לְבַבְכֶם וּבְכָל נַפְשְׁכֶם", ואם-כן איך יתכן שעבודת ה' ברמה נעלית

ביאור בדרך אפשר

43 כל-כך תיחשב "אין עושין רצונו של מקום"? אלא הסיבה לכך היא שעם כל
44 מעלתה של עבודת ה' בדרגה כזו מִכָּל-מְקוֹם הָעֲבוּדָה הִיא רַק
45 בְּכַחוֹתָיו הַגְּלוּיִים, הַכַּחוֹת הַפְּנִימִיִים וְהַכַּחוֹת הַמְּקִיפִים,
46 כוחות הנפש של האדם מתחלקים לכמה סוגים, ובדרך כלל החלוקה היא

47 לשני סוגים: כוחות פנימיים – כמו

48 השכל והרגש המלוכשים בגוף האדם

49 ומותאמים לאברי הגוף, וכך גם כוח

50 התנועה, הדיבור וכד' שכולם מלוכשים

51 באברי הגוף בהתלבשות פנימית,

52 וכוחות מקיפים – כמו כוח הרצון

53 שהוא כוח כללי הפועל בכל הגוף

54 בשווה ולא מתלבש באבר מסוים, כזה

55 או אחר. ובהגדרה כללית יותר, גם

56 הכוחות הפנימיים (הנחותים יותר) וגם

57 הכוחות המקיפים (הנעלים יותר)

58 נחשבים "כוחות הגלויים" כי הם

59 פועלים ומתגלים בגוף האדם בצורה

60 גלויה, ניכרת ומורגשת, בשונה

61 מ"כוחות נעלמים" שבדרך כלל

62 נעלמים ונסתרים בתוך הנפש ולא

63 באים לידי גילוי. ולענייננו, הסיבה לכך

64 שהעבודה המתוארת בפרשה שניה של

65 קריאת-שמע, הרי עם כל מעלתה,

66 שהיא עבודה "בכל לבבכם ובכל

67 נפשכם", עדיין היא נחשבת "אין

68 עושין רצונו של מקום", כי היא עבודה

69 הנעשית רק עם הכוחות הגלויים,

70 הֵינּוּ בְטוּל כַּחוֹתָיו הַגְּלוּיִים

71 לְרָצוֹן הַגְּלוּי, מֵהַ-שְּׁאִין-בֶּן

72 פְּרָשָׁה רִאשׁוֹנָה דְקָרִיאַת-

73 שְׁמַע פְּתִיב בָּהּ "בְּכָל מְאֹדָךְ", מְאֹד' הוּא עֲנִין בְּלִי

74 גְּבוּל"15, הֵינּוּ, שְׁהוּא יוֹצֵא מְגֵדָר הַגְּבַלְתָּ הַכַּחוֹת הַפְּנִימִיִים

75 וְהַכַּחוֹת הַמְּקִיפִים גַם יחד, וְעֲבוּדָתוֹ הִיא מַצַּד עֲצָם הַנְּפֶשׁ,

76 שְׁבִטַל בְּעֲצָם נִפְשׁוֹ לְבַעַל הָרָצוֹן, וְעַל-יְדֵי-זֶה "עוֹשִׁין

77 רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם".

78 וְזֶהוּ כֵּל תְּכָלִית הָעֲבוּדָה, שְׁיִגְיֵעוּ לְבַחֲיַנַּת 'בַּעַל הָרָצוֹן'

79 עֲצָמוֹ וְיִמְשִׁיכוּ אֶת הָרָצוֹן, וְכִמְאָמַר חַכְמֵינוּ ז"ל לגבי ראש-השנה

80 שבו אומר הקדוש-ברוך-הוא לבני ישראל – "תִּמְלִיכוּנִי עֲלֵיכֶם"16,

81 בְּתַחֲלָה קִבְּלוּ מַלְכוּתִי וְאַחֲרֵי-כֵן קִבְּלוּ גְזֵרוֹתַי"17. כדברי חכמינו

82 ז"ל: מִשָּׁל לַמֶּלֶךְ שָׂבָא לַמְדִינָה וְאִמְרוּ לוֹ אֲנִשֵׁי הַמְדִינָה: גִּזוּר עֲלֵינוּ גִזְרוֹת.

83 אָמַר לָהֶם הַמֶּלֶךְ, בְּתַחֲלָה קִבְּלוּ מַלְכוּתִי וְאַחֲרֵי-כֵן קִבְּלוּ גִזְרוֹתַי, וְכַמְבֹּאֵר

84 בַּמֵּאֵמַר לַפְּרִשְׁת "רָאָה" שִׁקְבַּלְתָּ הַמַּלְכוּת ("קִבְּלוּ מַלְכוּת") הִיא בְּחִינַת

(12) ואתחנן ו, ה. (13) ברכות שם ובחדא"ג מהרש"א שם. אור תורה להרב המגיד נג, ד. לקו"ת שלח מב, ג. ובכ"מ. (14) עקב

יא, יג. (15) ראה תו"א מקץ לט, ג ואילך. (16) ר"ה טז, א. לד, ב. (17) מכילתא יתרו כ, ג.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 'נעשה' – הביטול ל'בעל הרצון', ואילו קבלת הגזירות ("קבלו גזירותי") היא
 2 בחינת 'נשמע', הביטול לרצון, והביטול ל'בעל הרצון' שהוא ביטול עמוק
 3 יותר, הוא בחינת 'עושין רצונו של מקום', שעושה ומעורר את הרצון למעלה,
 4 כביכול,
 5 אַמְנָם, בְּכִדֵי לְהַעֲבֹדָה
 6 ד'נַעֲשֶׂה', הביטול ל'בעל הרצון'
 7 צְרִיכָה לְהִיּוֹת תַּחֲלָה הָעֲבֹדָה
 8 ד'נִשְׁמָע' הביטול לרצון, וּמִזָּה
 9 בְּאִים אַחֲרֶיךָ לְבַחֲבִינָה
 10 נַעֲשֶׂה'. וְזֶהוּ אוֹמְרוּ "אֵת
 11 הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּ",
 12 הַיְינוּ, שֶׁבַתְחֻלָּה צְרִיכָה
 13 לְהִיּוֹת הָעֲבֹדָה ד'תִּשְׁמָעוּ",
 14 וְכֵּן יֵשׁ בְּרָכָה וְנִתְּיָנָה כַּח
 15 שֶׁמֶהֱעֲבֹדָה ד'נִשְׁמָע'
 16 ('תִּשְׁמָעוּ') יִגִּיעוּ לְבַחֲבִינָה
 17 נַעֲשֶׂה'.
 18 וְזֶה גַם-כֵּן מֵה שֶׁכְּתוּב
 19 בַּתְּחִלַּת הַפְּסוּק "וְאֵה אֲנֹכִי
 20 נֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה", וְיֵשׁ
 21 לְדִיּוּק בְּלִשׁוֹן הַכְּתוּב שֶׁהַנִּתְּיָנָה הִיא
 22 מִבַּחֲבִינָה "אֲנֹכִי" לְבַחֲבִינָה "לְפָנֶיכֶם" -
 23 שֶׁהַבְּרָכָה הִיא מֵה שֶׁ"אֲנֹכִי -
 24 מִי שֶׁאֲנֹכִי - הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא
 25 בְּעַצְמוֹ נֹתֵן לְפָנֶיכֶם", פְּנִימִיּוֹת
 26 וְעַצְמִיּוֹת הַנִּפְשׁ, שֶׁמִּצַּד זֶה מִצַּד
 27 הַכּוּחַ שֶׁהַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעַצְמוֹ נֹתֵן
 28 כְּעַם הַנֶּפֶשׁ הִיא הָעֲבֹדָה
 29 ד'נַעֲשֶׂה', שֶׁהוּא עֲנִין הַבְּטוּל
 30 שֶׁמִּצַּד עֵצֶם הַנִּפְשׁ לְעַצְמוֹתוֹ
 31 יִתְּבַרֵּךְ 'בְּעַל הַרְצוֹן', בַּחֲבִינָה
 32 "אֲנֹכִי".
 33 וְעַל עֲבֹדָה זוֹ דְּבַחֲבִינָה
 34 נַעֲשֶׂה' (שֶׁמִּגִּיעִים אֵלֶיהָ עַל-
 35 יָדֵי הַקְּדָמָת הָעֲבֹדָה
 36 ד'תִּשְׁמָעוּ", בַּחֲבִינָה נִשְׁמָע')
 37 נֹאמֵר "אֲשֶׁר" ("אֵת הַבְּרָכָה
 38 אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּ"), לְשׁוֹן וְדָאִי,
 39 כִּי בְּעֲבֹדָה דְּבַחֲבִינָה נִשְׁמָע',
 40 כִּיֵּן שֶׁהַבְּטוּל הוּא רַק מִצַּד
 41 הַכּוּחַ הַגְּלוּיִים בְּלִבָּה, הַרְי
 42 שֶׁיָּד בְּזֶה סְפָקוֹת עֲדִין, מֵה-
 43 שֶׁאֵין-כֵּן הָעֲבֹדָה דְּבַחֲבִינָה

44 'נַעֲשֶׂה', שֶׁהוּא כְּטַל בְּמִצִּיאוֹת בְּעֵצֶם נִפְשׁוֹ, הִנֵּה עֲבֹדָה זוֹ
 45 הִיא בְּבַחֲבִינָה וְדָאִי, שֶׁאֵין שֶׁיָּד בְּזֶה סְפָקוֹת כָּלֵל.
 46 וְעוֹד זֹאת, דְּמָה שֶׁכְּתוּב "אֵת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּ", הַיְינוּ,
 47 שֶׁזֶּהוּ דְּבַר וְדָאִי וְכַרְוֵר שֶׁעַל-יָדֵי הָעֲבֹדָה בְּבַחֲבִינָה נִשְׁמָע'
 48 יִגִּיעַ לְעֲבֹדָה בְּבַחֲבִינָה
 49 'נַעֲשֶׂה'. וּבְלִשׁוֹן הַמֵּאמֵר הַנִּל
 50 דִּבְרֵי-הַמֵּתַחִיל "דָּאֵה": "וְעַל בְּרַכָּה זוֹ
 51 נֹאמֵר אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּ, שֶׁלֹּא נֹאמֵר אִם
 52 תִּשְׁמָעוּ אֲלֵא אֲשֶׁר תִּשְׁמָעוּ, "אֲשֶׁר"
 53 לִשׁוֹן וְדָאִי, הַיְינוּ שֶׁכְּרַכָּה זוֹ שֶׁתִּהְיֶה
 54 הָעֲבֹדָה ד'תִּשְׁמָעוּ" וְשֶׁמִּבַּחֲבִינָה
 55 "תִּשְׁמָעוּ" יִגִּיעַ גַּם לְבַחֲבִינָה נַעֲשֶׂה',
 56 הוּא דְּבַר וְדָאִי שֶׁאֵין כּוּחַ סֶפֶק כָּלֵל".
 57 וְטַעַם הַנִּדְּאִוֹת מְדוּעַ בִּאמַת יֵשׁ
 58 וּוְדָאוֹת מִלֵּאָה בְּסוּפּוֹ שֶׁל דְּבַר יִגִּיעוּ
 59 גַּם לְבַחֲבִינָה נַעֲשֶׂה? הוּא לְפִי
 60 שֶׁיֵּשׁ בְּרָכָה עַל זֶה, וְהַרְי עֲנִין
 61 הַבְּרָכָה הוּא דְּבַר וְדָאִי.
 62 וְכִידּוּעַ בְּמַעֲלַת בְּרָכָה עַל
 63 תְּפִלָּה¹⁸, שֶׁבְּרָכָה הִיא בְּלִשׁוֹן
 64 צְוּי, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב¹⁹ בְּנוֹסַח
 65 בְּרַכַּת כּוּהַנִּים יְבָרְכֶךָ הַיְוִ', לִשׁוֹן
 66 שֶׁמִּשְׁמָעוֹ צְוּי וְהַיְנוּ שֶׁזֶּהוּ דְּבַר
 67 וְדָאִי, וְתְּפִלָּה הִיא בְּלִשׁוֹן
 68 בְּקִשָּׁה, וְהַרְי סְפָק אִם תִּתְּקַבֵּל
 69 בְּקִשָּׁתוֹ, וְכֵמוֹ "הַמְּעִין
 70 בְּתְּפִלָּתוֹ"²⁰ ("אוֹמֵר בְּלִבּוֹ
 71 שֶׁתִּיעֶשֶׂה בְּקִשְׁתּוֹ לְפִי שֶׁתִּתְּפַלֵּל
 72 בְּכוּוֹנָה" לִשׁוֹן רִשִׁי בְּגִמְרָא) שֶׁסּוּף
 73 בֵּא לִידֵי כֹאב לֵב" כִּי בְּקִשְׁתּוֹ לֹא
 74 מִתְּקַבֵּל. וְעוֹד אִמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל
 75 "אִם תְּפִלָּתוֹ שֶׁגִּוְרָה בְּפִיו"
 76 כו'²¹ - כֹּאשֶׁר רַבִּי חֲנִינָא בֶן דּוּסַא
 77 נִשְׁאֵל כִּיצַד הוּא יוֹדַע הָאֵם תְּפִלָּתוֹ
 78 הַתְּקַבֵּלָה, הַשִּׁיב שֶׁאֵם תְּפִלָּה שְׂגוּרָה
 79 בְּפִיו, כְּרוּר לִי שֶׁהַתְּקַבֵּלָה, וְכֵן לְהִפְךָ.
 80 מוּכָן אִפּוּא שֶׁבִּשְׂוֹנָה מְבַרְכָה, הַרְי
 81 בְּתְּפִלָּה אֵין וּוְדָאוֹת שֶׁהַבְּקִשָּׁה תִּתְּקַבֵּל.
 82 אַמְנָם לְאִידָךְ גִּיסָא, יִשְׁנָה
 83 מַעֲלָה בְּתְּפִלָּה עַל בְּרָכָה,
 84 שֶׁבְּרָכָה הִיא הַמְּשַׁכָּה
 85 מֵהַשְּׂרָשׁ וְיִמְקוֹר בְּלִבָּה הַיְינוּ
 86 שֶׁהַדְּבַר כָּבֵר קִיִּים בְּשׂוֹרְשׁוֹ וּמְקוֹרוֹ, וְרַק

(18) לקו"ת פ' ראה יט, א. 19) נשא ו, כד. 20) ראה ברכות נד, סע"ב ואילך. ראשית חכמה – חופת אליהו רבה שער ג. (21) ברכות לד, ב.

לך אמר ליבי

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

43 והגילוי שלו היא בספק - מִפְּלֵ-מְקוֹם נֶאֱמַר "אֲשֶׁר", לְשׁוֹן וְדַאי, 44 מִצַּד מַעֲלַת עֲנִין הַבְּרָכָה כי יש כאן שילוב של שתי המעלות גם יחד 45 - מעלת הברכה שהיא בוודאות, ומעלת התפילה שממשיכה דבר חדש שעדיין 46 לא היה. וזאת, מפני שההמשכה והברכה היא מבחינת "אנכי מי שאנכי", כנ"ל. 47 ג) וְלִהְבִּין בְּתוֹסַפַּת בְּאוֹר 48 הַהֶפְרָשׁ בֵּין בְּרָכָה לְתַפְלָה, 49 צְרִיף לְהַקְדִּים תְּחִלָּה²³ מֵה 50 שְׂכַתְב ה'פְּרָדִס'²⁴ שֶׁהַשְּׂרָשִׁים 51 הַמְתַּאֲחָדִים בְּעֶצֶם הַשְּׂרֵשׁ 52 לְפִי הָאֱמַת הֵם שְׂרָשֵׁי הַכְּלִים, 53 לֹא שְׂרָשֵׁי הַעֲצָמוֹת, כִּי 54 הַעֲצָמוֹת הַכֹּל אֶחָד, וְאִין צִרְף 55 לֹא לְשֵׁרֵשׁ וְלֹא לְמְקוֹר, עַד- 56 כְּאֵן-לְשׁוֹנוֹ. כלומר: כתוב בספר 57 ה'פְּרָדִס', לרבי משה קורדוביורו, 58 מגדולי המקובלים, שהכלל האומר כי 59 שורשי ההמשכות שנמשכות 60 מהאלוקות ויורדות מדרגה לדרגה, 61 מאוחדות בשורשם. מתיחס, לאמיתו 62 של דבר, לשורשי הכלים [כידוע 63 שהאורות העליונים הם אורות בכלים] 64 אבל אין מקום לומר שהאורות 65 מאוחדים בשורשם בעצמותו של 66 הקדוש-ברוך-הוא, כי עצמותו הוא 67 אחדות מלאה ומוחלטת, וכדי שאורו 68 יתפשט וישפיע הוא לא זקוק שיהיה בו 69 שורש ומקור לכך (כפי שיבואר יותר 70 להלן) וְהִינוּ, שְׂעֵנִין הַשְּׂרֵשׁ 71 שִׁיף בְּכִלִּים דְּוָקָא, וְלֹא 72 בְּאוֹרוֹת. ביאור הדברים:

73 וְהַעֲנִין בְּזָה, דְּהִנְה, כְּאֲשֶׁר 74 אוֹמְרִים שְׂיִשְׁנוּ עֲנִין שֶׁל 75 שְׂרֵשׁ, שְׁבוּחַן מְצִיאוֹת עֲלִינָה 76 כְּלִשְׁה, יש שורש ומקור שנועד לגלות 77 ולהמשיך דברים מסוימים למטה 78 מאותה מציאות הרי בְּהֶכְרַח שֵׁישׁ 79 בְּזָה שְׂלִשָּׁה עֲנִינִים. עֲנִין 80 אֶחָד, שְׂיִשְׁנָה אִיזוּ מְצִיאוֹת 81 תַּחְנוּנָה שְׂעֵל-זָה אוֹמְרִים שֵׁישׁ 82 בְּדִרְגָה שְׁלִמְעֵלָה מִמְנָה שְׂרֵשׁ 83 לְמְצִיאוֹת זו. עֲנִין שְׁנִי, שְׂהֶדְבֵּר הַנְּמִשֵּׁף 84 הוּא מְבַדֵּל מְשֻׁרְשׁוּ וּמוֹגֵד כְּמְצִיאוֹת כִּפְנֵי עֲצָמָה, שְׂזָהוּ עֲנִין

1 צריך 'להבריק' ולהמשיך אותו, כלומר להביאו מן ההעלם אל הגילוי, כְּמוֹ 2 שְׂכַתְבוֹב²² בְּבִרְכַת יַעֲקֹב אֲבִינוּ לִבְנֵי אִישׁ אֲשֶׁר כְּבָרְכָתוּ בְּרַף 3 אוֹתָם, כלומר שהברכה שיעקב אבינו בירך את כל אחד מבניו, כבר נמצאת 4 וקיימת, וכבר שייכת לו ("כברכתו"), והברכה רק ממשיכה את הדברים למטה 5 ומציאה אותם מן ההעלם אל הגילוי. 6 וְאִילוּ תַפְלָה הִיא הַמְשָׁכָה 7 חֲדָשָׁה, שְׂזָהוּ "יְהִי רְצוֹן", 8 לכן התפילות הם בנוסח "יהי רצון", 9 כלומר בקשה שיתעורר ויתהווה רצון 10 חדש שלא היה קיים קודם לכן 11 שְׂמְשִׁיכִים רְצוֹן חֲדָשׁ 12 לְרַפְאוֹת אֶת הַחוּלִים וּלְבָרַף 13 אֶת הַשְּׂנִים, וְהִינוּ, שְׂגָם 14 לְאַחַר שְׂנַגְזוֹר דִּינוֹ וְגַם לְאַחַר 15 שְׂנַחְתָּם דִּינוֹ, לְכִיוּן לֹא רְצוּ, 16 כְּנוּן: לֹא לֵהוּיֹת בְּרִיא אוּ לְמַחְסוֹר 17 בְּפִרְסָה רַחֲמַנָּא-לִיעֲלֵן הִנְה עַל-יְדֵי 18 הַתַּפְלָה מְשִׁיכִים רְצוֹן חֲדָשׁ 19 לְרַפָּא אֶת הַחוּלִים וּלְבָרַךְ אֶת הַשְּׂנִים. 20 וְשְׂנֵי חֲלוּקִים אֵלוֹ: א) שְׁבִרְכָה 21 הִיא גִלּוּי דְבַר שְׁכַבֵּר קִיָּם, וְתַפְלָה הִיא 22 הַתְּעוֹרוֹת רְצוֹן חֲדָשׁ. ב) שְׂמִילוּ 23 בְּבַקְשָׁה עַל-יְדֵי תַפְלָה הוּא בְּסַפְקָ, 24 וְאִילוּ קִיָּם הַבְּרַכָּה הוּא וְדַאי תְּלוּיָם 25 זָה בְּזָה, וְהִינוּ, שְׂעֵנִין 26 הַבְּרָכָה, בֵּינָן שְׂהוּא הַמְשָׁכָה 27 מִהַשְּׂרֵשׁ וּמְקוֹר בְּלָבַד הִינוּ, 28 הַשְּׁדַבֵּר כְּבֵר קִיָּם בְּשׁוֹרְשׁוֹ וּמְקוֹרוֹ, 29 הִרִי זָה דְבַר וְדַאי שִׁיּוּמֶשׁך 30 הַעֲנִין, מֵה-שְׂאִין-בֶּן עֲנִין 31 תַפְלָה שְׂהוּא הַמְשָׁכַת דְבַר 32 חֲדָשׁ שְׁלֹא קִיָּם אִפְּלוּ בְּשׁוֹרְשׁוֹ 33 וּמְקוֹרוֹ, הִרִי זָה בְּאֶפְסֵן שֶׁל סַפְקָ. 34 וְמָה שְׂנַאָמַר בְּסַפְקֵ זֶה "רָאָה אֲנִי 35 נוֹתֵן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרַכָּה..." "אֶת 36 הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ", הִינוּ, 37 שֵׁישׁ כְּאֵן שְׂמִי הַמַּעֲלוֹת, דָּאָף 38 שְׂהוּא עֲנִין הַמְשָׁכַת בְּחִינַת 39 יְנַעֲשָׂה, "עוֹשִׁין רְצוֹנוֹ שֶׁל 40 מְקוֹם", הַמְשָׁכַת רְצוֹן חֲדָשׁ 41 שְׂלִמְעֵלָה מְסַדֵּר הַשְּׂמִלְשָׁלוֹת, 42 עֲדִין בְּשׁוֹרְשׁוֹ וּמְקוֹרוֹ, הִיא מְקוֹם לּוֹמֵר, לְפִי הַכֹּלל הַמְּבֹאֵר לְעִיל, שֶׁהַמְשַׁכָּה

(22) ויחי מט, כח. 23) בהבא לקמן - ראה ד"ה ראה אנכי תרע"ח (סה"מ תרע"ח ע' שצט ואילך). וראה גם סה"מ עטר"ת ע' קלא ואילך. תרפ"ז ע' צב ואילך. 24) שער יא (שער הצחצחות) פ"ו.

ביאור בדרך אפשר

1 שָׂרֵשׁ, שֶׁהוּא שָׂרֵשׁ וּמְקוֹר לְאֵיזָה דָּבָר אַחַר וְשׁוֹנֵה - מְבַדֵּל
 2 מִמֶּנּוּ. וְעִנְיָן שְׁלִישִׁי, שֵׁשׁ אֵיזָה עֶרְךָ וְשִׁכּוֹת לְשָׂרֵשׁ עִם
 3 הַדָּבָר הַנִּמְשָׁךְ מִמֶּנּוּ, שְׂקִיּוֹם יָחַס וּדְמִיּוֹן כְּלִשְׁהוּ בֵּין הַשּׁוֹרֵשׁ וְהַדָּבָר
 4 שֶׁנִּמְשָׁךְ מֵאוֹתוֹ שׁוֹרֵשׁ שֶׁהָרִי הוּא שָׂרֵשׁ לְדָבָר זֶה וְאֵילּוֹ לֹא הִיא
 5 בְּיַנְיָהּ שׁוֹם יָחַס וְשׁוֹם דְּמִיּוֹן, לֹא הִיא
 6 יְכוּל הַשּׁוֹרֵשׁ לְהִיּוֹת שׁוֹרֵשׁ וּמְקוֹר
 7 לְאוֹתוֹ דָּבָר.
 8 וְכִמוֹ בְּעִנְיָן עֲלָה וְעֲלוּל [נְסִיבָה
 9 וְתוֹצֵאָה], הֵינּוּ כְּדַבְרִים שְׁנוּצִירִים
 10 וּמִתְהוּוִים בְּדֶרֶךְ שֶׁל סִיבָה וְתוֹצֵאָה.
 11 כְּמוֹ, לְמִשְׁלַל, הַתְּהוּוֹת הַמִּידוֹת (הַרְגֵשׁ)
 12 מִהַמּוֹחֵן (הַשְׁכָּל) שֶׁהִיא בְּצוּרָה כְּזוֹ
 13 שֶׁהַשְׁכָּל הוּא הַסִּיבָה וְהַגּוֹרֵם לְהַתְּהוּוֹת
 14 הַרְגֵשׁ (כְּפִי שִׁיּוּכָר גַּם לְהֵלֵךְ בְּמֵאמֶר),
 15 הֵינּוּ שֶׁהָעֵלָה (הַסִּיבָה) הִיא
 16 שָׂרֵשׁ לְהָעֲלוּל (הַתּוֹצֵאָה), הָרִי
 17 יֵשׁ בְּזֶה שְׁלֹשָׁה עִנְיָנִים אֱלוֹ
 18 שְׁנֵימֶנּוּ לְעִיל לְגַבִּי כֹל שׁוֹרֵשׁ לְהַמְשַׁכֵּת
 19 וְהַתְּהוּוֹת דָּבָר. וּמִפְּרֹט: דְּהֵנָּה,
 20 הָעֲלוּל הוּא מְצִיאוֹת דָּבָר,
 21 וְהֵינּוּ, שְׁלֹשָׁה רִיזֵי יִצְיָאָה הָעֲלוּל
 22 מִן הָעֵלָה, הָרִי הוּא נַעֲשֶׂה
 23 מְצִיאוֹת דָּבָר בְּפִנְיֵי-עַצְמוֹ, עַד
 24 שֶׁגַּם בְּהַסְתַּלַּק הָעֵלָה יִשְׁאָר
 25 הָעֲלוּל בְּמְצִיאוֹתָיו נִחְבָּר לְעִיל
 26 כִּי הַעִנְיָן הָרִאשׁוֹן הַקִּיּוֹם בְּשׁוֹרֵשׁ הוּא
 27 שְׂקִימַת מְצִיאוֹת שֶׁהוּא מֵהוּוֶה שׁוֹרֵשׁ
 28 לְאוֹתָהּ מְצִיאוֹת. וְכֵן גַּם לְגַבִּי דָּבָר
 29 שֶׁהַתְּהוּוֹתוֹ הִיא בְּדֶרֶךְ עֵלָה וְעֲלוּל.
 30 הַמֵּאֲפִיין הָרִאשׁוֹן שֶׁל הַיּוֹצֵרוֹת בְּצוּרָה
 31 כְּזוֹ הוּא הַשְׁעָלוֹל (הַתּוֹצֵאָה) הוֹפֵךְ
 32 לְמְצִיאוֹת כְּשֶׁלְּעַצְמָהּ, עַד כְּדִי כֵךְ שֶׁגַּם
 33 כְּאִשֶׁר הַגּוֹרֵם מֵהוּוֶה [=הֵעֵלָה] נִעְלַם וְאֵינּוּ, קִיּוֹם הָעֲלוּל [=הַתּוֹצֵאָה]. וְגַם
 34 הָעֲלוּל הוּא נְבַדֵּל מִן הָעֵלָה, שֶׁהָרִי הָעֵלָה וְהָעֲלוּל הֵם שְׁנֵי
 35 עִנְיָנִים נְבַדֵּלִים זֶה מִזֶּה. וְזֹאת, בְּמִקְבִּיל לְעִנְיָן הַשְּׁנִי בְּשׁוֹרֵשׁ, שֶׁהוּא
 36 שׁוֹרֵשׁ וּמְקוֹר לְדָבָר שׁוֹנֵה, נְבַדֵּל וְנִפְרָד מִמֶּנּוּ. וְלֹאֲיִדָּךְ גִּיסָא, יֵשׁ לְעֵלָה
 37 עֶרְךָ וְשִׁכּוֹת עִם הָעֲלוּל, שֶׁהָרִי הוּא עֵלָה לְהָעֲלוּל. מִצַּד שֵׁנִי,
 38 לְמִירוֹת שֶׁהָעֲלוּל נְבַדֵּל וְנִפְרָד מֵהָעֵלָה, בְּתוֹר מְצִיאוֹת בְּפִנְיֵי עַצְמָהּ, סוּף-סוּף יֵשׁ
 39 בֵּין הַשְּׁנֵי שְׂקִימַת וְשִׁיכּוֹת וְדְמִיּוֹן כְּלִשְׁהוּ (מִצַּד הַמַּהוּוֹת וְהַתּוֹכֵן), וְזֹאת בְּמִקְבִּיל
 40 לְעִנְיָן הַשְּׁלִישִׁי בְּמוֹשֵׁג שׁוֹרֵשׁ, שֶׁעַם הִיּוֹת שׁוֹרֵשׁ לְדָבָר נְבַדֵּל וְנִפְרָד מֵהַשּׁוֹרֵשׁ,
 41 הַדָּבָר הַנְּבַדֵּל וְהַנִּפְרָד מוֹכֵרָח לְהִיּוֹת בְּעַל יָחַס וְדְמִיּוֹן מְסוּיִים לְשׁוֹרֵשׁוֹ, שֶׁהִיא
 42 הַשּׁוֹרֵשׁ הוּא כְּמוֹ עֵלָה וְסִיבָה לְהַתְּהוּוֹת שְׁלוֹ.
 43 וְכִמוֹ בְּשִׁכָּל וּמִדּוֹת, שֶׁזֶהוּ דְּגָמָא עַל עֵלָה וְעֲלוּל, הֵינּוּ דָּבָר
 44 שְׁנוּצֵר בְּאוֹפֵן שֶׁל סִיבָה וְתוֹצֵאָה (וְכַאמֹר, הַדָּבָר דּוּמָה לְמוֹשֵׁג שׁוֹרֵשׁ) שֵׁשׁ
 45 בְּהֵם כָּל שְׁלֹשֶׁת עִנְיָנִים אֱלוֹ, (א) שְׁלֹשָׁה רִיזֵי יִצְיָאָה הַמִּידוֹת
 46 מִן הַשְׁכָּל הָרִי הַמִּידוֹת הֵן בְּמְצִיאוֹת, עַד שֶׁגַּם בְּאֲשֶׁר הַשְׁכָּל

ביאור בדרך אפשר

מְסַתַּלַּק מִהֵן הֵן נִשְׁאָרוֹת בְּמְצִיאוֹתָן כְּלוֹמֵר, הַמִּידוֹת אֲמַנֵם נִתְהוּוּ
 47 מֵהַשְׁכָּל, כִּי הִרְגֵשׁ 'נולד' בְּעַקְבוֹת הַהַתְּבֻנּוֹת בְּשִׁכָּל, אֲבָל לְאַחַר הַמִּידוֹת
 48 'יצא' וְנולדו' מֵהַשְׁכָּל, הֵן מְצִיאוֹת בְּפִנְיֵי עַצְמָן, עַד כְּדִי כֵךְ שֶׁהַרְגֵשׁ מִמְשִׁיךְ
 49 לְהַתְּקִיּוֹם גַּם לְאַחַר שֶׁפְּעוּלַת הַשְׁכָּל כָּלֵל לֹא נִיכְרַת בּוֹ. (ב) וְגַם הַמִּידוֹת
 50 הֵן נְבַדֵּלוֹת מֵהַשְׁכָּל, הַמַּהוּוֹת
 51 וְהַתּוֹכֵן שֶׁל הַמִּידוֹת הִיא רִגֵשׁ וְלֹא שְׁכָל
 52 שֶׁהָרִי הַשְׁכָּל וְהַמִּידוֹת הֵם
 53 עִנְיָנִים נְבַדֵּלִים וְשׁוֹנִים זֶה מִזֶּה
 54 בְּמַהוּוֹת. (ג) וְלֹאֲיִדָּךְ גִּיסָא,
 55 לְמִירוֹת שֶׁהַמִּידוֹת הֵן מְצִיאוֹת בְּפִנְיֵי
 56 עַצְמָן, וְלְמִירוֹת שֶׁמְדוּבָר בְּמִצִּיאוֹת שׁוֹנֵה
 57 לְחֻלוּטֵיין, סוּף סוּף הָרִי הֵם הַשְׁכָּל
 58 וְהַמִּידוֹת בְּעֶרְךָ זֶה לְזֶה וְיֵשׁ
 59 בְּיַנְיָהּ קֶשֶׁר וְיָחַס. וּמוֹסִיף וּמְבַאֵר כִּי־צַד
 60 מִצַּד אֶחָד הַמִּידוֹת נְבַדֵּלוֹת מֵהַשְׁכָּל,
 61 וּמִצַּד שְׁנֵי יֵשׁ בְּיַנְיָהּ קֶשֶׁר וְשִׁיכּוֹת.
 62 דְּהֵנָּה, יְדוּעַ שֶׁהַתְּהוּוֹת
 63 הַמִּידוֹת הִיא מְחִיצוֹנִיּוֹת
 64 הַשְׁכָּל בְּלָבָד. כַּאמֹר, הַמִּידוֹת
 65 (הִרְגֵשׁ שְׁבִלְבֵל) מִתְהוּוֹת מִהַמּוֹחֵן
 66 (הַשְׁכָּל שְׁבִרָאשׁ). וְסוֹדֵר הַדָּבָרִים הוּא
 67 שֶׁהַתְּבֻנּוֹת וּמִדּוֹת שְׁכִלִית עֲמוּקָה
 68 לְדָבָר מְסוּיִים מְעוֹרֵרֵת רִגֵשׁ בְּהַתַּאֵם.
 69 כֵךְ, לְמִשְׁלַל, הַהַתְּבֻנּוֹת בְּגוֹלוֹת ה'
 70 וְתַפְאֵרָתוֹ, מְעוֹרֵרֵת רִגֵשׁ שֶׁל אֲהַבַת ה'.
 71 וְאוֹלַם, מֵאַחַר שֶׁהַשְׁכָּל וְהַמִּידוֹת הֵם
 72 בְּעֵלֵי תְּכוּנֹת שׁוֹנוֹת מֵעַצֵם מֵהוּוֹת,
 73 הַתְּהוּוֹת הַמִּידוֹת אֵינָה מֵהַעַצֵם
 74 וְהַפְּנִימִיּוֹת שֶׁל הַשְׁכָּל אֵלֹא רַק
 75 מְחִיצוֹנִיּוֹת הַשְׁכָּל. זֹאת, בְּדוּמָה
 76 לְמִבּוֹאֵר בְּחַסִידוּת, שְׁכָל דְּרַגְהָ מִשְׁפִיעָה
 77 לְדַרְגָה שֶׁלְמֵטָה הַיְמִנָה בְּאוֹפֵן כּוֹה
 78 שֶׁחֲחֵלֵק הַתְּחַתּוֹן וְהַחִיצוֹנִי שֶׁל הַדְּרַגָה הָעֲלִיוֹנָה הוֹפֵךְ לְהִיּוֹת חֲחֵלֵק הָעֲלִיוֹן
 79 וְהַפְּנִימִי שֶׁל הַדְּרַגָה הַתְּחַתּוֹנָה (וְכָל הַהַשְׁפָעָה שֶׁל הָאוֹר הָאֱלוֹקִי מְדַרְגָה לְדַרְגָה
 80 נִקְרָאת 'סוֹדֵר הַשְׁתַּלְשְׁלוֹת', כִּי הַדָּבָר דּוּמָה לְשִׁלְשֵׁלַת (שֶׁרִשְׁרַת) שְׁבוּיָה
 81 מְחולִיוֹת רְבוּת, וְהַתְּחַתִּית שֶׁל כָּל חוֹלִיָה 'נוֹגַעַת' בְּחֵלֵק הָעֲלִיוֹן שֶׁל חוֹלִיָה
 82 (בְּהַאֵה). וְכָל אוֹפֵן הַתְּהוּוֹת הַמִּידוֹת הִיא רַק מְחִיצוֹנִיּוֹת הַשְׁכָּל (כִּי פְּנִימִיּוֹת
 83 הַשְׁכָּל נְעִלִית מִקְשֶׁר וְשִׁיכּוֹת לְמִידוֹת) וְלְפָעֲמִים מְבַאֵר שֶׁהַתְּהוּוֹתָם
 84 הִיא מְהִידוֹת שְׁבִשְׁכָּל, לְמִירוֹת הָאֲמֹר שֶׁהַתְּהוּוֹת הַמִּידוֹת הִיא
 85 מְחִיצוֹנִיּוֹת הַשְׁכָּל, בְּמִקְוֹמוֹת אַחֲרֵים יֵשׁ דָּגֵשׁ חֹזֵק יוֹתֵר עַל רִיחּוֹק הָעֶרְךָ בֵּין
 86 הַשְׁכָּל וְהַמִּידוֹת, וְשֶׁם מְבֹאֵר שֶׁהַתְּהוּוֹת הַמִּידוֹת הִיא (לֹא מֵהַשְׁכָּל עַצְמוֹ, אֵלֹא)
 87 מִמִּידוֹת שְׁבִשְׁכָּל, שֶׁכֵן הַסְפִירוֹת הָעֲלִיוֹנוֹת - וְכֵן גַּם כּוֹחוֹת הַנֶּפֶשׁ שֶׁל הָאָדָם
 88 - כְּלוּלוֹת זוֹ מִזּוֹ. וְכַשֵּׁם שִׁישׁ, לְמִשְׁלַל, חֶסֶד שְׁבִנְבוּרָה אוֹ גְבוּרָה שְׁבַחֶסֶד וְכוּ',
 89 כֵךְ יֵשׁ מִידוֹת שְׁבִשְׁכָּל, הֵינּוּ דְּרַגָה כְּזוֹ בְּשִׁכָּל שֶׁרְחוּקָה מֵאֵד מֵהַשְׁכָּל עַצְמוֹ,
 90 וְהִיא כְּפִי שֶׁהַמִּידוֹת כְּלוּלוֹת בְּשִׁכָּל, וְהַמִּידוֹת שְׁבִשְׁכָּל הֵם דְּרַגָה נְחוּתָה בְּיוֹתֵר
 91 בְּשִׁכָּל - שֶׁהֵן לְמֵטָה גַּם מְבַחֲיַנֵת חִיצוֹנִיּוֹת הַשְׁכָּל (וְיֵשׁ לְצִיּוֹן כִּי

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 המידות שבשכל הן אמנם חלק מהשכל אך הפעולה שלהן היא פעולה של
 2 מידות, היינו התפעלות והתרגשות כפי שמוכן גם מהפתגם הבא ('היום יום'
 3 "א סיון, להלן בתרגום מאידיש): "... תחיית המתים בעבודה רוחנית: מת
 4 הוא קר; לא קיים דבר קר כליכך כמו השכל הטבעי והשכל האנושי,
 5 וכשהשכל הטבעי משיג השגה
 6 אלוקית, והמידות שבשכל מתפעלות
 7 ומתרגשות מהתענוג השכלי - הרי זה
 8 תחיית המתים האמיתית".
 9 ומאחר שהוכח שהתהוות המידות היא
 10 לא מפנימיות השכל עצמו אלא
 11 מדרגות נחותות בשכל (חיצוניות
 12 השכל או מידות שבשכל) - **וְאִם-כֵּן**
 13 **הָרִי הַמִּדּוֹת הֵן נִבְדָּלוֹת**
 14 **מִשְׂרָשָׁן** נמצא שכבר בשורשן (עוד
 15 לפני שהתהוו בפועל וקיבלו 'ציור'
 16 והגדרה בתור מידות גלויות ונרגשות)
 17 המידות הן מציאות נבדלת בפני עצמה,
 18 שונה ממצייאות השורש שהוא השכל.
 19 לכאורה, אפשר לשאול כך: לפי
 20 ההסבר שהמידות נתהוו מחיצוניות
 21 השכל, אפשר לקבל שהמידות הן
 22 מציאות נבדלת משורשן, כי גם
 23 חיצוניות השכל היא שכל השונה
 24 במהותו מהמידות, אבל לפי ההסבר
 25 שהתהוות המידות היא מהמידות
 26 שבשכל, מה ההכרח לומר שכבר
 27 בשורשן המידות הן מציאות נבדלת
 28 מהשכל, והרי גם השורש שממנו נתהוו
 29 הוא 'מידות שבשכל', ואם בשכל יש
 30 מושג של מידות (אם כי מידות
 31 שבשכל), מה מחייב לומר שהמידות
 32 נבדלות מהשורש, הרי גם בשורש יש
 33 'מידות'?

34 וכדי ליישב את השאלה הזו, הולך ומבאר: **וְהִינּוּ, שְׂאֵפִילוּ בְּהִתְהוּוֹת**
 35 **הַמִּדּוֹת שֶׁבְּשִׁלְבַּב מִתְמַדּוֹת שֶׁבְּשִׁלְבַּב, הָרִי עִם הָיּוֹת שְׂגָם**
 36 **הַמִּדּוֹת שֶׁבְּשִׁלְבַּב נִקְרְאוֹת בְּשֵׁם מִדּוֹת, וְאִם-כֵּן נִמְצָא שֶׁגַם בִּשְׂכֹל**
 37 **יֵשׁ מִדּוֹת, כְּנִי-ל מִכָּל-מְקוֹם הָרִי הֵן מִדּוֹת שֶׁבְּשִׁלְבַּב, כִּיּוֹן שֶׁסוּף**
 38 **סוּף מְדוּבָר עַל מִדּוֹת כְּפִי שֶׁהֵן בִּשְׂכֹל וּבְתוֹר חֵלֶק מִהַשְּׂכֹל וְהִינּוּ**
 39 **שְׂבִי'פְרָצוּף** ['ציור' שלם המכיל בתוכו את כל עשר הספירות-הכוחות נקרא
 40 'פרצוף', ברומה לפרצוף האדם המכיל בתוכו כמה וכמה כוחות] **הַשְּׂכֹל'**
 41 **גּוֹפֵא הָרִי זֶה בְּחִינַת מִדּוֹת, וְלִכֵּן בְּחִינָה זֹאת נִקְרְאת מִדּוֹת שֶׁבְּשִׂכֹל,**
 42 **כִּי הִיא חֵלֶק מִהַתְּבִינָה וְהַפְּרָצוּף** של השכל **אֲבָל מִכָּל-מְקוֹם הָרִי זֶה**
 43 **בְּבְחִינַת 'פְּרָצוּף הַשְּׂכֹל'** ולא ניתן להגדיר את המידות שבשכל כ'ציור'
 44 של מידות, כך שיש הבדל מאד מהותי בין מידות שבשכל למידות כפי שנולדו
 45 ונתהוו להיות רגש שבכל, ולכן המידות שבשכל הן אמנם חלק בלתי נפרד
 46 מהשכל, וכיון שהן חלק מהשכל עצמו - **וְאִם-כֵּן** [=ולכן], **הָרִי הַמִּדּוֹת**

47 **שֶׁבְּלִב הֵן נִבְדָּלוֹת וְחִלּוּקוֹת מֵהֵן, מִהַמִּדּוֹת שֶׁבְּשִׂכֹל, וְהַהֲבֵדֵל בֵּין**
 48 **הַמִּדּוֹת שֶׁבְּשִׂכֹל לְמִדּוֹת שֶׁבְּלִב הוּא הַבְּדֵל גָּדוֹל וּמֵאֵד מֵהוֹתִי כְּמוֹ כָּל**
 49 **הַחִלּוּקִים שֶׁיִּשְׁשֵׁם בֵּין הַמַּחַ וְהַלֵּב, שֶׁהַחִלּוּק הָעֲקָרִי הוּא,**
 50 **שֶׁבְּמַח הַגָּה גַם הַמִּדּוֹת שֶׁבְּשִׂכֹל הֵן בְּדֶרֶךְ מְנוּחָה, בַּהֲתַאֵם**
 51 **לְטַבַּע הַמוֹחִין לְהִיֹּת בְּקִירוֹת, בִּשְׂקֵט**
 52 **וּבַהֲתִישְׁבוֹת וּמִדּוֹת שֶׁבְּלִב הֵן**
 53 **בְּדֶרֶךְ הַתְּפַשְׁטוּת וְהַתְּרַגְּשׁוּת**
 54 **בַּהֲתַאֵם לְטַבַּע הַמִּדּוֹת לְהִיֹּת**
 55 **בַּחֲמִימוֹת, בְּרַעַשׁ וּבַהֲתַפְּעוּלוֹת.**
 56 **אָמְנָם לְאִידֶךָ גִּיסָא, לְמִרּוֹת**
 57 **הַהֲבֵדֵל הַמַּהוּתִי בֵּין שִׂכֹל - וּבִכְלָל זֶה**
 58 **מִדּוֹת שֶׁבְּשִׂכֹל - לְמִדּוֹת יֵשׁ לָהֶם**
 59 **גַּם עֲרָף זֶה לְזֶה, וְסוּף-סוּף יֵשׁ**
 60 **דְּמִיּוֹן מְסוּיִים בֵּין הַמִּדּוֹת שֶׁבְּשִׂכֹל**
 61 **לְמִדּוֹת שֶׁבְּלִב שְׂהָרִי הֵן, הַמִּדּוֹת**
 62 **שֶׁבְּשִׂכֹל שֶׁהֵן הַשּׁוֹרֵשׁ לְמִדּוֹת שֶׁבְּלִב,**
 63 **בְּחִינַת מִדּוֹת, וְהִינּוּ שֶׁהֲתִהוּוֹת**
 64 **הַמִּדּוֹת שֶׁבְּלִב אֵינָה מִבְּחִינַת**
 65 **שִׂכֹל שֶׁבְּשִׂכֹל** שהוא אכן רחוק
 66 ומובדל מהמידות לאין שיעור (עד כדי
 67 כך שהתהוות המידות לא יכולה להיות
 68 מהשכל שבשכל כִּי-אִם מִבְּחִינַת
 69 **מִדּוֹת שֶׁבְּשִׂכֹל בְּלִב, וְאִם-כֵּן**
 70 **הָרִי גַם שְׂרָשָׁם** [=של המידות
 71 שבכל, והן המידות שבשכל] **הוּא**
 72 **אֵינָה עֲנִיָּן שֶׁל מִדּוֹת.**
 73 **וְגַם לְפִי הַמְּבַאֵר שְׂשָׂרֵשׁ**
 74 **הַמִּדּוֹת הוּא מִבְּחִינַת**
 75 **חִיצוֹנִיּוֹת הַשְּׂכֹל שֶׁלְמַעֲלָה**
 76 **מִבְּחִינַת מִדּוֹת שֶׁבְּשִׂכֹל,**
 77 **וּלְכַאֲרָה גַם חִיצוֹנִיּוֹת הַשְּׂכֹל רְחוּקָה**
 78 **וּנְבִדֵלֶת מִהַמִּדּוֹת שֶׁבְּלִב, שֶׁהֵרִי גַם**
 79 **חִיצוֹנִיּוֹת הַשְּׂכֹל הִיא שִׂכֹל וְלֹא מִדּוֹת**

80 **מִכָּל-מְקוֹם הָרִי זֶה רַק חִיצוֹנִיּוֹת הַשְּׂכֹל בְּלִב, וְאִם-כֵּן הָרִי**
 81 **זֶה בְּעֲרָף לְעֲנִיָּן הַמִּדּוֹת. וְכַמְבָּאֵר בְּעֲנִיָּן עֲלָה וְעֲלוּל שֶׁהֵם**
 82 **בְּעֲרָף זֶה לְזֶה, כִּיּוֹן שֶׁשְׂנִיָּהֶם הֵם בְּבְחִינַת 'יֵשׁ', וְשְׂנִיָּהֶם**
 83 **רְוַחְנִיִּים** ואף שמבחינת התוכן ומהות שלהם יש הבדל גדול מאד בין שכל
 84 ומידות, ואין דמיון בין התכונות והמאפיינים שלהם, עצם העובדה ששניהם,
 85 גם השכל (העיליה והסיבה) וגם המידות (העלול והתוצאה) הם בבחינת 'יש',
 86 היינו מציאות מסוימת ושניהם רוחניים, מחייבת שעם כל ההבדלים, יהיה
 87 ביניהם יחס וערך כלשהו. **וְלָכֵן שִׁיף בְּזֶה עֲנִיָּן הַשְּׂרָשׁ, וְהַשְּׂכֹל יְכוּל**
 88 **לְהִיֹּת שׁוֹרֵשׁ לְמִדּוֹת (וּבְלִשׁוֹן הַמַּאמֵר שֶׁל אֲדוּמ"ר הַר"ש ב"ע שֶׁעֲלִי מְיוֹסֵד**
 89 **מֵאֵמֶר זֶה, דִּיבּוּר-הַמַּחְתִּיל "רֵאָה אֲנִי" תרע"ח: "... העלול הוא מציאות**
 90 **אַחֶרֶת מִן הַעִילָה, וְכַמוֹ שֶׁבְּשִׂכֹל וּמִדּוֹת, הָרִי הַמִּדּוֹת הֵן מֵהוֹת אַחַר מִן הַשְּׂכֹל...**
 91 **וְהַהֲשׁוּתוֹת שֶׁלָּהֶם הוּא רַק מֵה שְׂנִיָּהֶם וְרוּחְנִיִּים וְשִׁנִּיָּהֶם בְּבְחִינַת יֵשׁ... עַל כֵּן**
 92 **שִׁיךְ בַּזֶּה עֲנִיָּן שׁוֹרֵשׁ וּמְקוּר).**

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

44 העלול והעילה בתור גורם ותוצאה, בכל זאת הדבר המתהווה הוא מציאות
 45 שונה ונבדלת מהגורם המהווה. ואילו כאן לגבי התהוות בדרך יש מאין, הדבר
 46 מובן במכל-שכן וקל-והומו, כי היש' וה'אין' אינם רק שונים זה מזה אלא
 47 הפכיים זה מזה, ואם-כן בוודאי שה'יש' מובדל מה'אין'.
 48 **וְעִנְנֵי שְׁלִישִׁי, שֶׁהָאֵין' יֵשׁ לוֹ**
 49 **אֵיזָה עֶרְףַּ לְיֵשׁ',** נתבאר לעיל כי
 50 המאפיין השלישי של המושג 'שורש'
 51 הוא אשר למרות העובדה שהדבר
 52 המתהווה מוגדר כמציאות, ולמרות
 53 שהדבר המתהווה נבדל לגמרי מהמקור
 54 המתהווה, בכל זאת יש בין המהווה
 55 והמתהווה יחס וערך ודמיון מסוים.
 56 ולכאורה, הדבר אכן מובן ומתקבל
 57 בהתהוות בדרך עילה ועלול, כי
 58 מלכתחילה מדובר בדברים שיש
 59 ביניהם קשר, ואפילו קשר ישיר כמו
 60 השכל והמידות שהתהוות המידות
 61 מהשכל היא דבר טבעי, אבל בהתהוות
 62 בדרך 'יש מאין' הרי עיקר המיוחד
 63 אותה מהתהוות בדרך עילה ועלול הוא
 64 ריחוק הערך העצום שבין היש' ו
 65 וה'אין', וכמו בבריאת העולמות על-ידי
 66 הקדוש-ברוך-הוא שאין כל יחס וכל
 67 דמיון בין הבורא והנבראים, ואם כן
 68 מה פשר האמירה "שהאין יש לו איזה
 69 ערך ליש"? – על כך בא הביאור: **שְׁהָרִי לְהִיְתוֹ ה'אֵין' הַמְהִינָה**
 70 **אֶת ה'יֵשׁ', בְּהִכְרַח לומר שֶׁגַם ה'אֵין' הוּא בְּמִצְיָאוֹת כְּזוֹ**
 71 **שֶׁהוּא בְּעֶרְףַּ לְהוֹת אֶת ה'יֵשׁ'.** כלומר, אמנם יש ריחוק עצום בין
 72 היש לאין, ובכל זאת כיוון שסוף-סוף האין הוא המהווה את היש, על כורחנו
 73 משמעות הדברים היא שהאין הוא מציאות כזו שהיש עשוי להתהוות ממנה.
 74 ובלשון המאמר הנ"ל דיבור-המתחיל "ראה" תרע"ח: "... האין, הגם שהוא
 75 בחינת בלי-דבר [לא-דבר] ובחינת אין ממש לגבי מציאות יש, ומכל-מקום
 76 יש לו ערך ושייכות אל היש, שהיש תופס מקום בהאין...". **וְמָה שֶׁמְבַאֵר**
 77 **לְפַעֲמִים שֶׁהַתְּהוּוֹת הַיֵּשׁ הוּא עִנְנֵי שֶׁבְּאֵין-עֶרְףַּ לְגַמְרִי,**
 78 כלומר, גם לאחר הביאור האמור, עדיין אין הדבר מחזור כל צרכו, שהרי
 79 במקומות אחרים מבואר שבהתהוות יש מאין, האין והיש רחוקים ושונים זה
 80 מזה לאין שיעור, ולכן התהוות היש מהאין היא מתוך יחס שהוא "באין-ערוך
 81 לגמרי", ואיך הדברים מתאימים לאמור לעיל שקיים ערך, היינו יחס ודמיון
 82 כלשהו, בין היש והאין? והביאור: המבואר בכמה מקומות שהיש והאין הם
 83 "באין-ערוך לגמרי" **הָרִי זֶה כְּפִי שֶׁהַתְּהוּוֹת** של עולמות ונבראים
 84 שהם בחינת 'יש' **הִיא מַעֲצָמוֹתוֹ יִתְפַּרֵּף, שֶׁבְּזָה** בקדוש-ברוך-הוא
 85 עצמו **לֹא שִׁפָּךְ לומר שוֹם כְּלָלִים וְשׁוֹם הַגְּבֻלוֹת וְהַגְּדֻרוֹת,**
 86 כי הקדוש-ברוך-הוא עצמו איננו כפוף לשום כללים מכל סוג שהוא, ואיננו

1 **וְהִנֵּה גַם עִנְנֵי הַתְּהוּוֹת יֵשׁ מֵאֵין הוּא בְּדֶרֶךְ שְׂרָשׁ,** עד כאן
 2 נתבאר שהתהוות בדרך עילה ועלול היא "בדרך שורש", היינו שמצד אחד
 3 העילה והסיבה היא מקור ושורש לעלול ולתוצאה, כי סוף סוף יש ביניהם
 4 קשר ודמיון מסוים, ומצד שני העילה והעלול שונים ונבדלים במהותם, וכעת
 5 מוסיף לבאר שגם בדברים שהיחס
 6 ביניהם ובין המקור המהווה אותם הוא
 7 לא יחס של עילה ועלול אלא יחס של
 8 יש מאין, גם בהם המקור המהווה הוא
 9 "שורש" לדבר המתהווה – **שֶׁהָאֵין'**
 10 **הוּא מְקוֹר וְשְׂרָשׁ לְיֵשׁ'.**
 11 ומוסיף ומבאר כיצד אכן ייתכן
 12 שבהתהוות בדרך יש מאין, המקור
 13 ה'אין' יהיה 'שורש' למתהווה, והרי
 14 התהוות בדרך יש מאין היא הוכחה
 15 שאין שום ערך ושום יחס בין הבורא
 16 והנברא (בשונה לגמרי מהתהוות בדרך
 17 עילה ועלול)?
 18 **וְהִנֵּנו, שֶׁגַם בְּהַתְּהוּוֹת יֵשׁ**
 19 **מֵאֵין יֵשְׁנָם שְׁלִשָּׁה עִנְיָנִים**
 20 **אֵלוֹ הַקִּיּוּמִים ב'שורש' (כדומה**
 21 **למפורט לעיל לגבי 'שורש' בהתהוות**
 22 **בדרך עילה ועלול). עִנְנֵי אֶחָד,**
 23 **שֶׁה'יֵשׁ' הוּא מִצְיָאוֹת דְּכָר**
 24 **הַתְּהוּוֹת יֵשׁ מֵאֵין מַחִיבֵת שֶׁה'יֵשׁ' הוּא**
 25 **מִצְיָאוֹת עִם הַגְּדוּרוֹת מְשֻׁלָּה, הִנֵּנו,**
 26 **שֶׁהוּא מִצְיָאוֹת בְּהַרְגָּשָׁתוֹ** כפי שמבואר בחסידות בהרחבה, שהקדוש-
 27 ברוך-הוא ברא את העולמות יש מאין (דבר מלא-דבר, כי לעולמות יש הגדרה
 28 של מציאות. ואילו ה'אין', השורש והמקור להתהוות, הוא נעלה ומופשט מכל
 29 ההגדרות הללו). אבל לאמיתו של דבר הקדוש-ברוך-הוא - ה'אין' המהווה -
 30 הוא מציאות אמיתית, ואילו העולמות (היש המתהווה) הם חסרי מציאות
 31 עצמאית, וכל מציאותם אינה אלא המציאות של הכוח האלוקי המהווה ומחיה
 32 ומקיים אותם, וכיון שכך אינם מציאות אמיתית אלא הוא "מציאות (יש) -
 33 אך ורק) בהרגשתו", היינו לפי התחושה והתודעה שלו **אוֹ שֶׁהוּא**
 34 **מִצְיָאוֹת בְּאֵמֶת, כְּמִבְאֵר בְּמִקוֹם אַחֵר²⁵ שֶׁזָּהוּ לְפִי שֶׁאֵמֶתִית**
 35 **מִצְיָאוֹתוֹ הִיא מֵה'יֵשׁ הָאֵמֶתִית'** כפי שמבואר במקומות אחרים,
 36 שאמנם היש' הנברא בטל לחלוטין לגבי ה'אין' המהווה אותו, אך עם זאת
 37 ייתכן להתייחס אליו גם כמציאות אמיתית, וזאת משום שמציאותו (ויתירה
 38 מכך, עצם הרגשתו כ'יש' ומציאות) נובעת בעצם מהבורא שהוא 'היש'
 39 האמיתי'. כך אכן כך – גם בהתהוות בדרך יש מאין (ולא רק בהתהוות בדרך
 40 עילה ועלול) - הנברא, במקרה זה היש' הוא 'מציאות דבר'.
 41 **עִנְנֵי שְׁנֵי, שֶׁה'יֵשׁ' הוּא מְבַדֵּל מֵה'אֵין', שְׁהָרִי 'יֵשׁ' וְ'אֵין'**
 42 **הֵם הַפְּכִיִּים זֶה מִזֶּה.** לעיל, לגבי המושג 'שורש' בעניין התהוות בדרך
 43 עילה ועלול, היה צורך בהסברים כדי ללמדנו שלמרות הקשר והשייכות בין

לך אמר ליבי

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְעַל-פִּי־זֶה מוֹכֵן שְׁעֲנִין הַשְּׂרֵשׁ הַמְּבֹאֵר לַעִיל בַּהֲרַחֲבָה (על שלושת
 2 פרטיו), שֵׁיף לֹמֵר רַק בְּכֻלֵּים, כַּאֲמֹר הַתְּהוּת בְּפֹעַל הַיָּא עַל-יַד
 3 יִרֵד הָאֹר הָאֱלֹקִי מִדְּרָגָה לְדְרָגָה וְהַתְּלַבְּשֹׁתוּ בְּסִפְרוֹת וּבְעֹלָמוֹת הָעֵלְיוֹנִים.
 4 וְכִפִּי שְׁהוֹסֵב, לְמִרוֹת שְׂדֵרוֹת אֵלֶּה הֵן עֵלְיוֹנוֹת וְרוּחָנִית – אֲצִין – הֵן מֵהוּת
 5 שׁוֹרֵשׁ לְנִבְרָאִים – "יֵשׁ", וְאוֹלָם מֵאֲחֵר
 6 שְׁחִיחַס בֵּין הָאֲצִין לֵישׁ הוּא כֹּה
 7 שְׁמִצִּיאוֹת הֵישׁ (על פרטיה השונים)
 8 כְּלוּלָה כְּבֵר בֵּיאִין וְהָאֲצִין נֶחֱשֵׁב שׁוֹרֵשׁ
 9 וּמְקוֹר לֵישׁ, מוֹבֵן שֶׁהַדְּבָרִים אֲמֹרִים
 10 רַק בְּכֻלֵּים. שְׁכֵן, הַסְּפִירוֹת הָעֵלְיוֹנוֹת
 11 מוֹרַכְכוֹת מֵאוֹרוֹת וְכֻלֵּים, וְהָאוֹרוֹת
 12 מְלוּבָשִׁים בְּכֻלֵּים - דְּכִינּוֹן שְׁהַכְּלִים
 13 הֵם בְּבַחֲיִנַת מְצִיאוֹת, לְכֵן
 14 שֵׁיף בְּהֵם שְׂרֵשׁ, כְּפִי שְׁהוֹסֵב
 15 לַעִיל שְׂדֵרוֹת מֵאוֹרֵימַת יְכוּלָה לִהְיוֹת
 16 מוֹגֵרֶת כְּשׁוֹרֵשׁ וּמְקוֹר לְדֵרוֹת שְׁלֵמַתָּה
 17 מִמֶּנָּה רַק אִם הִדְּבַר מֵהוּוֹה הוּא
 18 מְצִיאוֹת נִבְדַּלַת בְּפִנֵי עֲצֵמָה מֵהָ
 19 שְׂאִין-כֵּן בְּאוֹרוֹת לֹא שֵׁיף
 20 לֹמֵר עֲנִין שְׂרֵשׁ, שְׁהָרִי
 21 הָאוֹרוֹת אֵינָם מְצִיאוֹת כְּלָל,
 22 לְהִיּוֹתָם רַק גְּלוֹי הָעֲצָם,
 23 הָאוֹרוֹת לֹא נֶחֱשָׁבִים 'מְצִיאוֹת' בְּפִנֵי
 24 עֲצָמָם וְהֵם רַק הַתְּגֻלוֹת וְהַתְּשׁוּטוֹת שֶׁל
 25 הָעֲצָם, מְקוֹר הָאֹר. וְהַמוֹשֵׁג 'שׁוֹרֵשׁ'
 26 מֵתִיחַס רַק לְמְצִיאוֹת נִבְדַּלַת בְּעַלֹת
 27 גִּדְרִים שׁוֹנִים מֵהַמְּהוּוֹה אוֹתָהּ, וְגַם יֵשׁ
 28 סִיבָה נֹסֶפֶת מְדוּעַ הָעֲצָם אֵינֵנו שׁוֹרֵשׁ
 29 לְאוֹרוֹת (אֵלֶּה רַק לְכֻלֵּים), שְׁכֵן כְּפִי
 30 שְׁהוֹסֵב, בְּכֹל מֵהוּוֹה וּמֵתִהוּוֹה (בֵּין
 31 בְּדֵרֵךְ עֵלִיָּה וְעֵלּוּל וּבֵין בְּדֵרֵךְ יֵשׁ מֵאִין)
 32 חַיִּיב לִהְיוֹת יַחַס וְעֵרֵךְ כְּלִשְׁהוּ בֵּין
 33 הַמְּהוּוֹה וְהַמְּתִהוּוֹה (וְאִפִּילוֹ בַּתְּהוּוֹת
 34 יֵשׁ מֵאִין, הֵישׁ עִם כֹּל פְּרִטֵי הַמְּצִיאוֹת
 35 שֶׁל כְּלוּל בֵּיאִין). וְאֵילוֹ בַּהֲאֵרַת הָאֹר מֵהָעֲצָם, הֵינֵנו הַמְּאֹר שֶׁהוּא מְקוֹר
 36 הָאֹר - אֵין עֵרֵךְ כְּלָל לְהָאֹר לְגַבֵּי הַמְּאֹר, שְׁהָרִי אֹר וְהָאֹר
 37 הֵם בְּאִין-עֵרֵךְ זֶה לְזֶה, וְהֵינֵנו, שְׂאִין זֶה כְּמוֹ בְּעֵלָה וְעֵלּוּל,
 38 אוֹ אִפִּילוֹ בֵּישׁ מֵאִין, שֵׁישׁ אֵיזָה קְרוֹב הָעֵרֵךְ בֵּין הָאֲצִין
 39 לֵישׁ, מֵהָשְׂאִין-כֵּן בְּאֹר וְהָאֹר שְׂאִין שׁוֹם קְרוֹב הָעֵרֵךְ
 40 בֵּין הַמְּאֹר לְהָאֹר. וְגַם הַתְּנָאִי הַנוֹסֵף בְּשׁוֹרֵשׁ שֶׁהִדְּבַר מֵהוּוֹה יִהְיֶה
 41 מְצִיאוֹת שׁוֹנָה וּנְבִדַּלַת, לֹא קִיָּים בְּאֹר וּמֵאֹר. כִּי אֲמַנֵם רִיחֹק הָעֵרֵךְ בֵּין הָאֹר
 42 וְהַמְּאֹר הוּא לֹאִין שִׁיעוֹר עַד כִּדִּי כֵךְ שְׂאִין בְּנִיחָם כֹּל יַחַס (כִּי לְמְצִיאוֹת שֶׁל
 43 הָאֹר אֵין שׁוֹם תְּפִיסַת מְקוֹם לְעוֹמַת הַמְּצִיאוֹת שֶׁל הַמְּאֹר) אֲבָל - וְלֹאִיֶדֶךְ
 44 גִּיסָא, הָאֹר אֵינֵנו נִבְדַּל מֵהַמְּאֹר, שְׁהָרִי כֹל עֲנִינוֹ שֶׁל הָאֹר

1 מוֹגֵרֶת אוֹ 'מְצוֹר' בְּשׁוֹם הַגֵּדֵרָה וּבְשׁוֹם הַגְּבֻלָּה וְלָכֵן עֲצָמוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ
 2 יְכוּל לְהִיוֹת אֵת הֵישׁ אֵף שֶׁהוּא בְּאִין-עֵרֵךְ לְגַמְרֵי אֵלֵינוּ,
 3 וְעַל הַתְּהוּת מֵעֲצָמוֹתוֹ יִתְבַּרֵךְ מְבֹאֵר שׁוֹ הַתְּהוּת שֶׁל יֵשׁ מֵאִין בְּאוֹפֵן כֹּה
 4 שְׂאִין שׁוֹם דְּמִיּוֹן וְשׁוֹם יַחַס בֵּין הָאִין וְהֵישׁ, כִּנֵּל מֵהָשְׂאִין-כֵּן בְּכַחֲיִנַת
 5 הָאֲצִין הַמְּהִיָּה, הֵינֵנו לֹא בְּרֵאשִׁית
 6 הַתְּהוּת מִמְּהוּתוֹ וְעֲצָמוֹתוֹ יֵת, אֵלֶּה
 7 אוֹתָן דְּרוֹגוֹת בֵּאִין הַרוּחָנִי שְׁמַהֵם הֵיא
 8 הַתְּהוּת הֵישׁ בְּפֹעַל - בְּהִכְרַח
 9 לֹמֵר שֵׁישׁ לוֹ לְאוֹתוֹ אֵין אֵיזָה
 10 עֵרֵךְ וְשִׁכּוֹת לֵישׁ, שְׁלָכֵן
 11 בְּיִכְלָתוֹ לְהִיוֹת אוֹתוֹ, כִּי אֵילוֹ
 12 הֵיא הָאֲצִין רִחֹק מֵהֵישׁ עַד כִּדִּי כֵךְ
 13 שֶׁלֹּא הֵיחָה בְּנִיחָם שׁוֹם שִׁיכּוֹת, לֹא
 14 הֵיא הָאֲצִין מִסּוּגַל לְהוּת אֵת הֵישׁ,
 15 וְעַצֵם הָעוֹבְדָה שֶׁהֵישׁ מֵתִהוּוֹה
 16 מֵהָאֲצִין מוֹכִיחָה שֵׁישׁ קֶשֶׁר בֵּין
 17 הַשְּׁנַיִם, אֵלֶּה שְׁכַמוֹבֵן אֵין הַכוּוֹנָה
 18 לְקֶשֶׁר וְשִׁיכּוֹת שֶׁל דְּמִיּוֹן בְּתוֹכָם
 19 וּמֵהוּתָם אֵלֶּה יַחַס לְגַבֵּי הַתְּהוּת
 20 וְהֵינֵנו שְׁלָגְבֵי הָאֲצִין הָרִי
 21 הֵישׁ תּוֹפֵס מְקוֹם עַד שְׁכָל
 22 פְּרִטֵי הֵישׁ כְּלוּלִים בֵּיאִין,
 23 וְכִפִּי שְׁמוּבָא בְּמֵאֵר דִּיבּוּר-הַתְּחִלָּה
 24 "רֵאָה" תְּרַע"ח נ"ל: "... הֵישׁ תּוֹפֵס
 25 מְקוֹם בַּהֲאִין כֹּה. וְלָכֵן הַתְּהוּת הֵיא
 26 מְבַחֲיִנַת מְלָכוֹת דּוּקָא, מִפְּנֵי שֵׁישׁ לֵה
 27 קְרוֹב הָעֵרֵךְ וְשִׁיכּוֹת אֵל הֵישׁ",
 28 וְכִידּוּעַ 26 שְׁכָל פְּרִטֵי דוּמָם-
 29 צוּמַח-חֵי-מְדַבֵּר שְׁכַנְבְּרָאִים
 30 הַגְּשָׁמִיִים יִשְׁנָם בְּהַתְּפִלָּלוֹת
 31 בְּבַחֲיִנַת מְלָכוֹת דְּאֲצִילוֹת
 32 לְמִרוֹת שְׁמִלְכוֹת דְּאֲצִילוֹת הֵיא רוּחָנִית
 33 אֱלֹקִית וְהַנְּבְרָאִים הֵם גְּשָׁמִיִים, יַחַס
 34 בֵּין הֵישׁ לֵאֲצִין הוּא כֹּה שֶׁהַנְּבְרָאִים
 35 כְּלוּלִים (בְּהַעֲלָם, כְּמוֹבֵן) בֵּיאִין הַמְּהוּוֹה אוֹתָם. אֲמַנֵם לֹאִיֶדֶךְ גִּיסָא
 36 סוּף-סוּף הָאֲצִין וְהֵישׁ רִחֹקִים מֵאֵד זֶה מִזֶּה, וְלָכֵן הִנֵּה מֵהָשְׁהֵישׁ
 37 כְּלוּל בֵּיאִין, הָרִי זֶה רַק הָעֲנִינִים הַתּוֹכֵן וְהַהֲגֵדוֹת שֶׁל הֵישׁ
 38 וְלֹא הֵישׁ עֲצָמוֹ בְּתוֹר נִבְרָא, שְׁהָרִי הֵישׁ עֲצָמוֹ לֹא נִמְצָא
 39 מֵהָאֲצִין, הַדְּרוֹגוֹת הַרוּחָנִית שְׁפֹעֵלוֹת אֵת הַתְּהוּת (כְּמוֹ מְלָכוֹת דְּאֲצִילוֹת)
 40 כִּי-אֵם מֵהֵישׁ הָאֲמַתִּי, שֶׁהוּא הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ, כְּמִבּוּאֵר
 41 בְּחִסְדֵיּוֹת שֶׁהַכּוֹחַ לְחַדֵשׁ וּלְעִשׂוֹת יֵשׁ מֵאִין - דְּבַר מֵלֵא-דְּבַר - נִמְצָא אֵךְ וְרַק
 42 בְּדִידוֹ שֶׁל הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּעֲצָמוֹ, שֶׁהוּא הַמְּצִיאוֹת הָאֲמִיתִית הַיְחִידִיָּה, הֵישׁ
 43 הָאֲמִיתִי. וְהַדְּרוֹגוֹת הַשׁוֹנוֹת כְּסֵדֵר הַהִשְׁתַּלְּשׁוֹת שְׂדֵרְכֵן יוֹרְדִים הָאֹר וְהַחִיוֹת
 44 לְהוּת נְבְרָאִים, וְעַד לְנִבְרָאִים גְּשָׁמִיִים, נִקְרָאוֹת אֲצִין יַחַס לֵישׁ.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 הוא גְלוֹי הַמָּאוֹר, וְהַפֶּל אֶחָד וכפי שמבואר בתניא שהעולמות
 2 בטלים לקדוש-ברוך-הוא, ולמרות שנבראו אֵין להם שום מציאות עצמאית
 3 אמיתית, והם בטלים לגבי הקדוש-ברוך-הוא כשם שאור השמש איננו מציאות
 4 נבדלת ונפרדת מהשמש אלא רק התפשטות של השמש עצמה וְלִכֵּן לֹא
 5 שִׁיף לִזְמַר בְּאוֹרוֹת עֲנִיָן
 6 הַשֶּׁרֶשׁ שֶׁכֵּן שלושת הגדרים של
 7 'שורש' לא ייתכנו באורות, כנ"ל, אלא
 8 רק ביחס לכלים של האורות והספירות
 9 העליונות.
 10 וּכְמוֹ-כֵּן לֹא שִׁיף לִזְמַר
 11 שֶׁהָאוֹר פְּלוֹל בְּמָאוֹר, כי
 12 התכללות משמעה שמציאות אחת
 13 כלולה בתוך מציאות אחרת, היינו שיש
 14 שתי מציאויות שונות, רק שזו הכלולה
 15 נעלמת ואינה ניכרת ונרגשת דְּהֵנָּה,
 16 בְּעֵלְהָ וְעֵלְוֹל שָׁהֶם בְּדֶרֶךְ
 17 שֶׁרֶשׁ, והעילה היא שורש ומקור
 18 לעלול, על כל שלושת הפרטים
 19 האמורים הֲרִי הָעֵלְוֹל פְּלוֹל
 20 בְּעֵלְהָ, והשכל, למשל, כולל בתוכו
 21 מידות ויש 'מידות שבשכל' וְכֵן הוּא
 22 גַם בְּיִשׁוּ שֶׁהוּא פְּלוֹל בְּאַיִן
 23 בְּנִ"ל, כפי שהוסבר לעיל שבהתהוות
 24 יש מאין, למרות ריחוק הערך בין
 25 האיך והישי, הישי כלול באיך
 26 מִה־שְּׂאִי-כֵּן בְּאוֹר וּמָאוֹר
 27 שְׂאִינִים בְּדֶרֶךְ שֶׁרֶשׁ, כיון שהאור
 28 אינו אלא גילוי והתפשטות של המאור
 29 אבל לא מציאות נבדלת בפני עצמה, הרי המאור, מקור האור, איננו מוגדר
 30 כשורש לאור, ולכן - לֹא שִׁיף לִזְמַר שֶׁהָאוֹר הוּא פְּלוֹל בְּמָאוֹר.
 31 לכאורה הדברים סותרים למבואר במקומות אחרים - ועל כך ממשיך הרבי -
 32 וּמֵה שֶׁמִּבְּאֵר לְפַעֲמִים עֲנִיָן אוֹר הַפְּלוֹל בְּמָאוֹר, בניגוד לאמור
 33 לעיל שהאור הוא כל-כך לא נחשב כמציאות לעומת המאור, עד שלא ייתכן
 34 לומר שהוא 'כלול' במאור, הֲרִי הָאוֹר הַפְּלוֹל אֵינוֹ בְּכַחֲנִית אוֹר
 35 פְּלוֹל, המענה לסתירה לכאורה בין שני הביאורים - שלפי המבואר כאן האור
 36 לא כלול במאור, ולפי המבואר במקומות אחרים האור כן כלול במאור - הוא
 37 שגם באותם מקומות בהם נאמר שהאור כן כלול במאור, ואם-כן נראה
 38 לכאורה שהאור הוא דבר נפרד ושונה מהמאור, לאמיתו של דבר אין הכוונה
 39 שהאור הוא מציאות בפני עצמה, ובעצם "אינו בבחינת אור כלל" אלא אך
 40 ורק התגלות והתפשטות של המאור עצמו, וכיון שכך לא יתכן לפרש את
 41 האמירה שהאור כלול במאור כהגדרה של האור בתור מציאות נבדלת ונפרדת
 42 מהמאור עצמו (אלא שכעת היא כלולה במאור) וּכְמוֹ שֶׁכֵּתֵב רַבְנוּ
 43 הֲזִקֵּן בְּסֵפֶר הַתְּנִיָא, בהסבר כיצד העולמות בטלים לקדוש-ברוך-הוא מכל וכל,

ואין להם שום מציאות - בְּמִשְׁלַל דְּאוֹר וְזִיּוֹ הַשֶּׁמֶשׁ הַפְּלוֹל
 בְּשִׁמְשׁוֹ, כאשר האור והזיוו שבשמש עדיין כלול בתוך השמש ואיננו מאיר,
 הרי אז אין אור השמש ניכר ונראה כלל, וכמוכן שבמצב זה האור בטל
 למקורו בשמש בביטול מוחלט - וכך גם בנמשל, הביטול של העולמות
 לקדוש-ברוך-הוא הוא כל-כך עמוק
 שאינו דומה לביטול של אור השמש
 אל השמש לאחר שכבר יצא מהשמש
 ומאיר לארץ ולדירים עליה, אלא זהו
 ביטול שדומה לביטול והעדר
 המציאות העצמית של אור השמש כפי
 שהוא בתוך השמש וכלול בה, ועל
 מצבו של האור בשלב זה, כותב רבנו
 הזקן בתניא שהוא חסר הגדרה של
 מציאות כלשהי, עד כדי כך שְׂאִינֵו
 עוֹלָה בְּשֵׁם אוֹר וְזִיּוֹ קָלוֹל וּוּ
 גם הכוונה באותם מקומות שנאמר
 שהאור האלוקי כלול במאור - אין
 הכוונה שהוא מציאות נבדלת אלא
 שהיא כלולה ונסתרת ונעלמת, אלא
 שאינו מציאות כלל ואין לו הגדרה
 משלו בתור אור, כך שלמעשה אין כאן
 סתירה, כי גם האמור כאן שהאור לא
 נכלל במאור וגם האמור במקומות
 אחרים שהאור כן כלול במאור,
 מכוונים לדבר אחד - שאין לאור שום
 מציאות משלו, כנ"ל.
 אֲמַנְם, מִשְׁמַעוֹת לְשׁוֹן הַתְּנִיָא
 הוּא שְׂאִינֵו עוֹלָה בְּשֵׁם 'אוֹר'
 כי האור בטל למקורו, המאור, בביטול עמוק מאד (כמו
 וזיו השמש בתוך השמש) אֲבָל בְּדֵהָר 28 אֵינָא [יש] ביטוי שמשמעו
 שלגבי המאור אין לאור מציאות והגדרה של אור מסיבה יותר מהותית. וזה
 לשון הזוהר: "לֹא אֵינוֹן נְהוּרִין" [אין אלו אורות], הֵינֵו, שְׂעֵנִין
 זֶה שֶׁהָאוֹר הַפְּלוֹל בְּמָאוֹר אֵינוֹ עוֹלָה בְּשֵׁם 'אוֹר' הוּא לֹא
 רַק מִצַּד עֲנִיָן הַבְּטוּל, כמבואר בתניא על-פי המשל מאור השמש
 אֲלֵא שְׂבֻאֲמַת אֵינוֹ עֲנִיָן הָאוֹר פְּלוֹל ולגבי המאור אין לאור שום
 מציאות ושום חשיבות כלל, ואי אפשר לומר שהמאור הוא שורש ומקור
 למציאות אחרת, נבדלת ממנו.
 וְזֵהוּ מֵה שֶׁכֵּתֵב הַפְּרָדֵס' שְׂעֵנִין הַשֶּׁרֶשׁ שִׁיף פְּכֻלִים דְּיֻקָּא,
 אך לא באורות דְּכִיּוֹן שֶׁהַפְּכֻלִים הֵם בְּכַחֲנִית מְצִיאוֹת, וְאִפְּן
 הַתְּהוּוֹתֵם הוּא בְּדַבְּקוֹת פְּלִתֵי נִפְרָת, כלל ידוע הוא שכל דבר
 שמתהווה ממקורו באופן כזה שהמקור גלוי וניכר בו - וההתהוות היא לא
 על-ידי צמצום והעלם של המקור והכוח המהווה - הרי הוא דבוק במקורו
 תמיד והמקור ניכר ונרגש בו, אלא שיש הבדלים ברמת הדבקות של הדבר

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 החולקת ואומרת שהאורות אינם פשוטים אלא 'מצויירים', מובן יותר שגם
 2 באור תיתכן בחינה המושג 'שורש' כן שייך בה, ולעומתה - **וַיֵּשׁ בְּחִינָה**
 3 **בְּאֹר שְׁלֹא שֵׁיף לֹמֵר עַל זֶה עֲנִין הַשֶּׁרֶשׁ**, כפי שיוסבר להלן.
 4 **וּבְכִלּוֹת** באופן כללי, שתי הבחינות באור, זו שכן שייך לומר לגביה שיש
 5 לה שורש במקור האור, וזו שלגביה
 6 הדבר מושלל **הוא ההפָּרֵשׁ בֵּין**
 7 **'אֹר הַמְּמַלֵּא' וְ'אֹר הַסּוֹבֵב'**.
 8 מבואר בתורת החסידות שהאור
 9 האלוקי מאיר ופועל בנבראים
 10 ובעולמות בשני אופנים מקבילים: 'אור'
 11 הסובב כל עלמין' ראור הממלא כל
 12 עלמין'. האור האינסופי שהוא המהווה
 13 ומחיה את העולמות מאין ליש, נקרא
 14 'סובב כל עלמין' על שם שאינו
 15 מתלבש בתוך העולמות בצורה מדודה
 16 ומותאמת לכל עולם ולכל נברא לפי
 17 עניינו, והשפעתו בדרך 'מקיף' כאילו
 18 היה סובב על העולמות והנבראים
 19 מלמעלה.
 20 ואילו האור המצומצם והמוטע כדי
 21 שהחיות האלוקות שבו תמלא את
 22 העולמות ותחלבש בהם בפנימיות,
 23 נקרא 'ממלא כל עלמין'.
 24 זאת ועוד: גם לפני בריאת העולמות,
 25 התגלות אורו של הקדוש-ברוך-הוא
 26 היתה בשני אופנים: א) הארה בלי-
 27 גבול שלגביה העולמות אינם תופסים מקום כלל. הארה זו היא 'אור-אין-סוף'
 28 וממנה נמשך 'אור הסובב כל עלמין'. ב) התגלות שבה מתבטא כוחו של
 29 הקדוש-ברוך-הוא להאיר גם במדידה והגבלה. הארה זו היא 'אור הקף'
 30 (שהאיר לאחר שהקדוש-ברוך-הוא עשה 'סילוק' ו'צמצום' של ה'אור-אין-
 31 סוף' על-מנת לאפשר בריאה של עולמות ונבראים מוגבלים), וממנה נמשך
 32 'אור הממלא כל עלמין'.
 33 **דְּהֵגָה, 'אֹר הַמְּמַלֵּא' שְׁהוּא 'אֹר הַקּוֹ', הרי למרות היותו אור**
 34 **וְלֹא כְּלִים, בכל זאת שֵׁיף בְּזֶה שֶׁרֶשׁ וּמְקוֹר, לְפִי שְׁבִ'אֹר הַקּוֹ'**
 35 **יִשְׁנֵם כָּל שְׁלֹשָׁה עֲנִינִים הַנִּל', המאפיינים את המושג שורש פִּי**
 36 **לְהִיּוֹת קו קֶצֶר וּמְצַמֵּם, הָרִי הוּא אֵיזוֹ מְצִיאוֹת עִם גֵּר**
 37 **מְשֻׁלּוֹ וְלֹא חֶלֶק בְּלִתִּי נִפְרֵד מֵהַמְּקוֹר. וְגַם הוּא נִבְדָּל מִמְּקוֹרוֹ, לא זו**
 38 **בְּלִבְד שֶׁהוּא מְצִיאוֹת, אֵלָּא הוּא מְצִיאוֹת בְּעַלְת גֵּרִים מְשֻׁלּוֹ, שׁוֹנִים וְנִבְדָּלִים**
 39 **מֵהַמְּקוֹר דְּכִיּוֹן שְׁהוּא קו קֶצֶר וּמְצַמֵּם מְדוּד וּמוֹגֵבֵל לְפִי עֶרְף**
 40 **הָעוֹלָמוֹת, הָרִי אֵינּוּ מְאִיר לְפִי אִפְּן מְקוֹרוֹ שֶׁהִי הַמְּקוֹר הוּא**
 41 **אֹר-אֵין-סוֹף בְּלִתִּי מוֹגֵבֵל וְלֹא מְצוּמָצֵם, אֵלָּא 'אֹר הַקּוֹ' שְׁהוּא הַמְּקוֹר לְאֹר**
 42 **הַמְּמַלֵּא כֹּל עֲלִמִין מְתַצְמָצֵם לְפִי אִפְּן כָּל עוֹלָם וְעוֹלָם שְׁמֵאִיר**

1 המתהווה במקורו. יתכן שהדבקות תהיה ברמה כזו שהיא קיימת אך איננה
 2 ניכרת, ויש דבקות נעלית יותר שניכרת ומורגשת בדבר המתהווה. ובענייננו -
 3 גם הכלים מכירים ומרגישים את מקורם ושורשם ודבקים בו, אך הדבקות היא
 4 בלתי ניכרת ולא כל-כך מורגשת בהם - **לְכֵן שֵׁיף בְּהֵם שֶׁרֶשׁ וּמְקוֹר,**
 5 **וכפי שנתבאר לעיל ששורש יכול להיות**
 6 **רק לדבר שמציאותו נבדלת (במידה כזו**
 7 **או אחרת) מהמקור מֵהַשְּׁאִין-כֵּן**
 8 **הָאֹרוֹת שֶׁהֵם בְּדִבְקוֹת נִכְרָת,**
 9 **היחס והביטול שלהם למקורם הוא כזה**
 10 **שדבקותם במקור היא חזקה מאד**
 11 **וניכרת ונרגשת, וכיון שלא ניתן להגדיר**
 12 **את האורות כמציאות נבדלת, אין**
 13 **לייחס למקורם את ההגדרות של**
 14 **"שורש" ומְפִלֵּשׁ לְהִשְׁיטָה**
 15 **שְׁהָאֹרוֹת הֵם פְּשׁוּטִים²⁹, דבר**
 16 **זה שהאורות אינם מציאות בפני עצמה**
 17 **אלא הם דבוקים למקור המהווה אותו**
 18 **בדבקות מוחלטת, מקבל הדגשה נוספת**
 19 **לפי השיטה שהאורות הם "פשוטים".**
 20 **שכן כפי שהובא לעיל, האורות**
 21 **העליונים (ובעיקר הספירות שבעולם**
 22 **האצילות) נתהוו בדרך של אורות**
 23 **מלוכשים בכלים, ונחלקו בדבר חכמי**
 24 **הקבלה: יש אומרים שההגדרות**
 25 **השונות של הספירות שזו היא חסד וזו**
 26 **היא גבורה וכו' חלות אך ורק בגלל**
 27 **התלבשות האורות בכלים, אבל האורות מצד עצמן הם 'פשוטים' ללא שום**
 28 **'ציור' והגדרה. ויש אומרים שגם האורות הם 'מצויירים' ויש לייחס להם הגדרה**
 29 **של חסד או גבורה וכו', וכאמור, לפי השיטה שהאורות הם 'פשוטים' מודגש**
 30 **עוד יותר כיצד לא שֵׁיף בְּהֵם שֶׁרֶשׁ וּמְקוֹר, מְפִנִי שְׁהִפֵּל גם האור**
 31 **וגם המאור מקור האור אֶחָד הוּא והאור איננו מציאות נבדלת.**
 32 **(ד) וּבְעֵמֶק הָעֲנִין, הוסבר לעיל כי המושג 'שורש' במובן של מקור**
 33 **להתהוות מציאות נבדלת ונפרדת, לא ייתכן ביחס להתגלות האורות העליונים**
 34 **ממקורם (אלא רק לגבי הכלים שהאורות מלוכשים בהם), אך בעומק יותר**
 35 **ההגדרה הזו נכונה רק באופן כללי, ואילו בפרטיות יותר הֵגָה גַם בְּאֹר**
 36 **גּוֹפֵא יֵשׁ שְׁתֵּי בְּחִינּוֹת³⁰, והשאלה האם המושג 'שורש' שייך גם**
 37 **באורות, תלויה באיזו בחינה באור מדובר הֵינּוּ, שֵׁישׁ בְּחִינָה בְּאֹר**
 38 **שֵׁיפֵף בְּה עֲנִין הַשֶּׁרֶשׁ, וּבִפְרָט³¹ לְהִשְׁיטָה שְׁהָאֹרוֹת אֵינֵם**
 39 **פְּשׁוּטִים וַיֵּשׁ בְּהֵם עֶשֶׂר סְפִירוֹת, כפי שהוסבר לעיל (באות ג)**
 40 **שלילת המושג 'שורש' ביחס לאורות, מודגשת יותר לפי השיטה שהאורות**
 41 **'פשוטים', כלומר מופשטים מכל 'ציור' והגדרה (כי מאחר שאין להם 'ציור'**
 42 **אין לראות בהם מציאות נבדלת מהמאור, מקור האור). ומכאן שלפי השיטה**

(29) ראה אזה"ת פינחס ע' א'קמט. סה"מ תרס"ח ע' רז ואילך. וראה ספר הערכים חב"ד כרך ד ערך אורות דספירות -
 "פשיטותם" ו"ציוורם" ס"ג. וש"נ. וראה ת"מ ח"כ ע' 145. (30) ראה גם ספר הערכים שם ס"ח. וש"נ. (31) תיבת "ובפרט"
 - אין זוכרים בבירור. ובזכרון אחדים, המבואר כאן הוא דוקא להשיטה שהאורות אינם פשוטים.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 לְהָאִיר בְּכַחַיִּת מִדָּה וְגָבֹול, כאמור שהקדוש-ברוך-הוא בהיותו
 2 תכלית השלמות, הרי הוא משפיע את אורו הן באופן של אור-אין-סוף בלתי
 3 מוגבל, והן באופן של הארת אור מוגבל וְהוּא עֲנֵן עֶשֶׂר סְפִירוֹת
 4 הַגְּנוּזוֹת בְּאֹר־אֵין-סוֹף כי אף שהמושג עשר ספירות ב'צירוף'
 5 ובהגדרות ברורות לא קיים באור-אין-
 6 סוף הבלתי-גבול (ותחילתו היא רק
 7 בעולם האצילות), אך היות שבעצם
 8 עשר הספירות 'גנוזות' (בהעלם) באור-
 9 אין-סוף, הרי שבתוך אור-אין-סוף יש
 10 נתינת מקום כלשהי לענין הגבול,
 11 ומשם נמשך אור הקר.
 12 וְזֶהוּ גַם-כֵּן מֵה שְׁלֹפְעָמִים
 13 מְבַאֵר שֶׁהַמְשַׁכֵּת ה'קו' הִיא
 14 בְּדֶרֶךְ עֵלָה וְעֵלֹל, וְלִפְעָמִים
 15 מְבַאֵר שֶׁהַמְשַׁכֵּת ה'קו' הִוא
 16 בְּדֶרֶךְ יֵשׁ מֵאֵין³³, ולכאורה זו
 17 סתירה, כי יש הבדל גדול בין המשכה
 18 והתהוות בדרך 'עילה ועלול', להמשכה
 19 והתהוות בדרך 'יש מאין' (ב'עילה'
 20 ועלול' המקור נרגש וניכר בעילתו,
 21 ואילו ב'יש מאין' המקור נעלם והוא
 22 בבחינת 'אין' שאינו מושג; ב'עילה'
 23 ועלול' הערך והיחס בין העלול והעילה
 24 קרוב וגלוי, ואילו ב'יש מאין' הוא
 25 רחוק או כלל לא שייך). אבל בעצם
 26 שני הדברים נכונים, וְהֵינּוּ,
 27 שֶׁהַמְבַאֵר שֶׁה'קו' הִוא בְּדֶרֶךְ
 28 עֵלָה וְעֵלֹל, הֵרִי זֶה מְצַד
 29 הַמְשַׁכֵּתוֹ מִבְּחִינַת הַגָּבֹול
 30 שְׂבָאֵין-סוֹף, כאמור שיש שיטה
 31 האומרת שה'קו' נמשך מכוח הגבול
 32 שבאין-סוף שֶׁבְּבַחֲנֶיהָ זֶה הִוא
 33 בְּדֶרֶךְ עֵלָה וְעֵלֹל, דְּכַשֵּׁם
 34 שְׂבַעֲלָה וְעֵלֹל, כְּלוֹל הַעֵלֹל בְּעֵלְתוֹ, כי היחס ביניהם הוא כזה
 35 שגם במקרים שבהם אפילו לאחר ההתהוות העלול לא ניכר בעילה בגלוי,
 36 סוף-סוף יש ביניהם יחס ושייכות לפחות במידה זו שהעלול כלול בתוך
 37 העילה אֲלָא שְׂבַחֲהִיתוּ כְּלוֹל בְּעֵלָה הִוא בְּאִפְנֵי נְעֵלָה יוֹתֵר
 38 לעומת מצבו לאחר שנתגלה בתור מציאות נבדלת. כֵּן הִוא גַם בְּעֲנֵן
 39 ה'קו', שְׁגַם בְּשִׂרְשׁוֹ הִוא בְּחִינַת גָּבֹול, שהרי שורשו בכוח הגבול
 40 שבאין-סוף אֲלָא שְׂבַחֲהִיתוֹ בְּשִׂרְשׁוֹ הֵרִי הִוא בְּאִפְנֵי נְעֵלָה
 41 הַרְבֵּה יוֹתֵר, שֶׁהֵרִי הִוא כֹּחַ הַגָּבֹול שְׂבָאֵין-סוֹף וכמוכר מאליו,
 42 הגבול שבאין-סוף הוא 'גבול' שונה לחלוטין מהגבול המוכר לנו בעולמות

1 בו, וְאִם-כֵּן הֵרִי הִוא נִבְדָּל מִמְקוּרוֹ כי המקור מאיר ו'סובב' על
 2 כל העולמות בשווה (כמשל כוח הרצון שבנפש, שהוא כוח כללי ואינו
 3 מלוכב באף אחד מהאברים הפרטיים, ואינו קשור בחלק כזה או אחר של
 4 הגוף אלא נמצא בכל חלקי הגוף בשווה, בשונה מהכוחות הפרטיים).
 5 וְלֵאִירֶךְ גִּיסָא לַמְרוֹת ש'אור הקר'
 6 הוּא אֹר מְצוּמָצֵם וּנְבִדָּל מִמְקוּרוֹ
 7 וְשׁוֹרְשׁוֹ הֵרִי הִוא בְּעֵרֶךְ לְמִקְוֵרוֹ
 8 ועם כל זה יש לו יחס ודמיון מסויים
 9 לַמְקוּרוֹ, כִּי שְׂבִיחַס שְׁלוֹ לַמְקוּרוֹ יֵשׁ
 10 אֵת כֹּל שְׁלוֹשֶׁת הַמַּאֲפִינִים שֶׁל הַיַּחַס
 11 בֵּין 'שורש' והדבר המתהווה ממנו.
 12 ולתוספת ביאור השילוב של שני
 13 הדברים הסותרים לכאורה באור הקר,
 14 שהוא גם מציאות נבדלת בפני-עצמו
 15 וגם בעל יחס וערך למקורו - דְּהֵנָּה
 16 בְּעֲנֵן 'שִׂרְשׁ הַקו' יֵשׁנָם שְׁנֵי
 17 עֲנֵנִים. לִפְעָמִים מְבַאֵר
 18 שִׂרְשׁ הַקו' הִוא מְאֹר-
 19 אֵין-סוֹף הַבְּלִי-גָבֹול שֶׁשְׂעַר
 20 מְדַר וְהַגְּבִיל בְּעֲצָמוֹ לְהָאִיר
 21 בְּכַחַיִּת מִדָּה וְגָבֹול, מְבַאֵר
 22 בחסידות וקבלה כי הקדוש-ברוך-הוא
 23 הוּא בְּלִי-גָבֹול בְּאִמְתּוֹ, גַּם בְּמוֹכֵן זֶה
 24 שאין בו כל חיסרון ויש בו הכל,
 25 ובדיוק כשם שהוא מושלם בהיותו בלי
 26 גבול, כִּי כַחֲלֵק מֵאוֹתָה שְׁלִימוֹת יֵשׁ לוֹ
 27 גַם אֵת הַיְכוּלַת הַגְּבִיל אֵת אֹרוֹר וְאֵת
 28 הַשְּׁפַעְתּוֹ. וּבְעֵינֵי שׁוֹרְשׁוֹ שֶׁל 'אור הקר'
 29 - הִוא הַמְצוּמָצֵם שְׂמֵאִיר לְאַחַר
 30 הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא 'סִילֵק' וְצִמְצָם אֵת
 31 אֹרוֹר הַבְּלִי מוּגָבֵל, עַל-מִנַּת לְבְרֹא
 32 עוֹלָמוֹת וְנִבְרָאִים מוּגָבֵלִים - מְצִינֵי שְׁנֵי
 33 הַסְּבִירִים. לְפִי הַסְּבִיר אֲחֵד, 'אור הקר'
 34 אינו ביטוי לכוחו של הקדוש-ברוך-הוא שהוא יכול להאיר גם הארה
 35 מוגבלת, אלא שעקב היותו בלתי בעל-גבול ובתור שְׂכֹה, בהיותו בלתי
 36 מוגבל, האיר מתוך הבלתי-גבול באור מוגבל וְהֵינּוּ, שְׂאֵין זֶה הַתְּגִלוֹת שֶׁל
 37 כֹּחַ הַגָּבֹול שְׂבָאֵין-סוֹף, אֲלָא גַם 'אור הקר' זֶהוּ גַם-כֵּן הַתְּגִלוֹת שֶׁל
 38 מְהֵאֹר־אֵין-סוֹף הַבְּלִי-גָבֹול, שֶׁהֵרִי זֶהוּ מֵה שֶׁהֵאֹר־אֵין-
 39 סוֹף הַבְּלִי-גָבֹול שֶׁשְׂעַר בְּעֲצָמוֹ כו'³² ולא התגלות של כוח אחר.
 40 וְלִפְעָמִים מְבַאֵר בְּאִפְנֵי אֲחֵד - דְּ'שִׂרְשׁ הַקו' הִוא שֶׁהֵאִיר לְאַחַר
 41 הַצְּמִצּוּם וְהַסִּילֹק הָרֵאשׁוֹן, כִּנְל' הִוא מִבְּחִינַת כֹּחַ הַגָּבֹול שְׂבָאֵין-
 42 סוֹף, שֶׁזֶהוּ עֲנֵן הַשְּׂעֵרָה הֵינּוּ הַמִּדְיָה וְהַגְּבִילָה כְּפִשׁוּטָה

(32) ראה עץ חיים שער א (דרוש עיגולים ויושר) בתחילתו. מק"מ לזח"א טו, א. שער היחוד לאדמו"ר האמצעי פ"י ואילך.

(33) ראה לקו"ת דרושים לר"ה נה, א. סה"מ תרנ"ב ע' פג. תרס"ט ע' קמט. המשך תער"ב ח"ב ע' תרנד.

לך אמר ליבי

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 ונבראים, כי בסופו של דבר הוא חלק מה'אין-סוף' הבלתי מוגבל. והמבאָר
 2 במקומות אחרים שֶהַמְשַׁכַּת ה'קו' הוא בְּדֶרֶךְ יֵשׁ מְאִין, הָרִי זֶה
 3 מֵצַד בְּחִינַת הַמְשַׁכְתוֹ מֵהָאֹר הַבְּלִי-גְבוּל, בהתאם לשיטה שאור
 4 ה'קו' נמשך מהאור הבלתי-גבול ולא מכוח הגבול שֶבְבְּחִינָה זֶה הַמְשַׁכַּת
 5 ה'קו' הִיא בְּדֶרֶךְ יֵשׁ מְאִין
 6 ללא יחס בין המקור והדבר המתהווה.
 7 ואם ביעילה ועלול' העלול כלול
 8 בעילתו, הרי ביש מאין' הוסבר לעיל
 9 שה'יש' הוא מהות שונה לחלוטין.
 10 אָמַנְם גַּם בְּבְחִינָה זֶה לַמְרוֹת
 11 שמצד התוכן והמהות מדובר על
 12 ריחוק גדול ביותר שֶׁיֵּךְ עֲנִין שֶׁל
 13 שְׂרֵשׁ והמקור נחשב שורש לדבר
 14 המתהווה, וכמו שֶׁנִּתְבָּאָר לְעִיל
 15 שהמושג 'שורש' קיים לא רק ביעילה
 16 ועלול' אלא גם בְּעֲנִין יֵשׁ מְאִין,
 17 שֶׁה'אִין' הוּא אֲמַנְם רְחוֹק מֵאֵד
 18 מה'יש', אבל עם זאת הוא מְקוֹר
 19 ל'יש', וְהִינוּ לְפִי שֶׁה'אִין'
 20 הוּא בְּבְחִינַת קְרוֹב ל'יש' (עַר
 21 אִיזו צוּגְעָטְרָאגֶן [= "טרוד")
 22 לְהוֹת אֵת ה'יש' ועצם הפנייה
 23 של ה'אין' לעסוק בהתהוות ה'יש',
 24 יוצרת קירוב ויחס ביניהם), וְכִמּוֹ-כֵן
 25 הוּא גַּם בְּעֲנִין הַמְשַׁכַּת ה'קו'
 26 מֵאֹר הַבְּלִי-גְבוּל, דְּעַם הִיּוֹתוֹ
 27 בְּדֶרֶךְ יֵשׁ מְאִין, מְכַל-מְקוֹם
 28 יֵשׁוּ קְרוֹב שֶׁל הָאֹר הַבְּלִי-
 29 גְבוּל ל'קו', שֶׁהָרִי שְׂעַר מְדַד
 30 בְּעֲצָמוֹ כֹּחַ הַשְּׂפִיעַ
 31 ולהמשיך אור מדרד ומוגבל ומצומצם,
 32 וְלִכֵּן שֶׁיֵּךְ בּוֹ עֲנִין שֶׁל שְׂרֵשׁ.
 33 וְכֵל זֶה הוּא ב'אֹר הַקּו'
 34 דְּקָא. מֵה-שְׂאִין-כֵּן ב'אֹר
 35 הַסּוֹכֵב, שבמהותו הוא אור בלתי
 36 מוגבל, הרי כיון שְׂאִינוּ מְצִיאֹת
 37 דְּכַר בְּפִנֵי עֲצָמוֹ כֵּל, כִּי-אֵם
 38 גְלוֹי והתפשטות של הָעֵצָם היינו
 39 אור-אין-סוף ברוך-הוא, לֹא שֶׁיֵּךְ
 40 לֹמַר בּוֹ עֲנִין הַשְּׂרֵשׁ כֵּל וְאִי
 41 אפשר לומר שאור-אין-סוף, מקורו של
 42 'אור הסוכב כל עלמין', הוא 'שורש' של אור זה, כִּינֵן שְׁהִיחַס בִּינֵיהֶם לֹא
 43 עונה על אף אחד משלושת המאפיינים של "שורש" שנכתארו לעיל בהרחבה,
 44 כיון שְׂאִינוּ מְצִיאֹת לעצמו וְאִינוּ נִכְדָּל מִמְקוֹרוֹ וְגַם אִינוּ בְּעֶרְךָ
 45 כֵּל, וְהִינוּ לְפִי שֶׁנִּמְצָא מִבְּחִינָה כְּזוֹ שֶׁלֹּא שֶׁיֵּךְ לֹמַר עֲלֵיהָ
 46 שֶׁהִיא בְּבְחִינַת קְרוֹב (אפילו לא קירוב ברמה שקיימת בין ה'יש' וה'אין',
 47 כנ"ל) וּבְבְחִינַת שְׂרֵשׁ.

1 **וּבְאֹר הָעֲנִין בְּפִרְטוּיֹת יוֹתֵר,** עד כאן נכתאב שבאופן כללי המושג
 2 'שורש' שייך בכלים (הן בדברים שהתהוותם בדרך 'עילה ועלול' והן בדברים
 3 שהתהוותם בדרך 'יש מאין'), אך לא באורות (כי האורות אינם מציאות בפני
 4 עצמם) אך בעומק העניין שייך המושג 'שורש' גם באור עצמו (אלא שהדברים
 5 אמורים רק ב'אור ה'קו' שממנו בא 'אור'
 6 הממלא כל עלמין' (ובו עצמו - בין
 7 לפי השיטה שמקורו באור הבלתי-גבול
 8 והתהוותו היא בדרך 'יש מאין', ובין
 9 לפי השיטה שמקורו בכוח הגבול
 10 והתהוותו היא בדרך 'עילה ועלול')
 11 ולא ב'אור הסוכב כל עלמין'). וכעת
 12 מוסיף ומפרט עוד כי לאמיתו של דבר,
 13 גם באור-אין-סוף עצמו יש בחינה
 14 ששייך לגביה המושג 'שורש', כדלהלן.
 15 **דְּהִנָּה, בְּאֹר שֶׁלְפָנֵי הַצְּמֻצוֹם**
 16 **עֲצָמוֹ,** אור-אין-סוף שממנו בא
 17 ונמשך 'אור הסוכב כל עלמין' (ורק
 18 אחרי הצמצום נמשך ממנו אור ה'קו')
 19 **עַם הִיּוֹתוֹ אֹר הַכֵּל**
 20 **בְּעֲצָמוֹתוֹ, מְכַל-מְקוֹם יֵשׁ בּוֹ**
 21 **שְׁנֵי עֲנִינִים, הַתְּפִשְׁטוֹת**
 22 **הָאֹר, וְהָאֹר כְּפִי שֶׁהוּא**
 23 **לְעֲצָמוֹ. דְּהַתְּפִשְׁטוֹת הָאֹר**
 24 **עֲנִינוּ לְהָאִיר,** כי כיון שמדובר
 25 בהתפשטות ולא בעצם גופא, הרי
 26 עניינו ומהותו הוא עניין הגילוי
 27 וההארה **וּמֵאֲחַר שֶׁעֲנִינוּ**
 28 **לְהָאִיר, הָרִי בְּהִכְרַח**
 29 **שֶׁהַמְשַׁכּוֹת שֶׁנִּמְשַׁכּוֹת**
 30 **מִמֶּנּוּ, יֵשׁ לָהֶן אִיזו תְּפִיסַת**
 31 **מְקוֹם אֱלֹי, שֶׁהָרִי בְּנִיגוּד לָאוֹר**
 32 **כְּפִי שֶׁהוּא לְעֲצָמוֹ הוּא דְּבוֹק בְּעַצֵּם**
 33 **בְּדִבְקוֹת מוּחַלְטָת, וְאִין לוֹ כֵּל עֲנִין**
 34 **נוֹסֵף עַל כֵּךְ עֲנִינוּ שֶׁל הָאוֹר הַמִּתְפַּשֵּׁט**
 35 **יוֹצֵא מִחוּץ לְעַצֵּם הוּא לְהָאִיר.**
 36 **וּכְלָלוֹת אֹר זֶה הוּא בְּאִפְן**
 37 **שֶׁל הַמְשַׁכָּה מִן הָעֵצָם, וְשֶׁלֹּא**
 38 **לְפִי אִפְן הָעֵצָם וְרַק הָאוֹר כְּפִי**
 39 **שֶׁהוּא לְעֲצָמוֹ, הוּא בְּהַתְּאָמָה מֵלֵאָה**
 40 **וּבְדִבְקוֹת מוּחַלְטָת לְעַצֵּם. וְאִילוֹ**
 41 **הַתְּפִשְׁטוֹת הָאוֹר, לַמְרוֹת שֶׁמְדוּבַר בְּאוֹר**
 42 **שְׁקוּדֵם הַצְּמֻצוֹם, יֵשׁ מְקוֹם לְחַלֵּק בֵּינוּ וּבִין הָעֵצָם גּוֹפֵא שְׂאִינוּ מִתְגַּלֵּה וְאִינוּ**
 43 **נִמְשָׁךְ חוּץ מִמֶּנּוּ (ולמרות שהעצם מאיר, הרי זה כפי שהאור הוא לעצמו) יֵשׁ**
 44 **לוֹ מְצִיאֹת נִבְדָּלָת כְּמִידָה מְסוּיֵמָת שֶׁלֹּא בְּהַתְּאָמָה וּבְדִבְקוֹת מוּחַלְטָת לְעַצֵּם,**
 45 **כִּי-אֵם עֲנִינוּ לְהָאִיר, וְכִינֵן שְׂאֹר זֶה אִינוּ בְּדֶרֶךְ גְלוֹי הָעֵצָם**
 46 **כְּפִי שֶׁהוּא לְעֲצָמוֹ. כִּי-אֵם הַמְשַׁכָּה וְגִילוֹי מִן הָעֵצָם אֵל מִחוּץ לְעַצֵּם,**
 47 **שֶׁעֲנִינוּ הוּא לְהָאִיר, לִכֵּן שֶׁיֵּךְ שִׁיהִיָּה שְׂרֵשׁ כּוֹ, וְכִפִּי**

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 שֶׁנִּמְשָׁךְ אַחֲרֵי הַצְּמִצּוֹם נַעֲשֶׂה מִמֶּנּוּ 'אֹרֵךְ הַקֶּו', שֶׁהוּא
 2 בְּבַחֲבִינַת הַבְּדִלָה כּו', וְאֶחָרֶיךָ נִמְשָׁךְ מִמֶּנּוּ 'אֹרֵךְ הַמַּמְלָא כּל עֲלִמְיָן
 3 כִּנְ"ל.
 4 מֵה־שְׂאִינ־כֵּן הָאֹרֵךְ כִּפִּי שֶׁהוּא לַעֲצֻמוֹ, שְׂאִינּוֹ הַמְּשֻׁכָּה וְלִכְאוּרָה אֵינוֹ מוֹכֵן, דְּבִינּוֹן שְׂבִ'אֵינ' עֲצֻמוֹ יִשְׁנֵן שְׂתִי
 5 וְגִילּוֹ מִן הַעֲצֵם אֶלָּא הוּא לְפִי
 6 אֶפְן הַעֲצֵם וּבְדַבְרוֹת מִלֵּאָה לַעֲצֵם, 1
 7 וְהֵינּוּ שְׂאִין עֲנִינּוֹ לְהָאִיר מִחוּץ 2
 8 לַעֲצֵם אֶלָּא הוּא גְלוֹי הַעֲצֵם 3
 9 כִּפִּי שֶׁהוּא לַעֲצֻמוֹ, לְכֵן לֹא שִׁנְךָ 4
 10 לֹמַר שְׂיִהְיֶה אֵיזָה שְׂרֵשׁ כּו', 5
 11 לְאוֹרוֹת שֶׁנִּמְשָׁכִים מִמֶּנּוּ, כִּי אֵין עֲנִינּוֹ 6
 12 גִּילּוֹי וְהַמְשַׁכָּה כֻּלָּ, וּמִשּׁוּם זֶה 7
 13 הִנֵּה הַהִמְשָׁכוֹת שֶׁנִּמְשָׁכוֹת 8
 14 מִמֶּנּוּ אֵינָן בְּעֶרְךָ אֵלָיו כִּי גַם 9
 15 הַגִּילּוֹי הַכִּי נַעֲלָה וְהַכִּי קָרוֹב לַעֲצֵם, 10
 16 אֵינוֹ הַעֲצֵם גּוֹפֵא. אֶף לְאִידֶךָ 11
 17 גִּיסָא, כִּינּוֹן שְׂאִינּוֹ בְּגֵדֶךָ 12
 18 שְׂרֵשׁ, הִנֵּה גַם כִּפִּי שֶׁנִּמְשָׁךְ 13
 19 אַחֲרֵי הַצְּמִצּוֹם, אֵינוֹ נַעֲשֶׂה 14
 20 בְּבַחֲבִינַת נִבְדָּל וְגַם לְאַחַר הַצְּמִצּוֹם 15
 21 הוּא נִשְׂאֵר אֵין־סוּף בְּמַהוּתוֹ, וְהוּא 16
 22 עֲנִינּוֹ בְּחִינַת 'אֹרֵךְ הַסּוֹבֵב' 17
 23 שְׂאִינּוֹ נִבְדָּל וְהַעוֹבְדָה מִשְׁמַיִר 18
 24 בְּעוֹלָמוֹת לֹא עוֹשֶׂה אוֹתוֹ לְמִצִּיאוֹת 19
 25 נִבְדַּל מִמְקוּרוֹ, אֶלָּא בָּא בְּדֶרֶךְ 20
 26 גְלוֹי, הֵינּוּ שְׂאִינּוֹ אֵלָּא הַתְּגַלּוּת שֶׁל 21
 27 מְקוּרוֹ וְהַכֵּל אֶחָד עִם הָאֹרֵךְ לֹא 22
 28 כִּפִּי שֶׁמִּתְפַּשֵּׁט מִן הַעֲצֵם וְיוֹצֵא מִחוּץ 23
 29 לַעֲצֵם, אֵלָּא כִּפִּי שֶׁהוּא לַעֲצֻמוֹ 24
 30 שְׂאִינּוֹ נִבְדַּל מִן הַעֲצֵם.
 31 וּבְזָה יוֹכֵן גַּם־כֵּן הַמְּבַאֵר 25
 32 בְּכִמְהָ מְקוֹמוֹת³⁴ שְׂבִכְלָלוֹת 26
 33 יִשְׁנֵן שְׂלֵשׁ בְּחִינּוֹת, 'יֵשׁ' - 27
 34 הִישׁ הָאִמִּיתִי הוּא הַקְּדוּשׁ־בְּרוּךְ־הוּא 28
 35 בְּעֲצֻמוֹ 'אֵין' - הָאֹרֵךְ הָאֱלוֹקִי 29
 36 שֶׁמַּהוּוֹה אֶת הַנְּבִרָאִים 'וְיֵשׁ' - הִישׁ 30
 37 הַנְּבִרָא, וּבְמִקּוֹם אַחֲרָי³⁴ מְבַאֵר 31
 38 שְׂבִ'אֵינ' גּוֹפֵא יִשְׁנֵן שְׂתִי 32
 39 בְּחִינּוֹת, ה'אֵין' שְׂל ה'יֵשׁ'
 40 ה'אֱמִתִּי (הַנְּקֵרָא אֵין' כִּי מִצִּיאוֹתוֹ לֹא 33
 41 נִינַת לְהַשְׁגָּה עַל־יַד הַנְּבִרָאִים וְלֹא 34
 42 מוּגֵדֶרֶת בְּגֵדֵי הַמִּצִּיאוֹת כִּפִּי שְׂהִיא 35
 43 נִתְפַּסֵּת בְּעֵינֵי הַנְּבִרָאִים) וְה'אֵין' 36
 37 שְׂל ה'יֵשׁ' הַנְּבִרָא, וְהַכֵּל אֶחָד, וְלִכֵּן נְחֻשְׁבִים שְׁנֵינֵהֶם
 38 לְבַחֲבִינַת אַחַת וְהוּא לְפִי שֶׁהִמְשַׁכְתָּ ה'אֵין' שְׂל ה'יֵשׁ הַנְּבִרָא'
 39 מְה'אֵין' שְׂל ה'יֵשׁ הָאֱמִתִּי אֵינוֹ בְּדֶרֶךְ שְׂרֵשׁ
 40 שֶׁהוּא בְּדֶרֶךְ הַבְּדִלָה כִּנְ"ל, כִּי־אֵם שְׂה'אֵין' שְׂל
 41 ה'יֵשׁ הַנְּבִרָא' הוּא בְּדֶרֶךְ גְלוֹי מְה'אֵין' שְׂל ה'יֵשׁ
 42 הָאֱמִתִּי, וְהַכֵּל אֶחָד, וְלִכֵּן נְחֻשְׁבִים שְׁנֵינֵהֶם
 43 לְבַחֲבִינַת אַחַת.
 44 שְׂל ה'יֵשׁ הַנְּבִרָא (הַנְּקֵרָא 'אֵין' מֵאַחַר שֶׁהוּא נִרְאָה 'יֵשׁ', אֲבָל
 45 לְאִמִּיתוֹ שֶׁל דְּבַר אֵין לֹא מִצִּיאוֹת עֲצֻמִּית מְשֻׁל, וְהוּא בְּטֵל לְמִקּוֹר הַמַּהוּוֹה
 46 אוֹתוֹ).
 47 וְלִכְאוּרָה אֵינוֹ מוֹכֵן, דְּבִינּוֹן שְׂבִ'אֵינ' עֲצֻמוֹ יִשְׁנֵן שְׂתִי
 48 בְּחִינּוֹת (ה'אֵין' שֶׁל ה'יֵשׁ הָאִמִּיתִי'
 49 וְה'אֵין' שֶׁל ה'יֵשׁ הַנְּבִרָא), אֵם־כֵּן
 50 הָרִי הֵן אַרְבַּע בְּחִינּוֹת (כִּי עַל
 51 שְׁתֵּי הַבְּחִינּוֹת ב'אֵין', יֵשׁ לְהוֹסִיף אֶת
 52 שְׁתֵּי הַבְּחִינּוֹת הָאֲמוּרוֹת ב'יֵשׁ' - יֵשׁ
 53 הָאִמִּיתִי ו'יֵשׁ הַנְּבִרָא), וְלִמְהָ
 54 מְבַאֵר בְּכִמְהָ מְקוֹמוֹת שְׂשִׁנְךָ
 55 שְׂלֵשׁ בְּחִינּוֹת בְּלִבְד (יֵשׁ, אֵין
 56 ו'יֵשׁ)?
 57 אֲמַנְם לְפִי הַנְּ"ל יוֹכֵן, כִּי
 58 ה'אֵין' שְׂל ה'יֵשׁ הָאֱמִתִּי'
 59 הוּא הָאֹרֵךְ שְׂלִפְנֵי הַצְּמִצּוֹם
 60 שֶׁבְּגִלּוֹ הַיּוֹתוֹ בְּלִי־גְבוּל וְאֵין־סוּף,
 61 נִקְרָא ה'יֵשׁ הָאִמִּיתִי' אֵין', וְה'אֵין'
 62 שְׂל ה'יֵשׁ הַנְּבִרָא' הוּא הָאֹרֵךְ
 63 שְׂאַחֲרֵי הַצְּמִצּוֹם שֶׁהוּא הוּא
 64 הַחַיּוֹת וְהַמִּצִּיאוֹת הָאִמִּיתִית שֶׁל ה'יֵשׁ
 65 הַנְּבִרָא, וּבְכִלְלוֹת נְחֻשְׁבִים הֵם
 66 הָאֹרֵךְ שֶׁלִּפְנֵי הַצְּמִצּוֹם וְהָאֹרֵךְ שֶׁלִּאֲחֵר
 67 הַצְּמִצּוֹם לְבַחֲבִינַת אַחַת. לְפִי
 68 שְׂהִמְשַׁכְתָּ ה'אֵין' שְׂל ה'יֵשׁ
 69 הַנְּבִרָא' מְה'אֵין' שְׂל ה'יֵשׁ
 70 הָאֱמִתִּי' אֵינוֹ בְּדֶרֶךְ שְׂרֵשׁ
 71 שֶׁהוּא בְּדֶרֶךְ הַבְּדִלָה כִּנְ"ל,
 72 כִּי־אֵם שְׂה'אֵין' שְׂל ה'יֵשׁ
 73 הַנְּבִרָא' 'אֹרֵךְ הַסּוֹבֵב כֵּל עֲלִמְיָן,
 74 כִּנְ"ל הוּא בְּדֶרֶךְ גְלוֹי מִמִּילָא
 75 מְה'אֵין' שְׂל ה'יֵשׁ הָאֱמִתִּי'
 76 לֹא כִּמוֹ הָאֹרֵךְ הַמִּתְפַּשֵּׁט שֶׁעֲנִינּוֹ לְהָאִיר
 77 בְּחוּר דְּבַר נִבְדַּל מִהַעֲצֵם, וְהַכֵּל
 78 אֶחָד, וְלִכֵּן נְחֻשְׁבִים שְׁנֵינֵהֶם
 79 לְבַחֲבִינַת אַחַת וְאֵין מְקוֹם לְחַלֵּק אֶת
 80 ה'אֵין' לְשְׁתֵּי בְּחִינּוֹת שׁוֹנוֹת.
 81 (ה) וּבְזָה יוֹכֵן הַהִפְרָשׁ בֵּין
 82 בְּרָכָה לְתַפְלָה, דְּבִרְכָה הִיא
 83 הַמְּשֻׁכָּה מְה'שְׂרֵשׁ וּמְקוּר'
 84 בְּלִבְד, כְּמוֹ שְׂתַתּוּב בְּבִרְכַת יַעֲקֹב
 85 לְבִנּוֹ "אִישׁ אֶשֶׁר כְּבָרְכָתוֹ בְּרַךְ
 86 אוֹתָם" שֶׁהִשְׁפִיעַ לָהֶם דְּבַר שֶׁכֵּב

(34) ראה תורת חיים ויגש רלב, ד. בשלח רסו, א ואילך (בהוצאה החדשה – ח"א קפו, ד ואילך). שערי אורה שער הפורים סב, ב ואילך. המשך וככה תרל"ז פמ"ב-מה. ועוד.

לך אמר ליבי

ביאור בדרך אפשר

1 קיים [=כברכתו] בשורשו, ויכמו שְמָצִינו גְבִי יַעֲקֹב - כאשר שיכל
 2 את ידיו וְשָׁם את יד ימינו על ראש אפרים הצעיר ולא על ראש מנשה הבכור,
 3 ויוסף העיר לו על כך - שְׁאָמַר "יָדְעֵתִי בְּנִי יָדְעֵתִי גו'" ידוע לי מי
 4 הבכור וְאוּלָּם אָחִיו הִקְטֵן יִגְדַל מִמֶּנּוּ³⁵, דְּלִכְאוּרָה הָרִי
 5 יַעֲקֹב הָיָה יָכוֹל לְכַרֵּף שִׁיְהִיָּה
 6 בְּאֶפֶן אַחֵר כִּךְ שֶׁהַגְדוּלָה תִישָׂאֵר
 7 אצל הבן הבכור, ולמה היה עליו לתת
 8 את הברכה דווקא לבן הצעיר?
 9 אַף הֶעֱנִין הוּא, שְׁפָל עֲנִין
 10 הַבְּרִכָּה הוּא הַהִמְשָׁכָה
 11 מִשְׁרָשָׁה וּמְקוּרָה בְּלִבָּד, כִּי
 12 פִּעֲלַת הַבְּרִכָּה הִיא שְׂאוֹתוֹ
 13 הָאוֹר שִׁישְׁנו כְּכַר בְּשִׂרְשׁוֹ,
 14 יִמְשָׁךְ לְמִטָּה כּפּוּעַל וּבִמְהִירוֹת,
 15 שְׁלֵא יִהְיֶה בְּזָה מְנוּעוֹת
 16 וְעֹכֹבִים כָּלֵל, וְגַם שְׁפָל
 17 הָאוֹר שִׁישְׁנו בְּשִׂרְשׁוֹ וְלֹא רַק
 18 חֶלֶק מִמֶּנּוּ יִמְשָׁךְ לְמִטָּה. אֲבָל
 19 לְפִעֲלַת הַמְשָׁכַת אוֹר תְּדַשׁ, אֵין
 20 זֶה בְּכַח הַבְּרִכָּה וְלִכֵּן לֹא בִיּוֹךְ
 21 יַעֲקֹב שֶׁהַדְּבָרִים יִהְיוּ אַחֵרַת מְכַפִּי שֶׁהֵם
 22 בשורשם, אלא רק שהשפע שכבר קיים
 23 בשורש ירד למטה.
 24 וְאוּלָּם, לְכַאוּרָה יֵשׁ מְקוֹם לְשִׂאוֹל עַל
 25 כִּךְ הַמְּבֹאֵר דְּבַרְכֵי חֲמִינּוּ זִיל
 26 וּבִתּוֹרַת הַחֲסִידוֹת, אֹדוֹת כּוּחוֹ הַגְּדוֹל
 27 שֶׁל הַמְּבֹרָךְ:
 28 וְהַגֵּם שֶׁעֲנִין הַבְּרִכָּה הָרִי
 29 הַמְּבֹרָךְ עֲצָמוֹ הוּא לְמַעְלָה
 30 מִהַבְּרִכָּה וְאִם יִכֵּן לְמַה לֹא יוּכַל
 31 הַהִמְשָׁךְ שֶׁפֶע שְׁאוֹנֵנו בְּמִקּוּרָה וְמוֹסִיף
 32 וּמִפְרֵט וּמוֹכִיחַ כִּיעַד הַמְּבֹרָךְ הוּא
 33 לְמַעְלָה מִהַבְּרִכָּה - שְׁזָהוּ אוֹמְרוֹ
 34 בְּנוֹסַח בְּרַכַּת כּוּהַנִּים "יְבָרְכֶךָ",
 35 לְשׁוֹן צְוִי, שְׁפָכַחוּ שֶׁל הַמְּבֹרָךְ
 36 לְצִוּוֹת, וְכִמּוֹ שְׁמָצִינו גְבִי
 37 אֲבָרְהָם שְׁאָמַר לוֹ הַקִּבְּה
 38 "וְהָיָה בְּרִכָּה" (ופירש רש"י):
 39 "הַבְּרִכּוֹת נְתוּנוֹת בִּידְךָ"³⁶,
 40 וְהִינוּ דְכָשֵׁם שֶׁהַקִּבְּה הוּא
 41 לְמַעְלָה מִהַבְּרִכּוֹת, וְהוּא

ביאור בדרך אפשר

42 'בְּעַל-הַבֵּית' עַל הַבְּרִכּוֹת, הַנָּה כַּח זֶה נִתֵּן לְאַבְרָהָם אָבִינוּ
 43 שאף הוא יהיה 'בעל-הבית' על הברכות. וְכִמּוֹ-כֵן כִּמוֹ שֶׁהוּא אצל אברהם
 44 אבינו הוּא גַם בְּכַרְכַּת כְּהַנִּים, שִׁישׁ לָהֶם לְכוּהַנִּים הַכַּח
 45 מֵאַהֲרֹן הַכֹּהֵן, וּמִבְּאֵר בְּסִפְרֵי קִבְּלָה שֶׁגַם בְּרַכַּת כּוּהַנִּים נִאֲמַרַת
 46 בְּדֶרֶךְ צִוּוֵי "יְבָרְכֶךָ ה'" כִּיֹן שִׁאֲהֲרֹן
 47 הוּא בְּחִינַת 'נִצַּח דְּאָבָא'³⁷,
 48 הַסְפִירוֹת הַעֲלִיּוֹנוֹת כְּלוּלוֹת זו מִזּוֹ,
 49 וּבְסִפִּירַת הַחֲכָמָה הַנִּקְרָאֵת 'אבא'
 50 כְּלוּלוֹת כֹּל עֶשֶׂר הַסְפִירוֹת, וּבְכֻלָּלֵן
 51 מִיֵּדֵת הַנִּצַּח, וְנִצַּח דְּאָבָא הִיא מִיֵּדֵת
 52 שֶׁל אַהֲרֹן הַכֹּהֵן וְנִצַּח-הוֹדִי-יְסוֹד
 53 דְּאָבָא' נִעֲשִׂים מוֹחִין
 54 לְ'זְעִיר-אֲנָפִין' [פְּנִים קְטָנוֹת] הֵם
 55 הַמִּידוֹת, וְהִרֵי הַמוֹחִין שׁוֹלְטִים עַל
 56 הַמִּידוֹת, וְלִכֵּן הַכְּהַנִּים הֵם
 57 'בְּעַל־הַבֵּית' עַל בְּחִינַת
 58 'זְעִיר-אֲנָפִין' לְצִוּוֹת לוֹ
 59 שִׁימְשָׁךְ מִמֶּנּוּ הַבְּרִכָּה
 60 לְבְּחִינַת הַמְּלָכוֹת שֶׁהִיא אַחֲרוֹנָה
 61 בְּסֵדֶר הַסְפִירוֹת, הַבָּאָה אַחֲרֵי הַמוֹחִין
 62 וְהַמִּידוֹת, וְעֵינֵיהָ הוּא לְגָלוּת וְלַהֲמִשִּׁךְ
 63 אֵת הַשֶּׁפַע לְמִטָּה כּפּוּעַל, שְׁזָהוּ מַה
 64 שְׁכָתוֹב "יְבָרְכֶךָ הוֹי", כִּי
 65 שֵׁם הוֹי הוּא בְּחִינַת 'תְּפָאֲרַת
 66 דְּזְעִיר-אֲנָפִין'³⁸, בְּחִינַת הַמִּידוֹת,
 67 וְהַמוֹחִין יְכוּלִים לְצִוּוֹת עַל הַמִּידוֹת.
 68 וְכִמּוֹ-כֵן הוּא גַם בְּנִשְׂאִיִּים
 69 שְׁבָכַל דּוֹר וָדוֹר, שְׁנִתְּן לָהֶם
 70 הַכַּח לְבָרֶךְ, הִינוּ שֶׁהֵם עֲצָמָם
 71 לְמַעְלָה מִהַבְּרִכָּה, וְלִכֵּן
 72 בְּכַחֵם לְצִוּוֹת כִּמוֹ אֲבָרְהָם אָבִינוּ
 73 וְאַהֲרֹן הַכֹּהֵן. וְנִשְׂאֵלַת הַשְּׂאֵלָה: מֵאַחַר
 74 שֶׁהַמְּבֹרָךְ הוּא לְמַעְלָה מִהַבְּרִכָּה, אִם-יִכֵּן
 75 מְדוּעַ הַבְּרִכָּה הִיא רַק הַמְשַׁכַּת מַה
 76 שְׁכָבוּ קִיִּים בְּשׁוֹרֵשׁ?
 77 עַל כִּךְ בֵּא הַבִּיאוֹר: אָמְנָם, הַגֵּם
 78 שֶׁהַמְּבֹרָךְ הוּא לְמַעְלָה
 79 מִמְּקוֹם הַהִמְשָׁכָה, מִכָּל-
 80 מְקוֹם עֲנִין הַבְּרִכָּה הוּא לֹא
 81 הַמְשַׁכַּת דְּבַר חֲדָשׁ, אִלָּא שֶׁהֶעֱנִין
 82 שִׁישְׁנו בְּשִׂרְשׁ יִמְשָׁךְ לְמִטָּה.

(35) ויחי מח, יט. 36) לך לך יב, ב ובפרש"י. 37) ראה עץ חיים שער לב (שער הארת המוחין זו"ן) פ"ו. וראה תו"א קי, ריש ע"ד. מקומות שצויינו בהערה הבאה. 38) ראה אוה"ת ויחי כרך ו תתשכה, סע"א. ויקרא ע' כט. שם ריש ע' רנז. סה"מ תרכ"ז ע' חצר ואילך. ע' שצד ואילך.

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְהָרִי גַם הַמְשָׁכָה זֹו הִיא הַמְשָׁכָה נְעֻלִית בְּיֹתֵר, שֶׁהָרִי
 2 נִתְבָּאָר לְעֵיל בְּעֵנֵן הַ'שָּׂרֵשׁ וּמְקוֹר' שֶׁאֵף כִּי בִּאֹפֶן כִּלְי הַמוֹשֵׁג
 3 'שׁוֹרֵשׁ' שִׁיךְ רַק לְגַבִּי דְרֻגוֹת מוֹגְבֹלוֹת וּמְצוּמְצוּמוֹת, הָרִי בְּפִרְסוּת וּבְעוֹמֵק
 4 יוֹתֵר הָאֵמֶת הִיא שִׁישְׁנו שֶׁרֵשׁ נְעֻלָּה בְּיֹתֵר, כִּי הַשָּׂרֵשׁ הָרֵאשׁוֹן
 5 הוּא בְּאוֹר שְׁלֹפְנֵי הַצְּמִצּוּם
 6 עַד בְּבַחֲיֵנֵת אוֹר הַבְּלִי-גְבוּל, 1
 7 כְּמוֹאֵר לְעֵיל בְּאֵרִיכוֹת וְכִינּוֹן 2
 8 שֶׁפְּעֻלַּת הַבְּרָכָה הִיא שֶׁכָּל 3
 9 הָאוֹר שִׁישְׁנו בְּשָׂרְשׁוֹ יִמְשֹׁף 4
 10 לְמִטָּה, נִמְצָא, שְׁעַל-יְדֵי 5
 11 הַבְּרָכָה נִמְשָׁף לְמִטָּה כֹּל 6
 12 הָאוֹר הַבְּלִי-גְבוּל שְׁלֹפְנֵי 7
 13 הַצְּמִצּוּם, כִּן שְׁלִמְעֵשָׁה הַמִּשְׁכָּה 8
 14 הִיא מִמָּה שְׁקִיִּים כְּבֵר בְּשׁוֹרֵשׁ, הָרִי 9
 15 לְמִרוֹת שֶׁאֵין זֹו הַמִּשְׁכָּה חֲדָשָׁה, בְּעֵצִם 10
 16 זֹו הַמִּשְׁכָּה נְעֻלִית וּמוֹפְלָאֵה מֵאֵד, עַד 11
 17 כְּדֵי כִן שֶׁזָּהוּ עַל-דֶּרֶךְ הָעֲלוּי 12
 18 דְלַעֲתִיד-לְבֹא, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב³⁹ 13
 19 כִּי מְלֶאֶה הָאֶרֶץ דְּעָה אֶת הָהָרִי 14
 20 הָהָרִי כְּמִים לֵאמֹר מְכַסִּים, הֵינּוּ, 15
 21 שֶׁכָּל הָעֲנִינִים שִׁישְׁנֵם בְּעֵלְמָא 16
 22 דְאַתְפְּסִיא [הַעוֹלָם הַמְּכוּסָה] 17
 23 יִתְגַּלוּ בְּעֵלְמָא דְאַתְגְּלִיא 18
 24 [הַעוֹלָם הַגְּלוּי]⁴⁰. הַפִּירוּשׁ הַפְּשׁוּט שֶׁל 19
 25 הַפְּסוּק "כִּי מִלֵּאֵה אֶרֶץ..." הוּא 20
 26 שְׁלַעֲתִיד-לְבֹא בִּימֹת הַמִּשְׁחָה, יִהְיֶה כֹּל 21
 27 הַעוֹלָם כּוֹלוֹ 'מִלֵּא' בְּדַעַת אֵת ה' בְּצוּרָה 22
 28 כּוֹז שֶׁלֹּא יִישָׂא אֵף מְקוֹם רִיק וּפְנוּי 23
 29 מִיִּדְעֵת ה', כִּשֶׁם שֶׁהַמִּים מְכַסִּים אֵת 24
 30 כֹּל הַיָּם כּוֹלוֹ וְלֹא רַק חֲלָקִים מְסוּיָמִים 25
 31 מִמֶּנּוּ. וּלְפִי פְּנִימִיּוֹת הַדְּבָרִים, הַפְּסוּק 26
 32 מִלְמַד שֶׁכֹּל הָעֲנִינִים הַרוּחָנִיִּים שְׂבוּמֵן 27
 33 הַזֶּה קִיָּיִם רַק בְּעוֹלָמוֹת עֲלוּיִים 28
 34 רוּחָנִיִּים הַמְּכוּנִים 'עוֹלָמוֹת מְכוּסִים' עַל 29
 35 שֶׁם שֶׁהָאוֹר הָאֱלוֹקִי שֶׁבָּהֶם לֹא מִתְגַּלֵּה 30
 36 לְמִטָּה, יִתְגַּלוּ וְיִירָאוּ לְעֵין כֹּל גַּם 31
 37 בְּעוֹלָמוֹת הַגְּלוּיִים שֶׁבְּדֶרֶךְ כֹּלֵל הֵם 32
 38 נְחוּתִים מֵהַעוֹלָמוֹת הַמְּכוּסִים, וְזֹו 33
 39 מִשְׁמַעוֹת הַמִּשְׁל בְּשִׁפְסוּק: הַמְּצַב כִּיּוֹם 34
 40 דוֹמֵה לְמַצֵּב בּוֹ מִי הַיָּם מְכַסִּים רַק חֲלֵק 35
 41 מֵהַעוֹלָם, וְאֵילוֹ הַהֲתַגְלוֹת הָאֱלוֹקִית לְעֲתִיד-לְבֹא תְּהִיָּה כִּלְכֵךְ גְּדוּלָּה וְרוּחָבָה, 36
 42 עַד שֶׁכֹּל אֶרֶץ תְּהִיָּה מִלֵּאֵה וּמְכוּסָה בָּהֶם, אֲבָל לְאַחֲרֵי כֵן הָעֲלוּי 37

1 הַמְשָׁכָה זֹו הִיא הַמְשָׁכָה נְעֻלִית בְּיֹתֵר, שֶׁהָרִי
 2 נִתְבָּאָר לְעֵיל בְּעֵנֵן הַ'שָּׂרֵשׁ וּמְקוֹר' שִׁישְׁנו שֶׁרֵשׁ
 3 נְעֻלָּה בְּיֹתֵר, כִּי הַשָּׂרֵשׁ הָרֵאשׁוֹן הוּא בְּאוֹר
 4 שְׁלֹפְנֵי הַצְּמִצּוּם עַד בְּבַחֲיֵנֵת אוֹר הַבְּלִי-גְבוּל,
 5 וְכִינּוֹן שֶׁפְּעֻלַּת הַבְּרָכָה הִיא שֶׁכָּל הָאוֹר שִׁישְׁנו
 6 בְּשָׂרְשׁוֹ יִמְשֹׁף לְמִטָּה, נִמְצָא, שְׁעַל-יְדֵי הַבְּרָכָה
 7 נִמְשָׁף לְמִטָּה כֹּל הָאוֹר הַבְּלִי-גְבוּל שְׁלֹפְנֵי
 8 הַצְּמִצּוּם, שֶׁזָּהוּ עַל-דֶּרֶךְ הָעֲלוּי דְלַעֲתִיד-לְבֹא,
 9 כְּמוֹ שְׁכַתּוּב³⁹ כִּי מְלֶאֶה הָאֶרֶץ דְּעָה אֶת הָהָרִי
 10 כְּמִים לֵאמֹר מְכַסִּים, הֵינּוּ, שֶׁכָּל הָעֲנִינִים שִׁישְׁנֵם
 11 בְּעֵלְמָא דְאַתְפְּסִיא יִתְגַּלוּ בְּעֵלְמָא דְאַתְגְּלִיא⁴⁰.
 12 אֲבָל לְאַחֲרֵי כֵן הָעֲלוּי שֶׁבְּעֵנֵן הַבְּרָכָה, הָרִי זֹו
 13 הַמְשָׁכָה רַק מְשָׂרְשׁוֹ וּמְקוֹרוֹ בְּלִבָּד.
 14 אֲמָנִם עֵנֵן הַתְּפִלָּה הוּא הַמְשָׁכָה חֲדָשָׁה, שֶׁהָרִי
 15 גַּם לְאַחֲרֵי שֶׁנִּגְזַר דִּינּוֹ וְגַם לְאַחֲרֵי
 16 שֶׁנִּחְתַּם דִּינּוֹ, הָרִי בְּכַח הַתְּפִלָּה לְהַמְשִׁיךְ רִצּוֹן
 17 חֲדָשׁ לְרַפְּאוֹת הַחוֹלִים וּלְכַרְךָ הַשָּׂנִים, לְפִי
 18 שֶׁהַתְּפִלָּה מְגַעַת בְּבַחֲיֵנֵת 'בְּעַל הַרְצוֹן' עֲצָמוֹ,
 19 וְלִכֵּן הִיא מְמַשִּׁיכָה רִצּוֹן חֲדָשׁ. וְטַעַם הַדְּבָר
 20 הוּא, לְפִי שֶׁהַתְּפִלָּה הִיא עֲבוּדַת הָאֵדָם בְּדֶרֶךְ
 21 מְלִמְטָה לְמַעְלָה, וְלִכֵּן הִיא 'מְגַעַת' בְּעֲצָמוֹתוֹ
 22 יִתְבָּרַךְ, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב⁴¹ לְמַעֲשֵׂה יְדִידָה תְּכַסֶּף. וְכִינּוֹן
 23 שֶׁהַתְּפִלָּה 'מְגַעַת' בְּעֲצָמוֹתוֹ יִתְבָּרַךְ מְמַשׁ, הֵנָּה
 24 הַהִמְשָׁכָה שְׁעַל-יְדֵהּ הִיא גַּם בְּעֲנִינִים גְּשָׁמִיִּים.
 25 וְזוֹהִי הַמַּעְלָה שֶׁבְּתְּפִלָּה גַּם עַל הַתּוֹרָה. כִּי
 26 הַתּוֹרָה, עִם הִיּוֹת שֶׁגַּם הִיא הַמְשָׁכָה שֶׁלְמַעְלָה
 27 מְסַדֵּר הַשְּׁתַּלְשְׁלוֹת, מְכַלֵּם-מְקוֹם הַהִמְשָׁכָה הִיא
 28 בְּרוּחָנִיּוֹת בְּלִבָּד, וְלֹא בְּגִשְׁמִיּוֹת, וּכְמֵאֲמַר
 29 רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁴² כֹּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת עוֹלָה כּו' כְּאֵלוֹ
 30 בְּרוּחָנִיּוֹת בְּלִבָּד, וְלֹא בְּגִשְׁמִיּוֹת, וּכְמֵאֲמַר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל⁴²
 31 כֹּל הָעוֹסֵק בְּתוֹרַת עוֹלָה כּו' כְּאֵלוֹ

(39) ישעיה' יא, ט. (40) ראה גם סה"מ תרכ"ז ע' שצה ואילך. (41) איוב יד, טו. (42) שו"ע אדה"ז או"ח מהד"ת סוס"א. מהד"ק שם ס"א. הל' ת"ת פ"ב ס"א. ועד"ז בבעל הטורים ר"פ צו. בחיי ס"פ ויקהל. צו ז, לו. וראה מנחות בסופה.

לך אמר ליבי

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 כי מאחר ש"שמו כשם רבו", היינו כאחד משמותיו של הקדוש-ברוך-הוא, 45
 2 אין לבטא אותו). ואמרו רבותינו ז"ל שמלאך זה "קושר כתרים לקונו 46
 3 מתפלותיהם של ישראל". 47
 4 והינו, כמו הפתח בגשמיית שנעשה מאבנים טובות, 48
 5 שהאבנים הם דומים ולכאורה 49
 6 איך הדומים יכול להוסיף כבוד ופאר 50
 7 ולהפוך לכתר? אכל על-ידי-זה 51
 8 שמעבדים את האבנים עד 52
 9 שהן מאירות, אזי הן נעשות 53
 10 כתר על-גבי הראש, כמו-כן 54
 11 הוא ברוחניות, 'אבנים' הן 55
 12 'אותיות'⁴⁴, שהן בחינת 56
 13 הדומים שבנפש ובאותיות 57
 14 כשלעצמן יש חיות פחותה בהרבה 58
 15 מאשר בשכל ובמידות, למשל. והן 59
 16 בחינה היותר אחרונה 60
 17 והתחתונה ביותר, כשם שבנבואים 61
 18 הגשמיים הרי סוג הדומים הוא הנבוא 62
 19 הכי נחות, ובפרט מצד 63
 20 התלבשות הנשמה בגוף 64
 21 ונפש הבהמית, הרי הם 65
 22 בחינה תחתונה יותר, ומכל- 66
 23 מקום פאשר לוקחים את 67
 24 האותיות ומזככים אותן על- 68
 25 ידי-זה שעושים מהן אותיות 69
 26 התפלה כו', הנה כיון שהתפילה 70
 27 היא עבודת האדם עצמו, הרי על זה 71
 28 נאמר "למעשה ידיך תכסף", 72
 29 שענין זה 'מגיע' בעצמותו 73
 30 יתברך. 74
 31 אמןם פדי שתהיה עלית 75
 32 האותיות מלמטה מטה עד הקדוש- 76
 33 ברוך-הוא בעצמו שזו עליה גדולה 77
 34 ביותר, לא די בעבודת האדם עצמו, 78
 35 אלא צריך להיות הסייע של 79
 36 מלאך מט"ט, והינו לפי 80
 37 שמצד התלבשות הנשמה 81
 38 בגוף ונפש הבהמית, הרי 82
 39 האותיות הן גשמייות 83

1 דיקא, בכ"ף הדמיון בלבד, שהרי בדבר הגשמי עצמו לא 1
 2 נתחדש מאומה וכאשר יהודי עוסק בתורת הקרבנות, אין הדבר פועל 2
 3 שום שינוי בבהמה הגשמית אלא מדובר בפעולה רוחנית. והדברים נכונים לא 3
 4 רק לגבי הפעולה על-ידי לימוד התורה, אלא וגם במצות שנתלבשו 4
 5 בדברים גשמיים, הרי 5
 6 ההמשכה וגילוי האלוקות 6
 7 שנעשית על-ידי המצות היא 7
 8 רוחנית ולא נפרת בדבר 8
 9 הגשמי, וכמו במצות תפלין 9
 10 שהיא אמנם פעולה גשמית ואיננה רק 10
 11 פעולה רוחנית כמו העיסוק בתורת 11
 12 הקרבנות, ובכל זאת ההשפעה שלה 12
 13 היא רוחנית ולא גשמית, כיון 13
 14 שבקלף הגשמי לא נפר השנוי 14
 15 הרוחני שנעשה על-ידי 15
 16 המצוה. 16
 17 מה-שאינ-כן ההמשכה 17
 18 שנעשית על-ידי התפלה, 18
 19 שהיא המשכת הרצון לרפאות 19
 20 חולים ולכרף את השנים, 20
 21 הרי זה נפר בגשמיית ממש, 21
 22 שהחולה נתרפא והשנים 22
 23 מתברכות, והינו לפי 23
 24 שהתפלה 'מגעת' בעצמות 24
 25 בעל הרצון ממש, שגשמיית 25
 26 ורוחניות שוין לפניו יתברך, 26
 27 ולכן ההמשכה היא גם בדבר 27
 28 הגשמי, שהרי שרש ה'יש 28
 29 הנבוא' הגשמי הוא מה'יש 29
 30 האמתי' הקדוש-ברוך-הוא בעצמו 30
 31 שהוא הוא המציאות האמיתית, ולכן 31
 32 פאשר ההמשכה היא מה'יש 32
 33 האמתי, הרי זה נמשך ב'יש 33
 34 הנבוא' (הינו בדבר הגשמי). 34
 35 וענין זה שהתפלה 'מגעת' 35
 36 בעצמותו יתברך הוא כאמור 36
 37 לפי שהיא עבודת האדם, 37
 38 ו"למעשה ידיך תכסף" 38
 39 (פנ"ל). וזהו שאמרו רבותינו 39
 40 ז"ל⁴³ מט"ט קושר כתרים 40
 41 לקונו מתפלותיהם של 41
 42 ישראל, 42
 43 מט"ט" הוא ראשי-תיבות של מלאך 43
 44 הנקרא "מטטרו" (שחכמינו ז"ל אמרו 44

31 "למעשה ידיך תכסף", שענין זה 'מגיע' בעצמותו יתברך. אמןם פדי שתהיה
 32 עלית האותיות צריך להיות הסייע של מלאך מט"ט, והינו לפי שמצד
 33 התלבשות הנשמה בגוף ונפש הבהמית, הרי האותיות הן גשמייות וקמירות,

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

1 וְחֲמִירֹת, וְצָרִיף לְכַרְרֵן לְזַפְכֵן וּלְהַעֲלוֹתָן, וְעִנְיָן זֶה נַעֲשֶׂה
 2 עַל-יְדֵי הַמְּלָאֲכִים שֶׁעַל עֲבוֹדָתָם בְּבִירוֹ וּזְכוּךְ הָאוֹתוּיֹת הַגְּשָׁמִיּוֹת שֶׁל
 3 הַתְּפִילּוֹת נִאֲמַר בְּוֵהָר: "דְּגַפְיָהּ לְהוֹן, חֲבִיב לְהוֹן, וְנִשְׁיָק לְהוֹן"⁴⁵
 4 הַיֵּינוּ שֶׁהוּזְכוּךְ וְהַעֲלָאָה הִיא עַל-יְדֵי פְעוּלָה רוֹחֵנִית שֶׁנִּמְשָׁלָה לְחִיבּוּק, חִיבָה
 5 וְנִישׁוּק. וּמְבוֹאֵר עַל כֵּךְ בַּחֲסִידוֹת,
 6 שְׁזִיכוּךְ זֶה נִמְשָׁל לְצַחְצוּחַ כְּלִי עַד
 7 שִׁיחֵה נָקִי וּמְבַחֵיק עַל-יְדֵי שְׁמִסִּיר
 8 מִמֶּנּוּ אֵת הָאֲבָק וְאֵת הַלְכַלּוֹךְ, וְכִשֶּׁם
 9 שֶׁהִסְרַת אֲבָק הִיא עַל-יְדֵי שְׁנוּפָחִים
 10 עֲלוֹי רוּחַ, כֵּךְ הַמְּלָאֲכִים מוֹסִיפִים חַיּוֹת
 11 בְּאוֹתוּיֹת הַתְּפִילָה וּמְנַקִּים אוֹתָן
 12 מִמַּחְשָׁבוֹת זָרוֹת, כְּדֵי שִׁיחִיו רְאוּיֹת
 13 לַעֲלוֹת לַמַּעֲלָה.
 14 (ו) וְזֶהוּ "רְאָה אֲנֹכִי נִתֵן
 15 לְפָנֶיךָ גּו' אֵת הַבְּרָכָה אֲשֶׁר
 16 תִּשְׁמָעוּ". דְּהֵנָּה, שְׁתִּי
 17 הַעֲבוֹדוֹת דְּנִשְׁמָע' וְנַעֲשֶׂה'
 18 אֲשֶׁר כִּפִּי שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעִיל וּבִפְרִטוּת
 19 יוֹתֵר בְּמֵאֵר דִּיבּוּר-הַמַּתְחִיל "רֵאָה"
 20 הַנִּיל, הֵם שְׁנֵי סוּגִים שֶׁל בִּטּוּל וְהֵם
 21 שְׁנֵי הַעֲנָנִים: בְּרָכָה וְתַפְּלָה,
 22 וְהֵינּוּ, שְׁנִשְׁמָע' שֶׁהוּא
 23 הַבִּטּוּל לְרַצוֹן הַגְּלוּי, הֵרִי זֶה
 24 בְּחִינַת "בְּרָכָה" שֶׁהוּא עִנְיָן
 25 הַמְּשַׁכֵּת הַרַצוֹן הַגְּלוּי,
 26 וְנַעֲשֶׂה' שֶׁהוּא בִּטּוּל עֲמוּק יוֹתֵר,
 27 בִּטּוּל בְּעֵצֶם הַנֶּפֶשׁ שֶׁעִנְיָנוּ הוּא
 28 "עוֹשִׂין רַצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם",
 29 הוּא עִנְיָן הַתְּפִלָּה, הַמְּשַׁכֵּת
 30 רַצוֹן חֲדָשׁ.
 31 וְהֵנָּה, תְּכֵלִית הַפְּנֵה הַיָּא
 32 שְׁנִיגְעוּ לְבַחֲנֵינָהּ 'בְּעַל הַרַצוֹן'
 33 וַיַּעֲרֹרוּ רַצוֹן חֲדָשׁ עַל-יְדֵי הַתְּפִילָה,
 34 אֲמָנָם מִצַּד חֲטָא הַעֲגָל
 35 שְׁ"שְׁבָרְתָם הַפּוֹס דְּנַעֲשֶׂה'
 36 כְּנִ"ל,⁵ לְכֵן צָרִיכָה לִהְיוֹת
 37 תַּחֲלַת הַעֲבוֹדָה בְּאִפְן
 38 דְּנִשְׁמָע', בְּחִינַת "בְּרָכָה",
 39 וְעַל-יְדֵי-זֶה מְגִיעִים לְבַחֲנֵינָהּ
 40 נַעֲשֶׂה', בְּחִינַת תְּפִלָּה'.
 41 אֲךָ אֶף-עַל-פִּי שֶׁמְבַחֲנֵית דְּרַגַּת
 42 הַבִּטּוּל זוּהִי רַק תַּחֲלִית הַעֲבוֹדָה יֵשׁ
 43 בְּזֶה מַעֲלָה גַם עַל עִנְיָן

(45) ראה זח"א כג, ב. זח"ב רא, ב. סה"מ תש"ח שם. וש"נ. 46) ראה ד"ה לך אמר לבי תרע"ח (שבעה ער). 2).

ביאור בדרך אפשר

1 'חיות בקליפות' איננו האור המסתלק. - המִשְׁכַּת הַחַיּוֹת בְּקַלְפוֹת'
 2 היא מִבְּחִינַת הָאֹר הַמְצַמֵּצִים כו' האור המצומצם ומדוד לפי
 3 העולמות והנבראים, מה־שְׁאִי־בֵן בְּאֹר הַסּוֹכֵב שגם לאחר שנמשך
 4 להיות אור 'סוכב כל עלמין' ומשפיע בעולם, הוא נשאר בלי־גבול ואין־סוף
 5 לא שִׁיף שְׁיִמְשֹׁף בְּקַלְפוֹת',
 6 שְׁהָרִי בעצם הקדושה נעלית מכדי
 7 שהחטא יפגום בה והקליפות יקבלו
 8 ממנה, ובלשון הפסוק - "וּכְבוֹדִי
 9 לֹא־אָחַר לֹא אֶתֶן"⁴⁷, היינו שכבודו
 10 של הקדוש־ברוך־הוא לעולם לא נמסר
 11 לסטרא־אחרא, ורק באור המוגבל
 12 והמצומצם יכולה להיות ירידה
 13 לקליפות, אבל באור הכלי־גבול אין
 14 ירידה פִּי־אִם עֲנֵן סְלוֹק הָאֹר,
 15 והוא עֲנֵן סְלוֹק הַרְצוֹן של
 16 הקדוש־ברוך־הוא לבוא ולהוות
 17 עולמות ונבראים.
 18 וְלָכֵן, כיון שבפגם שנעשה על־ידי
 19 החטא יש שני עניינים - תוספת 'חיות'
 20 ב'קליפות' (מהאור המצומצם) וסילוק
 21 ועליה של האור (הכלי־גבול) על־
 22 יְדֵי הַתְּשׁוּבָה צְרִיף לְתַנּוּן שְׁנֵי
 23 הַעֲנִינִים. על־יְדֵי הַתְּשׁוּבָה
 24 תַּתְּאֵר מוֹצִיאִים אֶת הַחַיּוֹת
 25 מִהַקְּלַפּוֹת לְקַדוּשָׁה, וְעֲנֵן
 26 זֶה הוּא דְגַמַּת בְּחִינַת
 27 'נִשְׁמָע', ביטול לאלוקות ברמה כזו
 28 שפועל בְּחִינַת 'בְּרָכָה', הִנְנוּ,
 29 שֶׁהַחַיּוֹת שֹׁכְבִי נִמְשָׁכָה בַעֲבֹר
 30 תִּהְיֶה בְּקַדוּשָׁה.
 31 וְעַל־יְדֵי הַתְּשׁוּבָה עֲלָאָה' שהיא
 32 ביטול לאלוקות ברמה יותר עמוקה
 33 ופנימית מִמְּשִׁיכִים רְצוֹן חֲדָשׁ,
 34 שְׁהָרִי הַתְּשׁוּבָה עֲלָאָה עֲנִינָה
 35 "תשובה ה' עֲלָאָה" ליו"ד
 36 וְקוּצוֹ שֶׁל יו"ד⁴⁸,
 37 כאמור, כאשר האדם חוטא הוא
 38 ממשיך ומוריד השפעה רוחנית אל
 39 הסטרא־אחרא, וכאשר הוא עושה
 40 תשובה הוא מסלק את ההשפעה
 41 מהסטרא־אחרא ומחזיר אותה למקומה
 42 בקדושה. ועל כך מבואר בתניא ש'תשובה' היא אותיות 'תשובה ה', כי
 43 בתשובתו מחזיר את ה'ה' של שם הוי' למקומה, וכביכול מחזיר את השכינה
 44 מגלותה. ואולם, בשם הוי' יש שתי אותיות ה'. הראשונה נקראת ה' תתאה

ביאור בדרך אפשר

45 (תחתונה) ובה החטא פוגם, ואתה תשובה־תתאה משיבה למקומה. ואילו
 46 פעולתה של תשובה־עילאה היא להשיב למקומה את ה' השנייה של שם הוי'
 47 הנקראת ה' עילאה (עליונה) למקומה שהוא באות יו"ד (תחמה עילאה),
 48 ויתירה מזו - בקוצו של יו"ד (הרצון העליון שלמעלה מהתחמה) שְׁהוּא
 49 עֲנֵן הַמְּשַׁכֵּת רְצוֹן חֲדָשׁ,
 50 וְעֲנֵן זֶה הוּא דְגַמַּת בְּחִינַת
 51 'נִשְׁמָע' הביטול העמוק יותר,
 52 בְּחִינַת הַתְּפִלָּה אשר (בשונה
 53 מברכה) עניינה הוא המשכת רצון
 54 חדש.
 55 וּכְשֶׁם שֶׁבַעֲנֵן 'נִשְׁמָע'
 56 וְנִשְׁמָע' צְרִיכָה לְהִיֹּת תַּחֲלַת
 57 הָעֲבוּדָה בְּבְחִינַת 'נִשְׁמָע'
 58 דְּרָקָא ביטול לרצון כנ"ל, אֲבָל
 59 עַל־יְדֵי־זֶה מְגִיעִים בְּנֻדָּאֵי
 60 לְבְּחִינַת 'נִשְׁמָע' ביטול לביעל
 61 הרצון כנ"ל, פְּמוֹכֵן הוּא
 62 בְּהַתְּשׁוּבָה תַּתְּאֵר וְהַתְּשׁוּבָה
 63 עֲלָאָה, שֶׁבְּתַחֲלָה צְרִיכָה
 64 לְהִיֹּת הָעֲבוּדָה ד'תְּשׁוּבָה
 65 תַּתְּאֵר' שעניינה הוא היציאה מן
 66 הרע, וְעַל־יְדֵי־זֶה מְגִיעִים
 67 בְּנֻדָּאֵי ל'תְּשׁוּבָה עֲלָאָה'
 68 שעניינה הוא החזרת האורות
 69 שנסתלקו.
 70 וְזֶהוּ הַפִּירוּשׁ הַפְּנִימִי בַּפְּסוּק הַפּוֹתַח
 71 אֶת הַמֵּאמֵר - לך אמר ליבי "בְּקִשׁוֹ
 72 פְּנִי גו', ד'פְּנִי" הוּא בְּחִינַת
 73 פְּנִימִיּוֹת וְעַמְּק הַנְּפֶשׁ, והבקשה
 74 והחיפוש אחר "פני" - והוא עֲנֵן
 75 הַתְּשׁוּבָה מַעְמָק וּפְנִימִיּוֹת
 76 הַנְּפֶשׁ, הַתְּשׁוּבָה עֲלָאָה,
 77 בְּחִינַת 'נִשְׁמָע', הִנְנוּ הַבְּטוּל
 78 שְׂמִצָּד עֲצָם הַנְּשָׁמָה, שְׁעַל־
 79 יְדֵי־זֶה מְגִיעַ הָאָדָם הַבְּטֵל כִּלְפֵי ה'
 80 בַעֲצָם נִפְשׁוּ בְּבְחִינַת "פְּנִיף
 81 הַיּוֹי", בְּחִינַת 'פַּעַל הַרְצוֹן',
 82 לְהִיֹּת הַמְּשַׁכֵּת רְצוֹן חֲדָשׁ.
 83 אֲבָל עֲנֵן זֶה הַבְּטוּל הַנְּעִלָה הוּא
 84 בַעֲצָם הַנְּפֶשׁ הוּא רַק בְּדֶרֶךְ
 85 בְּקִשָּׁה וְחַפּוּשׁ בְּלִבְד, שְׁהָרִי
 86 בְּשֵׁלֵב רֵאשׁוֹן, בְּתַחֲלִיל הַעֲבוּדָה, עֲבוּדָתוֹ הִיא רַק בְּעֲנֵן הַתְּשׁוּבָה
 87 תַּתְּאֵר, אֲלָא שְׁעַל־יְדֵי־זֶה מְגִיעַ לְבְּחִינַת 'תְּשׁוּבָה עֲלָאָה'.
 88 וזה המענה לשאלה שנשאלה בתחילת המאמר - ממה־נִפְשָׁךְ: האם מדובר

(47 ישע"י מב, ת. 48) ראה תניא אגה"ת פ"ח.

שבת פרשת נצבים-וילך, כ"ה אלול, ה'תשי"ז

כה

ביאור בדרך אפשר

ביאור בדרך אפשר

הזקן שההתקרבות של בני ישראל לקדוש-ברוך-הוא בימי חודש אלול, דומה 31
למלך שיוצא לשרה ומקבל גם את אנשי השרה בסכר פנים יפות ומראה להם 32
פנים שוחקות, אָבֵל בְּרֵאש־הַשָּׁנָה וְעֵשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה נַעֲשֶׂה 33
קְרוֹב הַמָּאוּר אֶל הַנְּצוּזִין, וְאִם-כֵּן הָרִי זֶה הַמְּשַׁכֵּת בַּחֲנִינָת 34
'פְּנִימִים', מִפְּלִ-מְקוֹם הִנֵּה גַם 35
אֲחֵרֵי עֵשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה 36
למרות שכבר השיגו את בחינת 'פנים', 37
עדיין ממשיכים ואומרים "בִּקְשׁוּ 38
פְּנֵי גו', עד שמיני עצרת לפי 39
שָׂאִין זֶה עֲדִין בַּחֲנִינָת 'פְּנִימִים' 40
בשְׁלֵמוֹת, דְּתַקְלִית הַפְּנִינָה 41
היא שְׁבַחֲנִית 'פְּנִימִים' תִּמְשָׁךְ 42
בְּאִפְסוֹ שֶׁל קְלִיטָה שתהיה נקלטת 43
ותפסת באדם באופן פנימי, וְעֵנִין 44
הַקְּלִיטָה נַעֲשֶׂה בְּשִׂמְיִנִי- 45
עֲצֵרֶת כי "עצרת" היא (גם) לשון 46
קליטה וְשִׂמְחַת-תּוֹרָה⁵², שָׂאִז 47
"יִשְׂרָאֵל וּמִלְכָּא 48
בְּלַחְדוּדֵיהִי"⁵³ [לבדם], כדברי 49
הכמיני ז"ל שבימי חג הסוכות 50
מקריבים על המזבח שבעים פרים כנגד 51
שבעים האומות, אבל ביום שמיני- 52
עצרת ושמחת-תורה מקריבים פר אחד 53
בלבד כנגד עם ישראל, כי זה היום 54
שבו נמצאים הקדוש-ברוך-הוא ובני 55
ישראל ועושים שמחה לבדם, בְּאִפְסוֹ 56
דְּ"יִשְׂמַח הָרִי בְּמַעֲשָׂיו"⁵⁴, 57
היינו שהשמחה וההתקרבות היא בשני 58
הכיוונים, גם קירוב מצד הקדוש-ברוך-הוא לבני ישראל, וגם קירוב מצד בני 59
ישראל אל הקדוש-ברוך-הוא. 60

1 בדרגה שהאדם לא שייך אליה או בדרגה שהוא כן שייך אליה, ואפילו קיימת
2 וודאות שייגע אליה: אמנם בתחילת העבודה האדם טרם הגיע לביטול הנעלה
3 הוה (נעשה) אבל מובטח לו שאם יבטל את עצמו כראוי בביטול היותר נמוך
4 (נשמע), בסופו של דבר יגיע גם לכך, כשם שההתחלה היא בתשובה תתאה'
5 וממנה מגיעים לתשובה עלאה'.
6 וְעֵנִין זֶה נַעֲשֶׂה בְּחֹדֶשׁ אֱלוֹל, 1
7 שְׁהוּא הַזְּמַן דְּתְּשׁוּבָה תִּתְּאֵה, 2
8 וְעַל-יַד־יָזֶה בְּאִים בְּרֵאש־ 3
9 הַשָּׁנָה וְעֵשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה 4
10 לְבַחֲנִינָת 'תְּשׁוּבָה עֲלָאָה'.
11 אֲמַנְם, גַּם בְּרֵאש־הַשָּׁנָה 5
12 וְעֵשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה, שְׁעַל-זֶה 6
13 גָּאֲמַר⁴⁹ "בְּהַמְצָאוֹ" 7
14 ו"בְּהִיּוֹתוֹ קְרוֹב", אמרו חכמינו 8
15 ז"ל שהפסוק "דרשו ה' בהמצאו 9
16 קראוהו בהיותו קרוב" מתייחס לעשרת 10
17 ימי תשובה, ובחסידות מבואר שהימים 11
18 הללו הם ימים של קְרוֹב הַמָּאוּר 12
19 הַקְּב"ה אֶל הַנְּצוּזִין היהודי⁵⁰.
20 (בעקבות ובהמשך עבודת האדם
21 בחודש אלול, שעיקרה התקרבות מצד
22 האדם אל הקדוש-ברוך-הוא, כפי
23 שמרומנו בפסוק "אני לדודי (התקרבות
24 של האדם לקדוש-ברוך-הוא) ודודי
25 לי" (התקרבות של הקדוש-ברוך-הוא
26 לאדם), הִנֵּה גַם אִז אֲוִמְרִים 18
27 "בִּקְשׁוּ פְּנֵי", שהרי פסוק זה הוא
28 בפרק "לדודי ה' אורי וישעי" הנאמר לא רק בימי חודש אלול אלא גם בעשרת
29 ימי תשובה דְּהַגַּם שָׂאִין זֶה עֵשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה דּוּמָה לְחֹדֶשׁ אֱלוֹל,
30 שְׁהָרִי בְּחֹדֶשׁ אֱלוֹל "נִמְצְאִים בְּשָׂדָה"⁵¹ כמשלו הידוע של רבנו

49) ע"פ ישעי' נה, ו. וראה ר"ה יח, א. יבמות מט, סע"א. קה, סע"א. 50) ראה דרך חיים כא, סע"ב. כד, ד ואילך. צא, א. מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב ע' תקכד. סה"מ תרפ"ח ע' קצב. תרנ"ץ ע' ב. 51) ראה לקו"ת פ' ראה לב, ב. 52) ראה לקו"ת שמע"צ פו, ג. פח, ד. ובכ"מ. 53) לשון הזהר ח"ג לב, א. וראה (בנוגע לשמע"צ) זח"א סד, א"ב. שם רח, ב. אוה"ת שמע"צ ח"ה ע' ב'קמט. שם ע' ב'קנג. סה"מ תרפ"ז ע' לו. נא. 54) תהלים קד, לא. 55) שם קמט, ב. וראה לקו"ת שמע"צ פח, ד ואילך.

המשך ביאור למסכת סנהדרין ליום שלישי עמ' ב

11 הנוצרים, חייבים, אלא אֲפִילוֹ על שבייתה לשם מנוחה בעלמא כגון
12 ביום שְׁנֵי בְּשַׁבַּת [בשבוע] שאין בו שבייתה כלל, כדי שלא יבטלו
13 ממלאכה.
14 מקשה הגמרא: וְלִיחָשְׁבָה – יש למנות אזהרה זו לְגַבֵּי שְׁבַע מִצְוֹת
15 בני נח, שמנאן לעיל (נח), ומדוע לא מנאה. מתרצת הגמרא: כִּי קָא
16 חֲשִׁיב שם התנא רק אזהרות ב'שָׁב וְאֶל תַּעֲשֶׂה, מזה שנאסר עליו
17 לעשות, אבל מצוה שיש בה 'קוּם עֲשֵׂה' כמו 'לא ישובות' שהיא
18 מצוה ב'קוּם עשה', לעשות מלאכה יומם וליילה בלא לשבות, לָא
19 קָא חֲשִׁיב.

1 זורע ומניח את הקרקע, לא תצמח התבואה כראוי ולא יִשְׁבַע לָחֶם.
2 מאמר נוסף של ריש לקיש בענין איסורי בני נח: וְאִמְרֵי רִישׁ לְקִישׁ,
3 עוֹבֵד בּוֹכְבִּים שְׁשִׁבַת מִמְּלַאכְתּוֹ יוֹם שְׁלֹם, חֲוִיב מִיָּתָה, מִשׁוּם
4 שהוזהרו בני נח שלא לשבות ממלאכתם כלל, שְׁנֶאֱמַר לְאַחַר
5 המבול (בראשית ח כב) 'וְיוֹם וְלַיְלָה לֹא יִשְׁבּוּתוּ, וְדוֹרְשִׁים, שְׁבִנֵי נַח
6 נִצְטוּוּ שְׁלֹא לִשְׁבּוֹת מִמְּלַאכְתָּם בְּמִשְׁךְ יוֹם וְלַיְלָה. וְאִמְרֵי מַר, אֲזַהֲרָה
7 שְׁלֵחַן – כְּשֶׁהוֹזְהָרוּ בְּתוֹרָה, זוּ הִיא מִיָּתֶתֶן – אִם יַעֲבְרוּ עֲלֶיהָ רֵאוּיִים
8 הֵם לְמִיתָה, וְכִיּוֹן שֶׁנֶּאֱמַר אֲזַהֲרָה שְׁלֹא יִשְׁבּוּתוּ, אִם עֲבְרוּ וּשְׁבּוּתוּ
9 חֲיִיבִים מִיָּתָה. אִמְרֵי רַבִּינָא, לֹא רַק עַל שְׁבִיתָה בְּיוֹם הַשַּׁבָּת שְׁהוּא
10 יוֹם שְׁבִיתָה לְיִשְׂרָאֵל, או ביום ראשון בשבוע ששׁוֹבְתִים בו